

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

વિશેષ દીવાની અરજી નં. ૧૧૬૧૭/૧૯૯૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા

=====

૧	શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?	ના

=====

કંચન એન. વિનાયક અરજદાર (ઓ) અપીલકર્તાઓ/અરજદારો

વિરુદ્ધ

નાયબ અધ્યક્ષ અને ૩ પ્રતિવાદીઓ સામાવાળાઓ

=====

ઉપસ્થિતી:

અરજદાર નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી પી. એમ. ઠક્કર

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ થી ૪ તરફે વકીલ શ્રી ધવલ ડી. વ્યાસ

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા

તારીખ: ૦૫/૦૭/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની આ રિટ અરજી દ્વારા, રિટ અરજદાર, જે કંડલા પોર્ટ ટ્રસ્ટના ભૂતપૂર્વ કર્મચારી છે, તેમણે નીચેની રાહતો માટે પ્રાર્થના કરી છે:

“૧ (૧) આપ નામદાર કોર્ટ મેન્ડમસની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવાની કૃપા કરી શકે છે અને વધુમાં

અરજદારને સેવામાંથી દૂર કરતા તારીખ ૮.૧૦.૯૩ ના આદેશને અને અપીલમાં દૂર કરવાના આદેશની પુષ્ટિ કરતા તારીખ ૧૨.૭.૯૪ ના આદેશને ગેરકાયદેસર, મનસ્વી, રદબાતલ અને શૂન્ય ગણીને રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવાની કૃપા કરી શકે છે.

(૨) આપ નામદાર કોર્ટ તારીખ ૮.૧૦.૯૩ ના સેવામાંથી દૂર કરવાના આદેશના વધુ અમલીકરણ અને કામગીરી પર સ્ટે આપવાની કૃપા કરી શકે છે અને આ પિટિશનની સુનાવણી, પ્રવેશ અને અંતિમ નિકાલ બાકી હોય ત્યાં સુધી અરજદારને પ્રતિવાદીઓ હેઠળ ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ તરીકે કામ કરવાની મંજૂરી આપવા અને તે મુજબ પગાર મેળવવાનો નિર્દેશ પ્રતિવાદીઓને આપવાની કૃપા કરી શકે છે;

(૩) આપ નામદાર કોર્ટ ન્યાયના હિતમાં યોગ્ય લાગે તેવી અન્ય અને વધુ રાહત આપવાની કૃપા કરી શકે છે;”

૨. આ રિટ અરજીને જન્મ આપતી હકીકતોનો સારાંશ નીચે મુજબ આપી શકાય;

૨.૧ પ્રતિવાદી ટ્રસ્ટે વર્ષ ૧૯૮૯ માં 'ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ' ના પદ માટે લાયક ઉમેદવારની ભરતી કરવા માટે એક જાહેરાત બહાર પાડી હતી. જાહેરાતમાં દર્શાવેલ લાયકાત ઉપરાંતની એક આવશ્યકતા કોઈપણ સરકારી અથવા ખાનગી ઉપક્રમમાં પાંચ વર્ષનો અનુભવ હતો. રિટ અરજદારે 'ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ' ના પદ માટે અરજી કરી હતી અને ૯ નવેમ્બર ૧૯૮૯ ના આદેશ દ્વારા તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.

૨.૨ જ્યારે તે 'ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ' તરીકે ફરજ બજાવી રહી હતી, ત્યારે તેને બે ગણતરીઓ પર ખાતાકીય ચાર્જશીટ આપવામાં આવી હતી. ચાર્જના આર્ટિકલનું નિવેદન નીચે મુજબ છે:

"ચાર્જનો આર્ટિકલ - I.

કે શ્રીમતી કંચન એન. વિનાયક, ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, કેડીએલબી માં ઉક્ત ક્ષમતામાં તેમની પ્રારંભિક નિમણૂક સમયે, ખોટી માહિતી આપી હતી અને એવું ખોટું પ્રમાણપત્ર રજૂ કર્યું હતું કે તેઓએ ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ટ્યુબ ફેક્ટરી એન્ડ કું., દિલ્હીમાં ઓફિસ ઇન-ચાર્જ તરીકે કામ કર્યું હતું, જેની વિગતો એનેક્ષર-II મારફતે ચાર્જના આર્ટિકલના સમર્થનમાં ગેરવર્તણૂકના આક્ષેપમાં આપવામાં આવી છે. તેથી, તેણીએ કેડીએલબી કર્મચારી (આચરણ) વિનિયમોના વિનિયમ, ૩(૧)(i) હેઠળ જરૂરી મુજબ સંપૂર્ણ અખંડિતતા જાળવવામાં નિષ્ફળતા દ્વારા માત્ર ગંભીર ગેરવર્તણૂક જ દર્શાવી નથી, પરંતુ ઉપરોક્ત વિનિયમોના વિનિયમ ૩(૧)(iii) ના ઉદ્ધનમાં કેડીએલબી ના કર્મચારીને ન છાજે તેવી રીતે વર્તન પણ કર્યું છે.

તેણીએ આગળ એટેસ્ટેશન ફોર્મના એનેક્ષર-III માં દર્શાવેલ ચેતવણી નં.૩ ને પણ અવગણી છે, જે તેણીએ પોતાના હસ્તાક્ષરમાં ભરીને ૨/૧૧/૧૯૮૮ ના રોજ ઓફિસમાં જમા કરાવી હતી, ખોટી માહિતી પૂરી

પાડવામાં અને તેથી, ઉક્ત ચેતવણી હેઠળ કાર્યવાહી કરવાને પાત્ર છે.

ચાર્જનો આર્ટિકલ - II.

કે ઉપરોક્ત શ્રીમતી કંચન એન. વિનાયકે, એટેસ્ટેશન ફોર્મની આઈટમ નં.૧૧(a) પોતાના હસ્તાક્ષરમાં ભરતી વખતે, ખોટી રીતે જણાવ્યું હતું કે તેણીએ ૫/૧/૧૯૮૩ થી ૨૫/૧૧/૧૯૮૫ ના સમયગાળા માટે અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રીસિટી કું. લિમિટેડમાં જુનિયર ક્લાર્ક તરીકે અને ૨૯/૭/૧૯૮૫ થી ૪/૪/૧૯૮૭ સુધી માઉન્ટ કાર્મેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામમાં શિક્ષક તરીકે કામ કર્યું હતું, ૪ મહિનાથી વધુનો ઓવર-લેપિંગ અનુભવ દર્શાવીને કેડીએલબી માં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના પદ માટે જરૂરી અનુભવ ઉભો કરવાના છુપાયેલા હેતુથી ખોટી ઘોષણા દ્વારા કેડીએલબી માં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ તરીકે રોજગાર મેળવ્યો હતો.

તેથી, તેણીએ વિનિયમો હેઠળ જરૂરી મુજબ સંપૂર્ણ અખંડિતતા જાળવવામાં નિષ્ફળતા દ્વારા માત્ર ગંભીર ગેરવર્તણૂક જ દર્શાવી નથી, પરંતુ ઉપરોક્ત વિનિયમોના વિનિયમ ૩(૧)(iii) ના ઉલ્લંઘનમાં કેડીએલબી ના કર્મચારીને ન છાજે તેવી રીતે વર્તન પણ કર્યું છે."

૨.૩ રિટ અરજદારે ચાર્જશીટમાં લગાવેલા આક્ષેપોને નકારી કાઢતા બચાવનું વિગતવાર નિવેદન દાખલ કર્યું.

૨.૪ ખાતાકીય તપાસ ચલાવવા માટે એક તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને તેના અંતે, બંને ચાર્જ સાબિત થયા હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું

હતું.

૨.૫ તપાસ રિપોર્ટનો સંબંધિત અને ઓપરેટિવ ભાગ નીચે મુજબ છે:

"૮.૧૧ તપાસ દરમિયાન, તે સ્થાપિત થયું હતું કે એટેસ્ટેશન ફોર્મ (એક્ઝિબિટ IV) માં કસૂરવાર કર્મચારીએ ખોટી માહિતી આપી હતી કે તેણી ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ટ્યુબ ફેક્ટરી એન્ડ કંપની, દિલ્હીમાં ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ તરીકે કાર્યરત હતી અને અંતિમ બી.એસસી. ના અભ્યાસને કારણે અગાઉની નોકરી છોડી દીધી હતી જ્યારે, ૨૧/૪/૧૯૮૧ નું પ્રમાણપત્ર (એક્ઝિબિટ XVII) મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા - ૩૨ દ્વારા ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ તરીકે સેવાના સમાન સમયગાળા એટલે કે ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ માટે કસૂરવાર કર્મચારીની તરફેણમાં જારી કરવામાં આવ્યું છે.

૮.૧૨ કસૂરવાર કર્મચારીએ બચાવ સંક્ષેપમાં અનેક વિરોધાભાસી નિવેદનો આપ્યા છે. બચાવ સંક્ષેપના ફકરા ૬ માં તેણીએ જણાવ્યું છે કે આ કેસ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ટ્યુબ ફેક્ટરી એન્ડ કું., દિલ્હી દ્વારા ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે જારી કરાયેલા પ્રમાણપત્ર સાથે સંબંધિત છે જ્યારે બચાવ સંક્ષેપના ૨૭/૭/૧૯૮૨ ના એનેક્ષરમાં, તેણીએ ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ કંપની, શાહદરા, દિલ્હી સાથે કામ કર્યું

હોવાનો દાવો કર્યો છે. બચાવ સંક્ષેપના ફકરા ૪.૨ માં, તેણીએ રજૂઆત કરી છે કે શ્રી આર.જે. બહલ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિકલ એન્ડ ટ્યુબ્સ કંપનીના ભાગીદાર હતા, જેમણે તેણીને સેવાનું પ્રમાણપત્ર આપ્યું હતું, જ્યારે તપાસ અધિકારીને સંબોધિત ૨૫/૨/૧૯૯૩ ની તેમની અરજીમાં અને ૨૫/૨/૧૯૯૩ ના રોજ યોજાયેલી તપાસ કાર્યવાહી દરમિયાન તેણીએ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, નવી દિલ્હીના ભાગીદાર શ્રી આર.જે. બહલને તપાસવાની પરવાનગી માટે વિનંતી કરી હતી, જેમણે તેણીને તેમના સાક્ષી તરીકે સેવા પ્રમાણપત્ર જારી કર્યું હતું. એટેસ્ટેશન ફોર્મ (એક્ટિવિટી IV) માં કોલમ ૧૦ હેઠળ, કસ્ટૂરવાર કર્મચારીએ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ટ્યુબ ફેક્ટરી કું. લિ. ખાતે દિલ્હીમાં ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ તરીકે કામ કર્યું હોવાનો દાવો કર્યો છે, જ્યારે બચાવ સંક્ષેપના ૩૧/૮/૧૯૯૧ ના એનેક્ષરમાં, તેણીએ દાવો કર્યો છે કે તેણીનું પોસ્ટિંગ અમદાવાદમાં હતું અને એકસાથે તેણીનો અભ્યાસ પણ કરતી હતી, જે પરસ્પર વિરોધાભાસી છે.

૮.૧૧ તપાસ દરમિયાન, કોઈ પણ શંકા વિના તે સાબિત થયું હતું કે કસ્ટૂરવાર કર્મચારીએ એટેસ્ટેશન ફોર્મ (એક્ટિવિટી IV) માં ખોટી માહિતી આપી હતી અને ખોટું પ્રમાણપત્ર (એક્ટિવિટી XVII) રજૂ કર્યું હતું કે તેણીએ કેડીએલબી માં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના પદ પર પ્રારંભિક

નિમણૂક સમયે ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે દિલ્હી ખાતે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ટ્યુબ ફેક્ટરી એન્ડ કંપનીમાં ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ તરીકે કામ કર્યું હતું, જ્યારે બચાવ સંક્ષેપના ૨૭/૭/૧૯૮૨ ના એનેક્ષરમાં તેણીની પોતાની જુબાની મુજબ તેણીએ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ કો., શાહદરા, દિલ્હી સાથે કામ કર્યું હતું અને મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા-૩૨ દ્વારા ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ તરીકે સેવાના સમાન સમયગાળા માટે તેની તરફેણમાં ૨૧/૪/૧૯૮૧ (એક્ઝિબિટ XVII) નું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હતું અને અહીં ઉપર જણાવેલ કારણો. આમ, ચાર્જના આર્ટિકલ-1 હેઠળ ચાર્જ (i) સાબિત થાય છે; અને ચાર્જના આર્ટિકલ-1 હેઠળ ચાર્જ (ii) ખોટી માહિતી આપવાનો દા.ત. સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજમાં પ્રવેશવાની તારીખ જૂન, ૧૯૭૮ ને બદલે મે/જૂન, ૧૯૮૧ તરીકે કોલમ ૧૦ હેઠળ દર્શાવવી, ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૦૨/૧૯૮૧ સુધીના સેવા સમયગાળાને મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એન્ડ ટ્યુબ ફેક્ટરી કો., દિલ્હી સાથે ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ તરીકે દર્શાવવું અને અંતિમ બી.એસસી. ના અભ્યાસને કારણે નોકરી છોડવાનું કારણ દર્શાવવું જ્યારે, મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા-૩૨ દ્વારા ૫/૧/૧૯૮૩ થી ૨૫/૧૧/૧૯૮૫ સુધી અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપની, અમદાવાદમાં જુનિયર ક્લાર્ક તરીકે સેવાના સમાન સમયગાળા માટે તેની તરફેણમાં

૨૧/૪/૧૯૮૧ નું પ્રમાણપત્ર (એકિઝબિટ XVII) જારી કરવામાં આવ્યું છે જ્યારે, કસૂરવાર કર્મચારીએ ૨૯/૭/૧૯૮૫ થી ૬/૪/૧૯૮૭ ના સમયગાળા (૬/૪/૧૯૮૭ સિવાય) માટે ઉક્ત એમ્પ્લોયર સાથે કામ કર્યું ન હતું પરંતુ એટેસ્ટેશન ફોર્મ (એકિઝબિટ IV) માં કોલમ ૧૧(A) હેઠળ ઉક્ત સમયગાળા દરમિયાન માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામમાં શિક્ષક તરીકે કામ કર્યું હતું જે પોતાના હસ્તાક્ષરમાં ભરીને ૨/૧૧/૧૯૮૮ ના રોજ ઓફિસમાં જમા કરાવ્યું હતું અને એટેસ્ટેશન ફોર્મ (એકિઝબિટ IV) ના એનેક્ષર-III માં ઉલ્લેખિત ચેતવણી (૩) ને અવગણી હતી તે પણ સાબિત થાય છે.

૮.૧૨ ચાર્જના આર્ટિકલ-II હેઠળ ચાર્જ (i) એટેસ્ટેશન ફોર્મ (એકિઝબિટ IV) માં ખોટી રીતે જણાવવા બદલ કે તેણીએ ૫/૧/૧૯૮૩ થી ૨૫/૧૧/૧૯૮૫ ના સમયગાળા માટે અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કું., અમદાવાદમાં જુનિયર ક્લાર્ક તરીકે કામ કર્યું હતું તે પણ એ આધારે સાબિત થાય છે કે ૨૯/૭/૧૯૮૫ થી ૬/૪/૧૯૮૭ ના સમયગાળા (૬/૪/૧૯૮૭ સિવાય) દરમિયાન કસૂરવાર કર્મચારીએ ૨૯/૭/૧૯૮૫ થી ૬/૪/૧૯૮૭ ના સમયગાળા (૬/૪/૧૯૮૭ સિવાય) માટે ઉક્ત એમ્પ્લોયર સાથે કામ કર્યું ન હતું, પરંતુ ઉક્ત સમયગાળા દરમિયાન માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામમાં શિક્ષક તરીકે કામ કર્યું હતું. જો કસૂરવાર કર્મચારી સંક્ષેપના ફક્ત ૧૧.૫ માં તેણી

દ્વારા દલીલ કર્યા મુજબ ઉક્ત સમયગાળા દરમિયાન એક્સ્ટ્રા ઓર્ડિનરી લીવ પર હતી, તો તેણીએ તે તારીખ એટલે કે ૨૯/૭/૧૯૮૫ થી રાજીનામું આપવું જોઈતું હતું જ્યારે તે અન્ય એમ્પ્લોયર, એટલે કે માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામ હેઠળ સેવામાં જોડાઈ હતી, ચાર્જના આર્ટિકલ-II હેઠળ ચાર્જ (ii), કે તેણીએ ખોટી રીતે જણાવ્યું હતું કે તેણીએ એટેસ્ટેશન ફોર્મ (એકિઝિબિટ IV) ની આઈટમ નં.૧૧(A) ભરવામાં ૨૯/૭/૧૯૮૫ થી ૪/૪/૧૯૮૭ સુધી માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામમાં શિક્ષક તરીકે કામ કર્યું હતું, જોકે, પ્રિન્સિપાલ, માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામ દ્વારા જારી કરાયેલા તારીખ ૩૧/૭/૧૯૮૧ ના પત્ર (એકિઝિબિટ XI) દ્વારા દસ્તાવેજી પુરાવાના આધારે સાબિત થતો નથી, જે સ્પષ્ટ કરે છે કે કસૂરવાર કર્મચારીએ ૨૯/૭/૧૯૮૫ થી ૬/૪/૧૯૮૭ (૬/૪/૧૯૮૭ સિવાય) પ્રાથમિક શિક્ષક તરીકે કામ કર્યું હતું. જોકે, દસ્તાવેજી પુરાવા (એકિઝિબિટ X અને XI) અને બચાવ સંક્ષેપના ફકરા ૧૧ માં તેની પોતાની કબૂલાત મુજબ, ખોટી ઘોષણા દ્વારા કેડીએલબી માં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ તરીકે નોકરી મેળવવાના છુપાયેલા હેતુથી કેડીએલબી માં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના પદ માટે જરૂરી અનુભવ ઉભો કરવા માટે ચાર મહિનાનો ઓવર-લેપિંગ અનુભવ દર્શાવવાનો ચાર્જ સાબિત થાય છે."

૨.૬ શિસ્ત સત્તાધિકારીએ, તપાસ અધિકારીના અહેવાલ અને રેકૉર્ડ પરની

અન્ય સામગ્રીઓ પર આધાર રાખીને, ૮ ઓક્ટોબર ૧૯૯૩ ના રોજ "સેવામાંથી દૂર કરવાની" પેનલ્ટી લાદતો આદેશ પસાર કર્યો. શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશનો ઓપરેટિવ ભાગ નીચે મુજબ છે:

"૫ કસૂરવાર કર્મચારી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ લેખિત રજૂઆત/સબમિશન તારીખ ૩૯-૯-૯૩/૧-૧૦-૯૩ સાથે તપાસના રિપોર્ટ પર કાળજીપૂર્વક વિચારણા કરવા પર, અન્ડર-સાઈન્ડ (undersigned) તપાસ અધિકારીના રિપોર્ટ સાથે સંપૂર્ણપણે સંમત થાય છે, સંદર્ભ ૪ ટાંકવામાં આવેલ, અને ઠરાવે છે કે કસૂરવાર કર્મચારી સામે ચાર્જનો આર્ટિકલ-૧ સંપૂર્ણપણે સાબિત થયો હતો અને ચાર્જ-II તેમના રિપોર્ટના ફકરા ૮.૧૨ માં દર્શાવેલ હદ સુધી અંશતઃ સાબિત થયો છે. ઉપરાંત, અન્ડર-સાઈન્ડ (undersigned) કસૂરવાર કર્મચારીની રજૂઆત/સબમિશન ૬ થી ટાંકવામાં આવેલને નકારી કાઢે છે, કારણ કે તેમાં કોઈ માન્ય દલીલો નથી, જેની વિગતો ફકરા-૪ માં ઉપર દર્શાવેલ છે.

૬ તેથી, અન્ડર-સાઈન્ડ (undersigned) એવા નિષ્કર્ષ પર આવે છે કે શ્રીમતી કે.એન. વિનાયક, ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, કેડીએલબી સેવામાં રાખવા માટે યોગ્ય વ્યક્તિ નથી અને તેથી, તેમના પર આ કાર્યવાહી જારી થયાની તારીખથી 'સેવામાંથી દૂર કરવાની' પેનલ્ટી લાદે છે."

૨.૭ શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશથી અસંતુષ્ટ થઈને રિટ

અરજદારે અપીલ સત્તાધિકારી સમક્ષ અપીલ કરી હતી જે ૧૨ જુલાઈ ૧૯૯૪ ના આદેશ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૩. અસંતુષ્ટ થઈને, રિટ અરજદાર આ રિટ અરજી સાથે ઉપસ્થિત થયા છે.

૪. રિટ અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી પાહવાએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે શિસ્ત સત્તાધિકારી તેમજ અપીલ સત્તાધિકારીએ આક્ષેપિત આદેશો પસાર કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે. સુશ્રી પાહવા રજૂઆત કરે છે કે હાથ પરનો કેસ પીડિત બનાવવાનો છે. તેણી રજૂઆત કરશે કે રેકૉર્ડ પરના કોઈ કાનૂની પુરાવા વિના, તપાસ અધિકારીએ એવું તારણ નોંધ્યું છે કે રિટ અરજદારે ખોટું અનુભવ પ્રમાણપત્ર રજૂ કર્યું હતું. સુશ્રી પાહવાના જણાવ્યા મુજબ, તપાસ દરમિયાન તપાસવામાં આવેલા કોઈ પણ સાક્ષીઓએ એવી જુબાની આપી નથી કે પ્રશ્નવાળું પ્રમાણપત્ર ખોટું પ્રમાણપત્ર છે.

૫ સુશ્રી પાહવાએ ખૂબ જ સખત રજૂઆત કરી કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ગંભીર ઉલ્લંઘનને કારણે સમગ્ર તપાસ દૂષિત થઈ ગઈ હતી. સુશ્રી પાહવાના જણાવ્યા મુજબ, તેમના અસીલ નવી દિલ્હી ખાતે રજિસ્ટર્ડ ઓફિસ ધરાવતા ભાગીદારી પેઢી, મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદારોમાંના એક શ્રી આર.જે. બહલની તપાસ કરવા માંગતા હતા જેથી એ સ્થાપિત કરી શકાય કે રિટ અરજદાર ઉક્ત પેઢી સાથે કાર્યરત હતા અને અમદાવાદની ઓફિસમાં કામ કરતા હતા. વિદ્વાન વકીલ રજૂઆત કરશે કે તપાસ અધિકારીએ રિટ અરજદારને શ્રી બહલની તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવાની મંજૂરી આપી ન હતી

કારણ કે રિટ અરજદાર પેઢીના ભાગીદારોમાંના એક તરીકે શ્રી બહલની ઓળખ સ્થાપિત કરવામાં અસમર્થ હતા.

૬ સુશ્રી પાહવા રજૂઆત કરે છે કે પેઢીના ભાગીદારો વચ્ચે અંદરોઅંદર વિવાદો હતા અને ભાગીદારોમાંના એક, એટલે કે શ્રી કુમારને શ્રી બહલ સાથે કેટલાક વિવાદો હતા, અને તેથી, શ્રી કુમારે ટ્રસ્ટના વિજિલન્સ ઓફિસર સમક્ષ મૌખિક નિવેદન આપ્યું હતું કે શ્રી બહલ ભાગીદારી પેઢીના ભાગીદારોમાંના એક ન હતા.

૭ સુશ્રી પાહવા રજૂઆત કરે છે કે તપાસ ખૂબ જ લાપરવાહી અને પક્ષપાતી રીતે કરવામાં આવી હતી. ૧૧/૧૨ સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૧ ના પત્ર દ્વારા, પ્રતિવાદી નં. ૧ એ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સને માહિતી આપવા વિનંતી કરી હતી કે શું રિટ અરજદારે ૫ ઓગસ્ટ ૧૯૭૮ અને ૧૮ ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૧ ની વચ્ચેના સમયગાળા દરમિયાન પેઢી સાથે કામ કર્યું હતું. ટ્રસ્ટના પત્રના જવાબમાં પેઢીએ લેખિતમાં જાણ કરી હતી કે રિટ અરજદારે પેઢી સાથે કામ કર્યું હતું. લેખિત સંચાર હોવા છતાં, તપાસ અધિકારી એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા છે કે પ્રમાણપત્ર પેઢી દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું ન હતું.

૮ સુશ્રી પાહવા રજૂઆત કરે છે કે કાનૂની પુરાવાના અભાવમાં ચાર્જ નં. ૨ પણ સાબિત થયો હોવાનું કહી શકાય નહીં. સુશ્રી પાહવાએ સમજાવ્યું કે તેમના અસીલ ૫ જાન્યુઆરી ૧૯૮૩ ના રોજ અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપનીમાં 'જુનિયર ક્લાર્ક' તરીકે જોડાયા હતા. ત્યારબાદ જૂન ૧૯૮૫ માં રિટ અરજદારના લગ્ન થયા. રિટ અરજદાર અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપનીમાં 'વિદ્યાઉટ પે લીવ'

પર હતા. ત્યારબાદ રિટ અરજદાર માઉન્ટ કાર્મેલ હાઈસ્કૂલમાં જોડાયા. રિટ અરજદારે અંગત સમસ્યાઓને કારણે અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપની લિમિટેડમાંથી રાજીનામું આપ્યું હતું.

૯ સુશ્રી પાહવાએ રજૂઆત કરી કે પ્રતિવાદી નં. ૧ ને સંબોધિત ૩૧ ઓગસ્ટ ૧૯૯૧ ના પત્ર દ્વારા, રિટ અરજદારે સાચી પરિસ્થિતિ સમજાવી. રિટ અરજદારે એ પણ સમજાવ્યું કે રાજીનામું મોડા તબક્કે આપવામાં આવ્યું હતું કારણ કે તે શરતી હતું. રિટ અરજદારના ભાઈ અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપનીમાં જોડાવાના હતા, અને તેથી, રિટ અરજદાર વિવાદિત સમયગાળા માટે 'વિધાઉટ પે લીવ' પર રહ્યા હતા અને તેમના ભાઈ કંપનીમાં જોડાયા પછી જ રાજીનામું આપ્યું હતું. સુશ્રી પાહવાએ રજૂઆત કરી કે તેમના અસીલ પાસે સાત વર્ષ, આઠ મહિના અને ચાર દિવસનો અનુભવ હતો, અને તેથી, જો ચાર મહિનાનો સમયગાળો બાદ કરવામાં આવે તો પણ, રિટ અરજદાર પાસે જરૂરી અનુભવ હતો.

૧૦ સુશ્રી પાહવાએ, તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે:

- (i) રમેશ ચંદ્ર વર્મા વિ. આર.ડી. વર્મા અને અન્ય [એઆઈઆર ૧૯૫૮ અલાહાબાદ ૫૩૨]
- (ii) કેસોરામ કોટન મિલ્સ લિમિટેડ વિ. ગંગાધર [એઆઈઆર ૧૯૬૪ એસસી ૭૦૮]
- (iii) સ્ટેટ ઓફ બોમ્બે વિ. ગુરુલ લતીફ ખાન [એઆઈઆર

૧૯૬૬ એસસી ૨૬૯]

(iv) સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા વિ. પ્રકાશ ચંદ જૈન [એઆઈઆર ૧૯૬૯ એસસી ૯૮૩]

(v) સ્ટેટ ઓફ પંજાબ વિ. દિવાન ચુની લાલ, સ્વર્ગસ્થ આર.એસ. શિવ નારાયણના પુત્ર [૧૯૭૦(૧) એસસીસી ૪૭૯]

(vi) સ્ટેટ બેંક ઓફ પટિયાલા વિ. એસ.કે. શર્મા [૧૯૯૬ (૩) એસસીસી ૩૬૪]

(vii) યોગીનાથ ડી. બાગડે વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર [૧૯૯૯ (૭) એસસીસી ૭૩૯]

૧૧ ઉપર જણાવેલ સંજોગોમાં, રિટ અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી પાહવા રજૂઆત કરે છે કે રિટ અરજીમાં યોગ્યતા હોવાથી, તેને મંજૂર કરવામાં આવે અને આક્ષેપિત આદેશો રદ કરવામાં આવે.

૧૨ બીજી તરફ, કંડલા પોર્ટ ટ્રસ્ટ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી ધવલ વ્યાસ દ્વારા આ રિટ અરજીનો સખત વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. શ્રી વ્યાસ રજૂઆત કરે છે કે સેવામાંથી દૂર કરવાની પેનલ્ટી લાદતા શિસ્ત સત્તાધિકારી તેમજ શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને માન્ય રાખતા અપીલ સત્તાધિકારી દ્વારા કોઈ ભૂલ, કાયદાની ભૂલની તો વાત જ છોડો, કરવામાં આવી હોવાનું કહી શકાય નહીં.

૧૩ શ્રી વ્યાસ રજૂઆત કરે છે કે તેમના અસીલને ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરવાનું

યોગ્ય લાગ્યું કારણ કે લેખિતમાં ફરિયાદ મળી હતી કે રિટ અરજદારે ખોટી માહિતી અને ખોટા પ્રમાણપત્રના આધારે નોકરી મેળવી હતી. ટ્રસ્ટના વિજિલન્સ ઓફિસરે પ્રારંભિક તપાસ હાથ ધરી હતી જેમાં જાણવા મળ્યું હતું કે શ્રી બહલ પેઢીના ભાગીદારોમાંના એક ન હતા. આવા સંજોગોમાં, શ્રી વ્યાસના જણાવ્યા મુજબ, તપાસ અધિકારીએ રિટ અરજદારને શ્રી બહલની તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવાની મંજૂરી આપી ન હતી. શ્રી વ્યાસ રજૂઆત કરશે કે તપાસ અધિકારીનો એવો મત લેવો વાજબી હતો કે ચોક્કસ વ્યક્તિની યોગ્ય ઓળખ વિના, તેવી વ્યક્તિને કસૂરવાર દ્વારા બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

૧૪ શ્રી વ્યાસ રજૂઆત કરે છે કે તપાસના અહેવાલની યોગ્ય વિચારણા કર્યા પછી, શિસ્ત સત્તાધિકારીએ રિટ અરજદારને સેવામાંથી દૂર કરવાનો આદેશ આપવાનું યોગ્ય માન્યું. શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને અપીલ સત્તાધિકારી દ્વારા તમામ સંબંધિત પાસાઓની યોગ્ય વિચારણા કર્યા પછી માન્ય રાખવામાં આવ્યો હતો. શ્રી વ્યાસ રજૂઆત કરે છે કે ગેરવર્તણૂક ગંભીર પ્રકારની હતી. તે રજૂઆત કરશે કે આ કોર્ટ, ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળના તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને, આક્ષેપિત આદેશોમાં દખલગીરી કરી શકે નહીં, કારણ કે તેને અતાર્કિક અથવા કોઈપણ પ્રક્રિયાગત અયોગ્યતાથી પીડાતા હોવાનું કહી શકાય નહીં અથવા તે કોર્ટની અંતરાત્માને અાંચકો આપતા નથી.

૧૫ શ્રી વ્યાસ કંડલા પોર્ટ ટ્રસ્ટ વતી દાખલ કરવામાં આવેલા એક્ઝિડેવિટ-ઇન-રિપ્લાયમાં કરવામાં આવેલા નીચેના નિવેદનો પર આધાર રાખવા માંગે છે:

"૫ હું રજૂ કરું છું કે, અરજદારે પ્રતિવાદી નં. ૧ હેઠળ ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના પદ માટે ૨-૫-૧૯૮૯ ની તેમની અરજી દ્વારા અરજી કરી હતી, જે તપાસના રેકૉર્ડનો ભાગ છે અને તે એક્ઝિડિબિટ-૧ તરીકે છે. ઉપરોક્ત અરજીમાં અરજદારે દાવો કર્યો હતો કે તેમની પાસે પાંચ વર્ષ અને સાત મહિના કામ કરવાનો ભૂતકાળનો અનુભવ છે. તેમના અરજી ફોર્મમાં નીચેની અનુભવ વિગતો આપવામાં આવી હતી.

અહીં આપેલી માહિતીને ટેબલના ફોર્મેટમાં ગોઠવવામાં આવી છે:

ક્રમ	અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલી વિગતો	અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતી પરથી જોઈ શકાતો સમયગાળો
૧	ફૂડ કાફ્ટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટના આચાર્યના પીએ	જૂન '૮૨ થી જાન્યુ. '૮૩
૨	અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપનીમાં ક્લાર્ક તરીકે.	જાન્યુ. '૮૩ થી જુલાઈ '૮૬
૩	ખાનગી પેઢીમાં ઓફિસ ઇનચાર્જ તરીકે	૧ વર્ષ અને ૬ મહિના.

અહીં અરજદારની ૨-૫-૧૯૮૯ ની અરજીની નકલ એનેક્સર-૧ તરીકે જોડાયેલ છે અને ચિહ્નિત થયેલ છે.

૬ નોંધવા જેવી અરજીની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ નીચે મુજબ છે:

અરજદારે તે સમયગાળો અથવા પેઢીનું નામ દર્શાવ્યું ન હતું જ્યાં તે એક વર્ષ અને છ મહિનાના સમયગાળા માટે ઓફિસ ઇનચાર્જ તરીકે કામ કર્યાનો દાવો કરે છે. આ દેખીતી રીતે જ અનુભવની આવશ્યકતામાં તેની ખામી પૂરી કરવાના હેતુથી હતું અને તેથી પેઢીનું કોઈ નામ દર્શાવવામાં આવ્યું ન હતું. હકીકતમાં પદ માટે જરૂરી અનુભવ સરકારી અથવા ખાનગી ઉપક્રમોમાં ઓછામાં ઓછો પાંચ વર્ષનો હતો. તેથી અહીં જે નોંધવાનું છે તે એ છે કે, અરજી ફોર્મમાં તેણે તે સમયગાળો દર્શાવ્યો નથી કે તે કઈ તારીખથી કઈ તારીખ સુધી ખાનગી પેઢી માટે કામ કરતી હતી અને તેણે તે પેઢીનું નામ પણ દર્શાવ્યું નથી જેમાં તેણે કામ કર્યું હતું.

હું વધુમાં જણાવું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજદારે ફરજ પર જોડાતી વખતે એટેસ્ટેશન ફોર્મ સબમિટ કરવાનું હતું. એટેસ્ટેશન ફોર્મ પણ તપાસના રેકૉર્ડનો એક ભાગ છે, કારણ કે તપાસ કાર્યવાહીમાં તે એક્ઝિઝિટ-IV પર દર્શાવવામાં આવ્યું છે. એટેસ્ટેશન ફોર્મમાં એવી ચેતવણી છે કે જો કોઈ વ્યક્તિની સેવા દરમિયાન કોઈપણ સમયે એવું ધ્યાનમાં આવે કે એટેસ્ટેશન ફોર્મમાં કોઈ ખોટી માહિતી આપવામાં આવી છે અથવા કોઈપણ હકીકતની માહિતી છુપાવવામાં આવી છે, તો તેની સેવા સમાપ્ત કરવાપાત્ર રહેશે. ઉક્ત ચેતવણી તેણીના નિમણૂક પત્રમાં પણ શામેલ હતી, તે પણ આઈટમ ક્લોઝ-૪ હેઠળ એક્ઝિઝિટ-XXV પર દર્શાવવામાં આવી છે. સ્પષ્ટ ચેતવણી હોવા છતાં, અરજદારે પ્રતિવાદી નં. ૧ હેઠળ રોજગાર મેળવવા માટે ખોટી માહિતી પૂરી પાડી

હતી. ૨-૧૨-૮૯ ના એટેસ્ટેશન ફોર્મની નકલ અહીં એનેક્ષર-૨ તરીકે જોડાયેલ છે અને ચિહ્નિત થયેલ છે જે ફરજ પર જોડાતી વખતે તેણીએ પોતાના હસ્તાક્ષરથી ભરી હતી. એટેસ્ટેશન ફોર્મમાં કોલમ-૧૧ પર તેણીએ તેના ભૂતકાળના અનુભવના સંદર્ભમાં નીચેની વિગતો દર્શાવી હતી.

ક્રમ	સમયગાળો થી સુધી	હોદ્દો	છોડવાનું કારણ
૧	૫-૮-૭૮ થી ૧૮-૨-૮૧	ઓફિસ ઇનચાર્જ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ટ્યુબ ફેક્ટરી એન્ડ કંપની, દિલ્હી.	અંતિમ બી.એસસી. ના અભ્યાસને કારણે
૨	૮-૬-૮૨ થી ૪-૧-૮૩	ફૂડ ક્રાફ્ટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ	વધુ સારી સંભાવનાઓ માટે
૩	૫-૧-૮૩ થી ૨૫-૧૧-૮૫	જુનિયર ક્લાર્ક અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રોસિટી કંપની	અમદાવાદમાં લગ્ન થવાના કારણે.
૪	૨૯-૭-૮૫ થી ૪-૪-૮૭	માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામમાં શિક્ષક.	પારિવારિક સંજોગોને કારણે.

હવે આના પરથી જોઈ શકાય છે કે દિલ્હીમાં ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ટ્યુબ ફેક્ટરી એન્ડ કંપનીમાં જે અનુભવ દર્શાવવામાં આવ્યો છે તે ૨ વર્ષ અને ૬ મહિનાનો થાય છે, જ્યારે ૨-૫-૮૯ ની તેણીની અરજીમાં તેણીએ ખાનગી પેઢીનો

અનુભવ ૧ વર્ષ અને ૬ મહિનાનો દર્શાવ્યો હતો. આ જ દર્શાવે છે કે માહિતી સંપૂર્ણપણે ખોટી રીતે ઉપજાવી કાઢેલી હતી અને પ્રતિવાદી નં. ૧ હેઠળ છેતરપિંડીથી રોજગાર મેળવવાના હેતુથી પૂરી પાડવામાં આવી હતી.

૭ એટેસ્ટેશન ફોર્મની નીચેની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ એ દર્શાવવામાં ઘણી મદદરૂપ થશે કે કેવી રીતે અરજદારે પ્રતિવાદી નં. ૧ હેઠળ રોજગાર મેળવવા સત્તાવાળાઓને ખોટી માહિતી આપી હતી.

(૧) એટેસ્ટેશન ફોર્મ એકિઝિબિટ-IV માં અરજદારે ૨૯-૭-૮૫ થી ૪-૪-૮૭ સુધી ગાંધીધામની માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલમાં ભણાવવાનો ભૂતકાળનો અનુભવ દર્શાવ્યો છે, જ્યારે ઉક્ત એટેસ્ટેશન ફોર્મમાં તેણીએ ૫-૧-૮૩ થી ૨૫-૧૧-૮૫ સુધી અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રોસિટી કંપનીમાં જુનિયર ક્લાર્ક તરીકેનો ભૂતકાળનો અનુભવ દર્શાવ્યો છે. આમ, લગભગ ચાર મહિનાના ભૂતકાળના અનુભવનું ઓવરલેપિંગ છે, જે સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે અરજદારે ભૂતકાળના અનુભવને ઉપજાવી કાઢવા અને પ્રતિવાદી બોર્ડ હેઠળ છેતરપિંડીથી રોજગાર મેળવવા માટે ખોટી માહિતી આપી હતી.

(૨) કોલમ-૫ હેઠળ એટેસ્ટેશન ફોર્મમાં અરજદારે તેના પિતા, માતા અને ભાઈ અને પોતાનું ટપાલ સરનામું ઠાકુર વિલા, ૪-બી અચલ ચતન સોસાયટી, નારણપુરા, અમદાવાદ તરીકે દર્શાવ્યું છે. તપાસ દરમિયાન અને દસ્તાવેજ પરથી એ સ્થાપિત થયું છે કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એ પાણ એ જ સરનામું આપ્યું છે, જેમાં તેના એટેસ્ટેશન ફોર્મમાં તેણે ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સનું સરનામું ત્રિવેણી

ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, ટ્યુબ ફેક્ટરી એન્ડ કંપની, દિલ્હી તરીકે દર્શાવ્યું છે. પરંતુ એકિઝિટ-XVII પરનો એક પત્ર જે ત્રિવેદી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના કહેવાતા ભાગીદાર દ્વારા લખાયેલો હોવાનું જણાય છે, તેમાં સરનામું જ-બી, એ.વાય. સોસાયટી, નારણપુરા, અમદાવાદ તરીકે દર્શાવેલ છે. તેથી, એ સ્પષ્ટ થઈ જાય છે કે પ્રતિવાદી નં. ૧ હેઠળ છેતરપિંડીથી રોજગાર મેળવવાના છુપાયેલા હેતુથી ત્રિવેદી ઇલેક્ટ્રોનિક્સનો અનુભવ ઉપજાવી કાઢવામાં આવ્યો હતો.

(૩) શૈક્ષણિક લાયકાતને લગતા કોલમ નં. ૧૦ હેઠળ એટેસ્ટેશન ફોર્મમાં, તેણીએ ઉદ્દેખ કર્યો હતો કે તેણે મે/જૂન ૧૯૮૧ થી જુલાઈ ૧૯૮૨ સુધી બી.એસસી. પરીક્ષા માટે અમદાવાદની સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. આ માહિતી ખોટી હતી કારણ કે તપાસ કરવા પર અમદાવાદની સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજમાંથી ખાતરી કરવામાં આવી હતી કે તે જૂન ૧૯૭૯ થી એપ્રિલ ૧૯૮૨ સુધી સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજની માન્ય વિદ્યાર્થીની હતી. આમ, તેના એટેસ્ટેશન ફોર્મમાં તેણીએ માત્ર ૧૯૮૧ થી ૧૯૮૨ સુધી સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજમાં તેના અભ્યાસનો ઉદ્દેખ કર્યો હતો જેથી તેનો અનુભવ ૧૯૭૯ થી ૧૯૮૧ સુધી દિલ્હીની ત્રિવેદી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, ટ્યુબ ફેક્ટરી એન્ડ કું.માં ગણી શકાય. અમદાવાદની સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજના પ્રિન્સિપાલ તરફથી પ્રાપ્ત થયેલો પત્ર અહીં એનેક્ષર-૩ તરીકે જોડાયેલ છે અને ચિહ્નિત થયેલ છે. આ દસ્તાવેજ સ્પષ્ટપણે દર્શાવશે કે જ્યારે તે બી.એસસી. ની ડિગ્રી માટે સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજમાં અભ્યાસ કરતી વિદ્યાર્થીની હતી ત્યારે તે દિલ્હીમાં કામ કરી શકી ન

હોત. આ ખામી દૂર કરવા માટે દિલ્હીના ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના કહેવાતા ભાગીદાર દ્વારા સંબોધિત પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે, અરજદારે ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સની અમદાવાદ ઓફિસમાં કામ કર્યું હતું, જેમાં આપવામાં આવેલ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સનું સરનામું બીજું કોઈ નહીં પણ અરજદારનું રહેઠાણનું સરનામું છે. આ પત્ર અરજદારને કોઈ પણ મદદરૂપ થઈ શક્યો ન હોત કારણ કે તે પત્રના લેટર-હેડની માત્ર એક નજર પરથી સ્પષ્ટ થઈ શકે છે જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવશે કે તે બનાવટી છે અને ઉપજાવી કાઢવામાં આવ્યો છે. ઉક્ત પત્રની નકલ અહીં એનેક્સર-૪ તરીકે જોડાયેલ છે અને ચિહ્નિત થયેલ છે, જેના પ્રથમ પૃષ્ઠ પર અલગ પ્રિન્ટિંગ છે અને બીજા પૃષ્ઠ પર અલગ પ્રિન્ટિંગ છે. પ્રથમ પૃષ્ઠ પર પેઢીનો મોનોગ્રામ નથી જ્યારે બીજા પૃષ્ઠ પર મોનોગ્રામ છે. આ પત્ર ઉપજાવી કાઢેલો પત્ર છે અને તેથી અરજદારને તેનો કોઈ ફાયદો નથી. ચાર્જશીટના ફકરા-૧૦ માં આ અંગેનો ચોક્કસ ચાર્જ છે જેનો કસૂરવાર અરજદાર તરફથી કોઈ ખુલાસો રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી.

૪) અરજદારે શાહદરાની મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ દ્વારા જારી કરાયેલા હોવાનું કહેવાતા ૨૧-૪-૮૧ ના પ્રમાણપત્રની ફોટોકોપી રજૂ કરી હતી, જેમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે તેણે ૫-૮-૭૮ થી ૧૮-૨-૮૧ ના સમયગાળા માટે ઉક્ત સંસ્થામાં ઓફિસ ઇનચાર્જ તરીકે કામ કર્યું હતું. તેની સરખામણીમાં, તે જ સમયે ઓફિસમાં તેણીએ સબમિટ કરેલા એટેસ્ટેશન ફોર્મમાં, એટલે કે ૨-૧૧-૮૮ ના રોજ અરજદારે સંસ્થાનું નામ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ટ્યુબ ફેક્ટરી

એન્ડ કું., દિલ્હી તરીકે ઉલ્લેખ કર્યો હતો. આમ, આનો કોઈ ખુલાસો ન હતો.

૮ હું વધુમાં જણાવું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજદારે પ્રતિવાદી નં.૧ બોર્ડ હેઠળ છેતરપિંડીથી રોજગાર મેળવવા માટે ખોટી માહિતી પૂરી પાડી હતી અને બનાવટી પ્રમાણપત્ર રજૂ કર્યું હતું. આ હકીકત એ બાબતથી પણ સ્થાપિત થશે કે આ જ અરજદારે ૧૬-૧૧-૮૬ ના ઇન્ડિયન એક્સપ્રેસમાં પ્રકાશિત જાહેરાતના અનુસંધાનમાં, પ્રતિવાદી નં.૧ કંડલા ડોક લેબર બોર્ડમાં જુનિયર ક્લાર્કની જગ્યા પર સીધી ભરતી માટે ૨૪-૧૧-૮૬ ના રોજ અરજી કરી હતી. ઉક્ત અરજી સાથે જોડાયેલ બાયો-ડેટામાં અને તેની આઈટમ નં. ૭ હેઠળ અરજદારે ઉલ્લેખ કર્યો છે કે તેણે ૮-૬-૮૨ થી ૪-૧-૮૩ ના સમયગાળા માટે ફૂડ કાફ્ટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદના પ્રિન્સિપાલના પી.એ. તરીકે અને ૫-૧-૮૩ થી નવેમ્બર ૧૯૮૬ ના સમયગાળા માટે અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપની, અમદાવાદમાં ક્લાર્ક તરીકે કામ કર્યું હતું. તે વધુમાં ઉલ્લેખ કરે છે કે, તેણીએ માઉન્ટ કારમેલ કોન્વેન્ટ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામમાં શિક્ષક તરીકે કામ કર્યું હતું, પરંતુ તેણીએ ૧૯૭૮ થી ૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે દિલ્હીની ત્રિવેણી ટ્યુબ ફેક્ટરીમાં તેણીના કથિત અનુભવ વિશે કંઈપણ ઉલ્લેખ કર્યો નથી; જેનો તેણીએ ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટની જગ્યા માટે તેણીની અનુગામી અરજી ફોર્મમાં ઉલ્લેખ કર્યો છે. વર્ષ ૧૯૮૬ માં ઉક્ત પસંદગીમાં જુનિયર ક્લાર્કની જગ્યા માટે તેની પસંદગી કરવામાં આવી ન હતી કારણ કે સ્ટાફ સિલેક્શન કમિટી દ્વારા તેણીને યોગ્ય જણાઈ ન હતી. આમ, શાહદરાની મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ દ્વારા જારી કરાયેલા પ્રમાણપત્રની

ફોટોકોપી, જેમાં ઇશ્યુની તારીખ ૨૧-૪-૮૧ દર્શાવવામાં આવી છે અને તેથી, જ્યારે તેણીએ ૨૪-૧૧-૮૬ ના રોજ અરજી કરી ત્યારે તે જુનિયર કલાર્ક માટેની તેણીની અરજીમાં અનુભવ તરીકે દર્શાવી શકી હોત અને તે ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટની જગ્યા માટેની તેણીની અનુગામી અરજી સાથે જોડી શકી હોત જે તેણીએ ૨-૫-૧૯૮૯ ના રોજ કરી હતી. આ સ્પષ્ટપણે એ બતાવવામાં ઘણી મદદરૂપ થશે કે અરજદારે પ્રતિવાદી નં.૧ બોર્ડ હેઠળ છેતરપિંડીથી રોજગાર મેળવવા માટે ખોટી માહિતી આપી હતી. અરજદાર દ્વારા ૨૪-૧૧-૮૬ ના રોજ કરવામાં આવેલી અરજીની નકલ અહીં એનેક્સર-૫ તરીકે જોડાયેલ છે અને ચિહ્નિત થયેલ છે, જે તપાસ રિપોર્ટનો પાછા ભાગ છે અને એકિઝબિટ-XVI છે. એનેક્સર-૬ તરીકે જોડાયેલ અને ચિહ્નિત થયેલ કહેવાતું પ્રમાણપત્ર છે જે ૨૧-૪-૮૧ ના રોજ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા, દિલ્લી દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું હોવાનું જણાય છે, જે તપાસ રિપોર્ટનો પાછા ભાગ છે."

X X X

૧૩ ફકરા ૧ (બી) અને (સી) ના સંદર્ભમાં, હું તેમાં કરેલા આક્ષેપો અને દલીલોને નકારું છું અને કહું છું કે, તપાસની કુલ ૩૫ બેઠકો યોજાઈ હતી, જેમાંથી માત્ર ૮ પ્રસંગોએ જ તપાસની કાર્યવાહી થઈ શકી હતી. બાકીની ૨૭ બેઠકોમાંથી, ૧૯ પ્રસંગોએ, અરજદારે ચુકાદા માંગ્યા હતા, જે તપાસ અધિકારી દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા. ૧૨-૮-૧૯૯૨ ના રોજ યોજાયેલી તપાસ કાર્યવાહીમાં, અરજદારને પૂછવામાં આવ્યું હતું કે શું એવા કોઈ સાક્ષીઓ છે,

જેમને તેમના બચાવમાં તપાસવાના હતા. અરજદારને એ પણ પૂછવામાં આવ્યું હતું કે શું કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવા જેની તેણીના બચાવમાં રજૂ કરવાના ઇરાદાવાળા ચાર્જ સંબંધિત સુસંગતતા કે મહત્વ હોય. જવાબમાં, અરજદારે રજૂઆત કરી કે તેણી સાક્ષીઓના નામ આપવાનો ઇરાદો ધરાવે છે, અને યોગ્ય સમયે તેમના બચાવમાં દસ્તાવેજોની સૂચિ આપશે. ૩-૧૨-૧૯૯૨ ના રોજ યોજાયેલી તપાસ કાર્યવાહીમાં, તપાસ અધિકારીએ અરજદારને સાક્ષીઓના નામ અને દસ્તાવેજી પુરાવા પૂછ્યા જે તે રજૂ કરવાની દરખાસ્ત કરતી હતી જે તેના બચાવમાં ચાર્જ સંબંધિત સુસંગત અથવા મહત્વપૂર્ણ હોય. તપાસ અધિકારીએ ધ્યાન દોર્યું કે અરજદાર સાક્ષીઓના નામ અને/અથવા દસ્તાવેજોની સૂચિ આપવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે જે તેની સામે ઘડવામાં આવેલા ચાર્જ સંબંધિત સુસંગત અથવા મહત્વપૂર્ણ હોય. અરજદારને ફરી એકવાર વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે તે લગભગ ૧૦ દિવસમાં સાક્ષીઓ અને/અથવા દસ્તાવેજોની સૂચિ રજૂ કરે જે ચાર્જ સંબંધિત સુસંગત અથવા મહત્વપૂર્ણ હોય, જેમાં નિષ્ફળ થવા પર એવું માની લેવામાં આવશે કે તે ચાર્જ સંબંધિત સુસંગત અથવા મહત્વપૂર્ણ હોઈ શકે તેવા કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવા અને/અથવા મૌખિક પુરાવા રજૂ કરવામાં રસ ધરાવતી નથી. અરજદારને ૧૨-૧-૧૯૯૩ ના મેમોરેન્ડમ દ્વારા જાણ કરવામાં આવી હતી કે તે ૧૦ દિવસ (એટલે કે ૧૩-૧૨-૧૯૯૨) ની અંદર સાક્ષીઓ અને/અથવા દસ્તાવેજોની સૂચિ રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ હતી જે ચાર્જ સંબંધિત સુસંગત અથવા મહત્વપૂર્ણ હતા, આમ, એવું તારણ કાઢવામાં આવ્યું હતું કે તે

તેના બચાવમાં કોઈ દસ્તાવેજ પુરાવા અને/અથવા મૌખિક પુરાવા રજૂ કરવામાં રસ ધરાવતી નથી. ૧૨-૧-૯૩ ના મેમોરેન્ડમની નકલ અહીં એનેક્સર-૭ તરીકે જોડાયેલ છે અને ચિહ્નિત થયેલ છે. ૨૫-૨-૯૩ ના રોજ યોજાયેલી તપાસ કાર્યવાહીમાં તપાસ અધિકારીને અરજદાર દ્વારા નવી દિલ્હીના મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના કહેવાતા ભાગીદાર શ્રી આર.જે. બહલને તપાસવા દેવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી, જેમણે બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તેણીને સેવા પ્રમાણપત્ર જારી કર્યાનો આક્ષેપ છે. તપાસમાં પ્રેઝન્ટિંગ ઓફિસરે રજૂઆત કરી કે નવી દિલ્હીના મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ સાથેના તેમના અનુભવ અંગે અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા તમામ દસ્તાવેજોમાં, ક્યાંય પણ શ્રી આર.જે. બહલનું નામ દેખાતું નથી, તેથી, ઉક્ત કંપનીમાં તેમની ભાગીદારીના સમર્થનમાં અમુક દસ્તાવેજ પુરાવા રજૂ કરીને વ્યક્તિની ઓળખ દા.ત. રજિસ્ટર્ડ ભાગીદારી ડીડ વગેરે. પ્રોસિક્યુશન પક્ષ અને બચાવ પક્ષની ઓળખ સૌપ્રથમ સુનિશ્ચિત કરવા માટે રજૂ કરવામાં આવી શકે છે, ચુકાદો આપ્યો કે પ્રોસિક્યુશન પક્ષ તેમની રજૂઆતમાં એક માન્ય મુદ્દો ધરાવે છે કે અરજદાર દ્વારા બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે ટાંકવામાં આવેલ શ્રી આર.જે. બહલ કોઈપણ દસ્તાવેજોમાં ટાંકવામાં આવ્યા ન હતા, દા.ત. શાહદરા (દિલ્હી) ના મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદાર તરીકે સેવા પ્રમાણપત્ર વગેરે અને જ્યાં સુધી ઉક્ત વ્યક્તિની ઓળખ રજિસ્ટર્ડ ભાગીદારી ડીડ વગેરે દ્વારા અથવા ઉપરોક્ત શ્રી આર.જે. બહલ કંપની સાથે કેવી રીતે જોડાયેલા હતા તે દર્શાવતા કોઈપણ

દસ્તાવેજ પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત ન થાય ત્યાં સુધી. પ્રેઝન્ટિંગ ઓફિસર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો માન્ય રાખવામાં આવી હતી અને શ્રી આર.જે. બહલને બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી કારણ કે બચાવ પક્ષે તેમના એ દાવાના સમર્થનમાં કોઈ દસ્તાવેજ પુરાવા રજૂ કર્યા ન હતા કે ઉક્ત શ્રી આર.જે. બહલ સેવા પ્રમાણપત્રના ભાગીદાર હતા (એક્ઝિબિટ-XVII) જેમના દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું હતું. શ્રી આર.જે. બહલ કંપની સાથે કેવી રીતે જોડાયેલા હતા તે દર્શાવવામાં નિષ્ફળ જતા, એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું કે તેમને સાક્ષી તરીકે હાજર રહેવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં. એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે આ માટે અરજદારની વિનંતી પણ ત્યારે આવી હતી જ્યારે તેણીને સાક્ષીઓ રજૂ કરવાની પૂરતી તક આપવામાં આવી હતી. અરજદારની વિનંતી તપાસ કાર્યવાહીના અંતિમ તબક્કે આવી હતી જ્યારે પ્રેઝન્ટિંગ ઓફિસરે ઉલટતપાસ પણ પૂર્ણ કરી લીધી હતી અને સમગ્ર તપાસ પ્રક્રિયા પૂરી થઈ ગઈ હતી.

તપાસ અધિકારીએ બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી, ચુકાદો આપ્યો કે જુલાઈ ૧૯૯૨ મહિનામાં અરજદારને ચાર્જશીટ આપવામાં આવી હતી, અને તપાસ કાર્યવાહી ૧૨-૮-૧૯૯૨ થી શરૂ કરવામાં આવી હતી, એટલે કે લગભગ સાતથી આઠ મહિના વીતી ગયા હતા પરંતુ અરજદાર બચાવ પક્ષના સાક્ષીઓની સૂચિ અને તેમના બચાવમાં દસ્તાવેજો આપવામાં નિષ્ફળ રહી હતી. આમ, ચાર્જના સમર્થનમાં બચાવ પક્ષના સાક્ષીઓ અને દસ્તાવેજોના નામ ટાંકવા માટે તેમની પાસે પૂરતો સમય ઉપલબ્ધ હતો. આ તમામ હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, તપાસ

અધિકારીએ ચુકાદો આપ્યો કે ઉક્ત શ્રી આર.જે. બહલને આટલા મોડા તબક્કે બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં, ખાસ કરીને, કારણ કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા (દિલ્હી) ના ભાગીદાર તરીકે તેમની ઓળખ બચાવ પક્ષ દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવી ન હતી. તેથી, જ્યાં સુધી અરજદાર સામેના ચાર્જનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી ઉક્ત શ્રી બહલને સંબંધિત અથવા મહત્વપૂર્ણ વ્યક્તિ માનવામાં આવતા ન હતા. તપાસ અધિકારીએ અરજદારને તેમના સમર્થનમાં સાક્ષીઓ અને દસ્તાવેજો રજૂ કરવા માટે પૂરતો સમય આપ્યો હતો. જ્યારે સિંગલ પાર્ટીના ધોરણે પ્રમાણપત્રના મુદ્દા પર તેમની સુસંગતતા સ્થાપિત કર્યા વિના બચાવ પક્ષના સાક્ષી શ્રી આર.જે. બહલનું નામ મોડા તબક્કે ટાંકવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે તપાસ અધિકારીએ યોગ્ય રીતે તેમની માંગ નકારી કાઢી હતી. પ્રમાણપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરનાર તરીકે શ્રી આર.જે. બહલની ઓળખ અરજદાર દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવી ન હતી. અરજદારની એ દલીલ કે તપાસ અધિકારીએ શ્રી આર.જે. બહલને તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે બોલાવવાની તેમની વિનંતી પર વિચાર કર્યો ન હતો, તે સ્વીકાર્ય નથી. શ્રી પી.બી. જાડેજા, વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટર (એક્ઝિઝિટ-XXVI) નો અહેવાલ શ્રી આર.જે. બહલને મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા, (દિલ્હી) ના ભાગીદાર તરીકે દર્શાવતો નથી અને ઉક્ત ફોર્મ વર્ષ ૧૯૮૧ માં અસ્તિત્વમાં ન હતું. ૩-૩-૧૯૮૩ ના રોજ યોજાયેલી તપાસ કાર્યવાહીમાં, તપાસ અધિકારીએ અરજદારને જો તે ઈચ્છે તો વ્યક્તિગત રીતે પુરાવા આપવા

આમંત્રણ આપ્યું હતું. અરજદારે મુલતવી રાખવા વિનંતી કરી, જે તપાસ અધિકારી દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી હતી. વિવિધ કારણોસર અરજદારની વિનંતી પર ૬-૩-૯૩, ૧૯-૩-૯૩, ૧૭-૩-૯૩, ૧૯-૩-૯૩, ૨૨-૩-૯૩ અને ૨૯-૩-૯૩ ના રોજ તપાસ વધુ મુલતવી રાખવામાં આવી હતી. તપાસ અધિકારીએ ફરીથી અરજદારને વ્યક્તિગત રીતે પુરાવા આપવાની તક આપી, જો કોઈ હોય, તો તેના કેસનો બચાવ કરવા માટે જેથી તેણીને 'સાંભળવાના' અધિકારથી વંચિત ન કરવામાં આવે. અરજદારે, જોકે, કહ્યું કે તે વ્યક્તિગત રીતે કોઈ મૌખિક પુરાવા આપવા માંગતી નથી અને તેણે તપાસ કાર્યવાહી દરમિયાન પોતાના મુદ્દાઓ પહેલેથી જ રજૂ કરી દીધા છે. તપાસ અધિકારીએ અરજદારને સ્પષ્ટપણે નિર્દેશ કર્યો કે પ્રતિવાદી બોર્ડ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા ચાર્જ સામે 'સાંભળવું' એ તેણીનો બંધારણીય અધિકાર છે. તેથી, ફરીથી તેણીને જો કોઈ હોય તો, વ્યક્તિગત રીતે મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી પુરાવા આપવાની તક આપવામાં આવી હતી, કદાચ પ્રેઝન્ટિંગ ઓફિસર દ્વારા ઉલટતપાસ અને તપાસ અધિકારી દ્વારા શોધખોળવાળા પ્રશ્નોથી બચવા માટે. જેમ કે, અરજદારે તેની સામેના ચાર્જની તપાસ દરમિયાન રજૂ કરાયેલા પુરાવા સ્વીકારી લીધા હોવાનું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. પરિણામે, પ્રેઝન્ટિંગ ઓફિસર પણ અરજદારની ઉલટતપાસના પોતાના અધિકારનો ઉપયોગ કરી શક્યા નહીં. તેથી, દેખીતી રીતે અરજદારની એ દલીલ પાયાવિહોણી છે કે તપાસ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં કરવામાં આવી હતી.

X

X

X

૧૮ ફકરા ૩, ૩(a) (b) અને (c) ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજદારને તપાસ અધિકારીના તારણો પર રજૂઆત કરવાની તક આપવામાં આવી હતી અને તેથી તેણીને ૮-૯-૯૩ ના પત્ર દ્વારા તપાસ અધિકારીના રિપોર્ટની નકલ પૂરી પાડવામાં આવી હતી જે અરજદાર દ્વારા એનેક્સર-C પર રજૂ કરવામાં આવી છે. તેથી તે પુરાવા છે કે અરજદારને ઉપરોક્ત શિસ્ત કાર્યવાહીમાં તમામ તકો આપવામાં આવી હતી. શિસ્ત સત્તાધિકારીએ તપાસ અધિકારીના રિપોર્ટની નકલ પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાં સુધી તેમનું મન ખુલ્લું રાખ્યું હતું. આમ એવું કહી શકાય નહીં કે તક નકારવામાં આવી હતી.

વધુમાં રજૂ કરવામાં આવે છે કે અરજદારે ૧-૧૦-૯૩ ના પત્ર દ્વારા તપાસ રિપોર્ટના તારણો અંગે પોતાની રજૂઆત કરી હતી, જેને કાળજીપૂર્વક વિચારણા કર્યા પછી શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી કારણ કે તેમાં કોઈ માન્ય દલીલ ન હતી. ૧-૧૦-૯૩ ના પત્રની નકલ અહીં એનેક્સર-૮ તરીકે જોડાયેલ છે અને ચિહ્નિત થયેલ છે. શિસ્ત સત્તાધિકારી એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે ચાર્જનો આર્ટિકલ-I સંપૂર્ણપણે સાબિત થયો હતો અને ચાર્જનો આર્ટિકલ-II તપાસ રિપોર્ટના ફકરા ૮.૧૨ માં દર્શાવેલ હદ સુધી અંશતઃ સાબિત થયો હતો, અને અરજદારને સેવામાં રાખવા માટે યોગ્ય વ્યક્તિ ગણવામાં આવ્યા ન હતા અને તેથી અરજદાર પર ૮-૧૦-૯૩ થી અમલમાં આવે તે રીતે સેવામાંથી દૂર કરવાની પેનલ્ટી લાદવામાં આવી હતી. આમ તપાસના તારણો

અંગે અરજદારને પોતાની રજૂઆત કરવા સક્ષમ બનાવવા માટે વાજબી તક આપવાની બંધારણીય જરૂરિયાત અરજદારને આપવામાં આવી હતી.

X X X

૨૧ ફકરા-૬ (A) ના સંદર્ભમાં, હું કહું છું અને રજૂ કરું છું કે અરજદાર સામે દસ્તાવેજ અને મૌખિક પુરાવાઓની ભરમાર ઉપલબ્ધ છે. એટેસ્ટેશન ફોર્મ, અરજદારની અરજી, રજાની અરજી વગેરે સ્પષ્ટપણે દર્શાવશે કે અરજદારે પ્રમાણપત્ર બનાવટી બનાવ્યું હતું અને પ્રતિવાદી નં.૧ બોર્ડ હેઠળ રોજગાર મેળવવા માટે ખોટી માહિતી આપી હતી. એક્ટિઝબિટ-XVII પરનું પ્રમાણપત્ર અરજદાર દ્વારા પોતે જ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે અને ક્યાંય પણ આ અસરનો ઇનકાર નથી. વિજિલન્સ ઓફિસરે વિગતવાર તપાસ કરી હતી અને તેને અરજદારને ઉલટતપાસ માટે ઓફર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી તપાસ અંગે અરજદારની દલીલ ગેરસમજભરી, પાયાવિહોણી અને નકારી કાઢવા પાત્ર છે. ચાર્જ-1 તેથી પૂરતા પ્રમાણમાં સાબિત થયો છે અને કોઈપણ ગણતરી પર તપાસ દૂષિત થવાનો કોઈ પ્રશ્ન નથી. હું પુનરોચ્ચાર કરું છું કે વિજિલન્સ ઓફિસર જે દિલ્લી ગયા હતા અને વિગતવાર તપાસ કરી હતી અને ઉલટતપાસ માટે રજૂ થયા હતા અને હકીકતમાં બચાવ પક્ષના વકીલ દ્વારા તેમની ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હતી, તેથી એવું કહી શકાય નહીં કે તેમના પુરાવા પર વિશ્વાસ કરી શકાય નહીં અથવા આધાર રાખી શકાય નહીં. હું ઇનકાર કરું છું કે ફરીયાદી તરફે સાક્ષી-૨ ના પુરાવા અફવા (hearsay) પુરાવા હતા. હું વધુમાં કહું છું અને રજૂ

કરું છું કે સાક્ષી નં. ૨ જેણે વિગતવાર તપાસ કરી હતી તેની બચાવ પક્ષના વકીલ દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી હતી, અને તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે તેના પુરાવા અફવા પુરાવા છે. હું વધુમાં કહું છું અને રજૂ કરું છું કે સાક્ષી-૨ ની ઉલટતપાસમાં પણ એવું બહાર આવ્યું હતું કે સાક્ષી નં. ૨ એ શ્રી કુમાર સાહેબનું નિવેદન નોંધ્યું હતું. ઉલટતપાસમાં એ પણ બહાર આવ્યું હતું કે પ્રમાણપત્રમાં જણાવેલ સમયગાળા દરમિયાન કંપની અસ્તિત્વમાં ન હતી અને ઉલટતપાસમાં એવું બહાર આવ્યું હતું કે તેને બતાવવામાં આવેલ પ્રમાણપત્ર પર શ્રી કુમાર સાહેબની સહી ન હતી. આમ, એવું કહી શકાય નહીં કે સાક્ષી નં. ૨ ના પુરાવા અફવા પુરાવા હતા. હું વધુમાં કહું છું અને રજૂ કરું છું કે શ્રી જાડેજા, સાક્ષી નં. ૨ એટલે કે, વિજિલન્સ ઓફિસરનો રિપોર્ટ અરજદારને આપવામાં આવ્યો હતો અને તેણે ઉપરોક્ત શ્રી જાડેજાની વિગતવાર ઉલટતપાસ કરી હતી.

હું વધુમાં રજૂ કરું છું કે, તપાસમાં, એવું સ્થાપિત થયું હતું કે એટેસ્ટેશન ફોર્મમાં અરજદારે ખોટી માહિતી આપી હતી કે તેણી દિલ્હીમાં મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ટ્યુબ ફેક્ટરી એન્ડ કંપનીમાં ૫-૮-૭૮ થી ૧૮-૨-૮૧ ના સમયગાળા માટે ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ તરીકે નોકરી કરતી હતી અને અંતિમ બી.એસસી. ના અભ્યાસને કારણે અગાઉની નોકરી છોડી દીધી હતી. જ્યારે ૨૧-૪-૮૧ (Ex. XVII) નું પ્રમાણપત્ર અરજદારની તરફેણમાં સમાન સેવાના સમયગાળા એટલે કે ૫-૮-૭૮ થી ૧૮-૨-૮૧ માટે ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ તરીકે દિલ્હીના મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા-૩૨ દ્વારા જારી કરવામાં

આવ્યું છે. સાક્ષી નં. ૨ ના પુરાવા અંગે, એટલે કે પ્રતિવાદી બોર્ડના વિજિલન્સ ઈન્સ્પેક્ટર શ્રી પી.બી. જાડેજા, અરજદારની એ દલીલ કે પેઢીના કહેવાતા ભાગીદારની પેઢીના કહેવાતા ભાગીદાર દ્વારા તપાસ અધિકારી દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી નથી અને અરજદાર દ્વારા ઉલટતપાસ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી, તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે શ્રી જાડેજા, વિજિલન્સ ઈન્સ્પેક્ટર ફરીયાદી તરફે સાક્ષી નં. ૨ એ ઇ-૧૨૮, દિલશાદ ગાર્ડન (ઝુલ્ફા બંગાળ પાછળ) જીટી રોડ, શાહદરા-૩૨ ખાતે સ્થિત મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સની ઓફિસની મુલાકાત લીધી હતી અને જોયું કે તે એક રહેણાંક મકાન હતું અને આગળની બાજુએ સ્કૂટર-મોટર સાયકલ રિપેરિંગ માટેનું ગેરેજ હતું. ઉક્ત સાક્ષીએ વધુમાં ઉલ્લેખ કર્યો કે તે વિકાસ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ (શાહદરા) ખાતે શ્રી કુમાર સાહેબની ઓફિસે ગયો હતો અને તેમની પાસેથી પૂછપરછ કરી હતી. તેણે શ્રી કુમારને પૂછ્યું કે શું ૫-૮-૭૮ થી ૧૮-૨-૮૧ ના સમયગાળા દરમિયાન E.૧૨૮ જીટી રોડ, શાહદરા-૩૨ ખાતે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના નામે કોઈ કંપની હતી, જેણે ઉક્ત સાક્ષીને માહિતી આપી કે કંપની ૧૯૮૭ માં ભાગીદારી પેઢી તરીકે શરૂ કરવામાં આવી હતી અને તે ઉક્ત પેઢીના ભાગીદારોમાંના એક હતા. જોકે, તેમણે ૧૯૯૦ ની શરૂઆતમાં ઉક્ત પેઢીની ભાગીદારી છોડી દીધી હતી. ઉક્ત પેઢીના અન્ય ભાગીદાર, એટલે કે શ્રી જયકિશન બંસલ કંપનીમાં જ રહ્યા હતા જે ૧૯૯૦ ના અંતમાં બંધ થઈ ગઈ હતી. ઉક્ત સાક્ષીએ એ પણ ઉલ્લેખ કર્યો કે શ્રી કુમારે માહિતી આપી કે પ્રમાણપત્ર

(આંક- XVII) ૫-૮-૭૮ થી ૧૮-૨-૮૧ સુધીના કામનો સમયગાળો દર્શાવે છે, જે સમયગાળા દરમિયાન ઉક્ત પેઢી એટલે કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા-૩૨ અસ્તિત્વમાં ન હતી, તેથી, તેમના દ્વારા અથવા તેમના ભાગીદારો દ્વારા ઉપરોક્ત સમયગાળા માટે કોઈ પ્રમાણપત્ર જારી કરવાનો પ્રશ્ન જ ઉભો થતો નથી. શ્રી કુમારે પુષ્ટિ કરી કે આંક- XVII પર દેખાતી સહી ન તો તેમની છે અને ન તો તેમના અન્ય ભાગીદારની. ઉક્ત સાક્ષીએ એ પણ ઉલ્લેખ કર્યો કે કોઈ બિલ્ડીંગ નં. E-૧૨૮, શાહદરામાં ભાડૂત તરીકે રહેતું હતું. સાક્ષીને કસૂરવાર કર્મચારીની ૧૧-૧-૮૦ અને ૧-૬-૮૦ (આંક- XXIII અને XXIV) ની રજાની અરજીઓ બતાવવામાં આવી હતી અને પુષ્ટિ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું કે શું શાહદરા (દિલ્હી) અને અમદાવાદમાં રજાના સમયગાળા દરમિયાન કસૂરવાર કર્મચારીનું રહેણાંક સરનામું તે જ છે જે આંક- XVII અને XV માં દર્શાવેલ છે, જેમણે પુષ્ટિ કરી કે આ તે જ સરનામાં છે જે આંક- XVII અને એકિઝબિટ-XV માં દર્શાવેલ છે. એ હકીકત પર આધાર રાખવામાં આવે છે કે કંપની ૧૯૮૭ પહેલા અસ્તિત્વમાં ન હતી, કારણ કે ૧૯૮૧ માં ઉક્ત પેઢીના ભાગીદારોમાંથી એક દ્વારા અરજદારની તરફેણમાં જારી કરાયેલ સેવા પ્રમાણપત્ર (આંક- XVII) સિવાય આનાથી વિપરીત કોઈ પુરાવા અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા, જેની સહી ગેરકાયદેસર છે. અરજદારની એ દલીલ કે ઉક્ત શ્રી કુમારને ઉલટતપાસ માટે ઓફર કરવામાં આવ્યા ન હતા, તે ૧૫ ઓક્ટોબર ૧૯૯૧ (આંક- XXVI) ના રોજ વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા

સબમિટ કરાયેલા અહેવાલને ધ્યાનમાં રાખીને સ્વીકાર્ય નથી અને અરજદાર દ્વારા ઉક્ત સાક્ષીની યોગ્ય રીતે ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હતી. આમ, સાક્ષી નં. ૨ એટલે કે પ્રતિવાદી બોર્ડના વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટર શ્રી પી.બી. જાડેજાનો અહેવાલ, જેમાં ઉક્ત પેઢીના ભાગીદાર શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારનું નિવેદન હતું, જેની અરજદાર દ્વારા યોગ્ય રીતે ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હતી તેને 'અફવા પુરાવા' કહી શકાય નહીં. આમ, ખોટી માહિતી પૂરી પાડવાનો અને ખોટું પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવાનો ચાર્જનો આર્ટિકલ 1 બે સાક્ષીઓના મૌખિક પુરાવા અને તપાસમાં રજૂ કરાયેલા અને તપાસાયેલા દસ્તાવેજ પુરાવાના આધારે સંપૂર્ણપણે સાબિત થયો હતો. શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલ સેવામાંથી દૂર કરવાનો આદેશ કાયદેસર છે અને સેવા નિયમોની જોગવાઈ અનુસાર છે. સેવામાંથી દૂર કરવાનો આદેશ ન તો ગેરકાયદેસર છે કે ન તો મનસ્વી છે કે ન તો કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન કરે છે, ન તો ભારતીય બંધારણની કલમ ૧૪ અને ૧૬ નું ઉલ્લંઘન કરે છે. તેથી, સેવામાંથી દૂર કરવાના આદેશને માનનીય હાઈકોર્ટ દ્વારા રદ કરવા અથવા બાજુ પર રાખવાની જરૂર નથી.

X X X

૨૩ ફરિયાદ ૬(સી) ના સંદર્ભમાં, અરજદારની એ દલીલ કે શ્રી બહલ પેઢીના ભાગીદારોમાંના એક હતા, જેમણે પ્રમાણપત્ર જારી કર્યું હતું તેમની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી, તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે શ્રી આર.જે. બહલ, જેમને બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે પાછળથી ટાંકવામાં આવ્યા હતા તે દર્શાવવામાં

આવ્યું ન હતું કે તે પેઢી સાથે કેવી રીતે સંબંધિત હતા અથવા જોડાયેલા હતા. શ્રી બહલ મેસર્સ ત્રિવેદી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા (દિલ્હી) ના ભાગીદાર હતા કે નહીં તે પણ સ્થાપિત થયું ન હતું. મેસર્સ ત્રિવેદી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા (દિલ્હી) ની ભાગીદારીની યાદી અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી ન હતી. તપાસ અધિકારીએ અરજદારને તેમના બચાવમાં સાક્ષી અને દસ્તાવેજો રજૂ કરવા માટે પૂરતો સમય આપ્યો હતો. જ્યારે શ્રી આર.જે. બહલનું નામ, તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે, દસ્તાવેજો ધોરણે પેઢી સાથેના તેમના જોડાણને સ્થાપિત કર્યા વિના પાછળથી ટાંકવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે તપાસ અધિકારીએ યોગ્ય રીતે તેમની વિનંતી નકારી કાઢી હતી. પ્રમાણપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરનાર તરીકે શ્રી આર.જે. બહલની ઓળખ અરજદાર દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવી ન હતી, તેથી, અરજદારની એ દલીલ કે તપાસ અધિકારીએ શ્રી આર.જે. બહલને તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે બોલાવવાની તેમની વિનંતી પર વિચાર કર્યો ન હતો, તે સ્વીકાર્ય નથી. શ્રી પી.બી. જાડેજા, વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટર (આંક- XXVI) નો રિપોર્ટ શ્રી બહલને મેસર્સ ત્રિવેદી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદાર તરીકે દર્શાવતો નથી અને ઉક્ત પેઢી વર્ષ ૧૯૮૧ માં અસ્તિત્વમાં ન હતી. આ ઉપરાંત, અરજદારને જો તે ઇચ્છે તો વ્યક્તિગત રીતે પુરાવા રજૂ કરવાની તક પણ આપવામાં આવી હતી, પરંતુ તેણીએ તેના બચાવમાં કોઈ મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. આમ, અરજદારને અફવાનો બચાવ કરવાની પૂરતી તક આપવામાં આવી હતી, પરંતુ તે નિર્દોષતા સાબિત

કરવામાં નિષ્ફળ રહી હતી. જેમ કે, શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા તપાસના અનુસંધાનમાં પસાર કરવામાં આવેલ સેવામાંથી દૂર કરવાના આદેશને રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવાનો પ્રશ્ન ઉભો થતો નથી.

૨૪ ફકરા ૬(D) ના સંદર્ભમાં, હું તેમાં કરેલા આક્ષેપો અને દલીલોને નકારું છું અને કહું છું કે અરજદારની એ દલીલ કે તપાસ પક્ષપાતી રીતે કરવામાં આવી હતી અને તપાસ અધિકારીએ તેની સામે કેસ પૂર્વ-નિર્ધારિત કર્યો હતો, તે સાચું નથી. પ્રતિવાદી બોર્ડ દ્વારા મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા, દિલ્હીને જારી કરાયેલ ૧૧-૧૨-૯-૯૧ (આંક- XIV) ના પત્ર અંગે, તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા (દિલ્હી) દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ હોવાનું કહેવાતો તારીખ વિનાનો જવાબ (આંક- XV) ન તો તારીખ દર્શાવે છે કે ન તો જારી કરનાર સત્તાધિકારી દ્વારા વાંચી શકાય તેવી સહી છે. ઉક્ત પત્ર (આંક- XV) ના લેટર-હેડનું પ્રથમ પૃષ્ઠ અન્ય કોઈ જગ્યાએ અલગ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં છપાયેલું હોવાનું જણાય છે. આકસ્મિક રીતે, એ નોંધવું રસપ્રદ છે કે ઉક્ત તારીખ વિનાના પત્રમાં દેખાતા ઉક્ત પેઢીના ટેલિફોન નંબરો એ જ છે જે સેવા પ્રમાણપત્ર (આંક- XVII) માં દેખાય છે જે શક્ય ન હોઈ શકે, કારણ કે ઉક્ત પ્રમાણપત્ર ઉક્ત તારીખ વિનાના પત્રના જારી થયાની તારીખથી ૧૦ વર્ષથી વધુ સમય પહેલાં જારી કરવામાં આવ્યું હતું. અરજદાર તે વ્યક્તિની ઓળખ સ્થાપિત કરી શકી નહીં, જેણે તેમાં કરવામાં આવેલી દલીલની સચ્ચાઈ તરીકે ઉક્ત પત્ર જારી કર્યો હતો અને સહી કરી હતી. આમ, તપાસમાં પત્ર પર આધાર

રાખવામાં આવ્યો ન હતો.

રૂપ ફકરા-૬(ઇ) ના સંદર્ભમાં, અરજદારની એ દલીલ કે જો ઓવર લેપિંગ સમયગાળાના અનુભવને ધ્યાનમાં ન લેવામાં આવે તો પણ, અરજદાર પાસે હજુ પણ જરૂરી અનુભવ કરતાં વધુ અનુભવ છે તે હકીકતોથી વિપરીત છે. તપાસમાં, ચાર્જ (i), એટેસ્ટેશન ફોર્મ કે તેણીએ ૫-૧-૮૩ થી ૨૫-૧૧-૮૫ ના સમયગાળા માટે અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપની, અમદાવાદમાં જુનિયર ક્લાર્ક તરીકે કામ કર્યું હતું તે એ આધારે નિર્ણાયક રીતે સાબિત થયું હતું કે ૨૯-૭-૮૫ થી ૨૫-૧૧-૮૫ ના સમયગાળા દરમિયાન અરજદારે ઉક્ત એમ્પ્લોયર સાથે કામ કર્યું ન હતું પરંતુ ઉપરોક્ત સમયગાળા દરમિયાન કામચલાઉ શિક્ષક તરીકે માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામમાં કામ કર્યું હતું. ખોટી ઘોષણા દ્વારા પ્રતિવાદી બોર્ડમાં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ તરીકે નોકરી મેળવવાના છુપાયેલા હેતુથી પ્રતિવાદી બોર્ડમાં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના પદ માટે જરૂરી અનુભવ ઉભો કરવા માટે ચાર મહિનાનો ઓવર-લેપિંગ અનુભવ દર્શાવવાનો ચાર્જ, તપાસમાં રજૂ કરાયેલ દસ્તાવેજ પુરાવા (પુરાવા X અને XI) અને બચાવ સંક્ષેપના ફકરા-૧૧ માં તેની પોતાની કબૂલાત મુજબ સાબિત થાય છે. અહીં એનેક્સર-૯ તરીકે જોડાયેલ અને ચિહ્નિત થયેલ છે તે બચાવ સંક્ષેપની નકલ છે. અરજદારની એ દલીલ કે તેની પાસે ૭ વર્ષ, ૮ મહિના અને ૪ દિવસનો અનુભવ હતો અને તેથી, જો ૪ મહિનાનો ઓવર-લેપિંગ સમયગાળો ઘટાડવામાં આવે તો પણ, અરજદાર પાસે જરૂરી અનુભવ કરતાં વધુ અનુભવ હતો, તે ગેરમાર્ગે દોરનારી છે. ૪ વર્ષ ૮

મહિનાના વાસ્તવિક અનુભવની સામે, છુપાયેલા હેતુ સાથે પ્રતિવાદી બોર્ડમાં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ તરીકે નોકરી મેળવવા માટે તેણી પાસે ૭ વર્ષ અને ૮ મહિનાનો કુલ અનુભવ હોવાનું કહેવાય છે. આમ, અરજદારે જાણીજોઈને અને ઈશ્ઠાપૂર્વક, છુપાયેલા હેતુ સાથે ખોટી માહિતી પૂરી પાડીને અને મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા (દિલ્હી) દ્વારા જારી કરાયેલ ખોટું પ્રમાણપત્ર પ્રતિવાદી બોર્ડમાં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના પદ પર નોકરી મેળવી હતી. અરજદારની એ દલીલ કે ચાર્જ પાયાવિહોણો છે અને તેથી, સેવામાંથી દૂર કરવાની આવી કઠોર પેનલ્ટી લાદવા માટે તેને ધ્યાનમાં લઈ શકાય નહીં તે ફરીથી હકીકતોથી દૂર છે. હકીકતમાં, તે નિર્ણાયક રીતે સાબિત થયું હતું કે અરજદારે ખોટા પુરાવા બનાવ્યા હતા અને છુપાયેલા હેતુ સાથે પ્રતિવાદી બોર્ડમાં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ તરીકે નોકરી મેળવવા માટે ખોટા હોવાનું જાણતા પ્રમાણપત્રનો ઉપયોગ કર્યો હતો. તેનાથી વિપરીત, પ્રતિવાદી બોર્ડે, અરજદાર એક મહિલા કર્મચારી હોવાની વિચારણા પર, અરજદાર સામે કોઈ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરી ન હતી."

૧૬ પક્ષકારો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી, મારી વિચારણા માટે માત્ર એક જ પ્રશ્ન ઊભો થાય છે કે શું પ્રતિવાદીઓએ રિટ અરજદારને સેવામાંથી દૂર કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે.

૧૭ સુપ્રીમ કોર્ટના અનેક ચુકાદાઓ દ્વારા હવે તે સુસ્થાપિત છે કે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે,

હાઈકોર્ટે પુરાવાના પુનઃમૂલ્યાંકનમાં ઉતરવું જોઈએ નહીં અથવા શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા તપાસ કાર્યવાહીમાં પહોંચેલા નિષ્કર્ષમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં, જો તે કાયદા અનુસાર હાથ ધરવામાં આવી હોય અથવા પુરાવાની વિશ્વસનીયતા/પર્યાપ્તતામાં ઉતરવું જોઈએ નહીં, અથવા જો કોઈ કાનૂની પુરાવા હોય કે જેના પર તારણો આધારિત હોય, તો દખલ કરવી જોઈએ નહીં, અથવા હકીકતની ભૂલ ભલે તે ગમે તેટલી ગંભીર હોય તેને સુધારવી જોઈએ નહીં, અથવા સજાની પ્રમાણસરતામાં ઉતરવું જોઈએ નહીં જ્યાં સુધી તે અંતરાત્માને આંચકો ન આપે.

૧૮ તે પણ એટલું જ સુસ્થાપિત છે કે હાઈકોર્ટો કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળની તેમની સત્તાઓના ઉપયોગમાં માત્ર એટલું જ વિચારી શકે છે કે સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસ કાયદા દ્વારા સ્થાપિત પ્રક્રિયા અને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો અનુસાર હતી કે નહીં, શું અસંબંધિત અથવા બાહ્ય બાબતો અને/અથવા સ્વીકાર્ય અથવા ભૌતિક પુરાવાઓને બાકાત રાખવા અથવા અસ્વીકાર્ય પુરાવાઓને સ્વીકારવાથી નિર્ણય પ્રભાવિત થયો છે જેનાથી તે સંવેદનશીલ બન્યો છે.

૧૯ જો તારણ સંપૂર્ણપણે મનસ્વી અને તરંગી હોય, કોઈ પણ પુરાવા પર આધારિત ન હોય જે કોઈ પણ વાજબી વ્યક્તિ ક્યારેય પહોંચી ન શકે, તો આ કોર્ટ દખલ કરી શકે છે.

૨૦ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય વિરુદ્ધ પી. ગુણશેખરન [૨૦૧૫(૨)]

એસસીસી ૬૧૦] ના કેસમાં તાજેતરના ચુકાદામાં, સુપ્રીમ કોર્ટે શિસ્તબદ્ધ કાર્યવાહીને લગતી બાબતમાં દખલગીરીના અવકાશને લગતી કાયદાની સ્થિતિને વિગતવાર સમજાવી છે. હું સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ફરિયાદ ૧૨ થી ૨૦ માં કરવામાં આવેલા અવલોકનો નીચે મુજબ ટાંકી શકું છું:

"૧૨. સુસ્થાપિત સ્થિતિ હોવા છતાં, એ નોંધવું દુઃખદ છે કે હાઈકોર્ટે શિસ્તબદ્ધ કાર્યવાહીમાં એક અપીલ સત્તાધિકારી તરીકે કાર્ય કર્યું છે, અને તપાસ અધિકારી સમક્ષના પુરાવાઓનું પણ પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું છે. ચાર્જ નં. ૧ પરના તારણને શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું અને સેન્ટ્રલ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પણ તેને સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું. શિસ્તબદ્ધ કાર્યવાહીમાં, હાઈકોર્ટ પ્રથમ અપીલની બીજી કોર્ટ નથી અને બની શકે નહીં. હાઈકોર્ટ, ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬/૨૨૭ હેઠળની તેની સત્તાઓના ઉપયોગમાં, પુરાવાના પુનઃમૂલ્યાંકનમાં ઉતરશે નહીં. હાઈકોર્ટ માત્ર એટલું જ જોઈ શકે છે કે શું:

- (a). તપાસ સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી છે;
- (b). તપાસ તે વતી નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર હાથ ધરવામાં આવી છે;
- (c). કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન થયું છે;
- (d). સત્તાવાળાઓએ પુરાવા અને કેસના ગુણદોષથી બાહ્ય કેટલાક કારણોસર ન્યાયી નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાથી પોતાને અક્ષમ કર્યા છે;
- (e). સત્તાવાળાઓએ પોતાને અસંબંધિત અથવા બાહ્ય કારણોથી પ્રભાવિત

થવા દીધા છે;

(f). નિષ્કર્ષ, તેના ચહેરા પર જ, એટલો સંપૂર્ણપણે મનસ્વી અને તરંગી છે કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ ક્યારેય આવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે નહીં;

(g). શિસ્ત સત્તાધિકારીએ સ્વીકાર્ય અને ભૌતિક પુરાવા સ્વીકારવામાં ભૂલ કરી હતી;

(h). શિસ્ત સત્તાધિકારીએ ભૂલથી અસ્વીકાર્ય પુરાવા સ્વીકાર્યા હતા જેણે તારણને પ્રભાવિત કર્યું હતું;

(i). હકીકતનું તારણ કોઈ પુરાવા પર આધારિત નથી.

૧૩ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ / ૨૨૭ હેઠળ, હાઈકોર્ટ નીચે મુજબ કરશે નહીં:

(i). પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન;

(ii). તપાસના તારણોમાં દખલગીરી, જો તે કાયદા અનુસાર હાથ ધરવામાં આવી હોય;

(iii). પુરાવાની પર્યાપ્તતામાં ઉતરવું;

(iv). પુરાવાની વિશ્વસનીયતામાં ઉતરવું;

(v). દખલગીરી, જો કેટલાક કાનૂની પુરાવા હોય જેના પર તારણો આધારિત હોઈ શકે.

(vi). હકીકતની ભૂલ સુધારવી ભલે તે ગમે તેટલી ગંભીર દેખાતી હોય;

(vii). સજાની પ્રમાણસરતામાં ઉતરવું જ્યાં સુધી તે તેની અંતરાત્માને આંચકો

ન આપે.

૧૪ આંધ્રપ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય વિ. એસ. શ્રી રામ રાવના પ્રારંભિક નિર્ણયોમાંના એકમાં, ઉપરોક્ત ઘણા સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરવામાં આવી છે અને નીચે મુજબ નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો છે:

"૭.બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની કાર્યવાહીમાં હાઈકોર્ટ એ જાહેર સેવક સામે ખાતાકીય તપાસ કરનાર સત્તાવાળાઓના નિર્ણય પર અપીલની કોર્ટ નથી: તેને એ નક્કી કરવાનું છે કે તપાસ તે વતી સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી છે કે નહીં, અને તે વતી નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર, અને કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું ઉલ્લંઘન થયું છે કે નહીં. જ્યાં કેટલાક પુરાવા હોય, જે સત્તાધિકારીને તપાસ કરવાની ફરજ સોંપવામાં આવી હોય તેણે સ્વીકાર્યા હોય અને જે પુરાવા વ્યાજબી રીતે એ નિષ્કર્ષને સમર્થન આપી શકે કે કસૂરવાર અધિકારી ચાર્જ માટે દોષિત છે, તો કલમ ૨૨૬ હેઠળની રિટ માટેની પિટિશનમાં પુરાવાની સમીક્ષા કરવી અને પુરાવા પર સ્વતંત્ર તારણ પર પહોંચવું એ હાઈકોર્ટનું કાર્ય નથી. હાઈકોર્ટ નિઃશંકપણે દખલ કરી શકે છે જ્યાં ખાતાકીય સત્તાવાળાઓએ કસૂરવાર સામે કાર્યવાહી કુદરતી ન્યાયના નિયમો સાથે અસંગત રીતે હાથ ધરી હોય અથવા તપાસની પદ્ધતિ નિર્ધારિત કરતા વૈધાનિક નિયમોના ઉલ્લંઘનમાં અથવા જ્યાં સત્તાવાળાઓએ પુરાવા અને કેસના ગુણદોષથી બાહ્ય કેટલાક કારણોસર ન્યાયી નિર્ણય પર પહોંચવાથી પોતાને અક્ષમ કર્યા હોય અથવા અસંબંધિત કારણોથી પોતાને પ્રભાવિત થવા દીધા હોય અથવા જ્યાં નિષ્કર્ષ તેના ચહેરા પર

જ એટલો સંપૂર્ણપણે મનસ્વી અને તરંગી હોય કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ ક્યારેય તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે નહીં, અથવા સમાન આધારો પર. પરંતુ ખાતાકીય સત્તાવાળાઓ, જો તપાસ અન્યથા યોગ્ય રીતે હાથ ધરવામાં આવી હોય, તો હકીકતોના એકમાત્ર નિર્ણાયક છે અને જો કેટલાક કાનૂની પુરાવા હોય જેના પર તેમના તારણો આધારિત હોઈ શકે, તો તે પુરાવાની પર્યાપ્તતા અથવા વિશ્વસનીયતા એ એવી બાબત નથી કે જેને બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ રિટ માટેની કાર્યવાહીમાં હાઈકોર્ટ સમક્ષ ચર્ચા કરવાની મંજૂરી આપી શકાય."

૧૫ સ્ટેટ ઓફ આંધ્રપ્રદેશ અને અન્ય વિ. ચિત્રા વેંકટ રાવ [(૧૯૭૫) ૨ એસસીસી ૫૫૭] માં, સિદ્ધાંતોની વધુ ચર્ચા ફકરા-૨૧ થી ૨૪ માં કરવામાં આવી છે, જે નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"૨૧. ખાતાકીય તપાસ સાથે વ્યવહાર કરવામાં કલમ ૨૨૬ નો વ્યાપ આ કોર્ટ સમક્ષ આવ્યો છે. આ કોર્ટ દ્વારા સ્ટેટ ઓફ એ.પી. વિ. એસ. શ્રી રામ રાવ (એઆઈઆર ૧૯૬૩ એસસી ૧૭૨૩) માં બે દરખાસ્તો મૂકવામાં આવી હતી. પ્રથમ, એ મત માટે કોઈ સમર્થન નથી કે કોઈ જાહેર અધિકારી તેના પર લગાવવામાં આવેલા ગેરવર્તણૂકના ચાર્જ માટે દોષિત છે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેતી વખતે, ફોજદારી ટ્રાયલમાં અનુસરવામાં આવતો નિયમ કે કોઈ ગુનો ત્યાં સુધી સ્થાપિત થતો નથી જ્યાં સુધી કોર્ટના સંતોષ માટે વ્યાજબી શંકાથી પર પુરાવા દ્વારા સાબિત ન થાય તે લાગુ થવો જોઈએ. જો તે નિયમ સ્થાનિક તપાસ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા લાગુ કરવામાં ન આવે તો બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની

પિટિશનમાં હાઈકોર્ટ ખાતાકીય તપાસ કરનાર સત્તાવાળાઓના આદેશને અમાન્ય જાહેર કરવા સક્ષમ નથી. કોઈ જાહેર સેવક સામે ખાતાકીય તપાસ કરનાર સત્તાવાળાઓના નિર્ણય પર કલમ ૨૨૬ હેઠળ હાઈકોર્ટ અપીલની કોર્ટ નથી. કોર્ટને એ નક્કી કરવાનું છે કે તપાસ તે વતી સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા અને તે વતી નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર હાથ ધરવામાં આવી છે કે નહીં, અને કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું ઉલ્લંઘન થયું છે કે નહીં. બીજું, જ્યાં કેટલાક પુરાવા હોય જે સત્તાધિકારીને તપાસ કરવાની ફરજ સોંપવામાં આવી હોય તેણે સ્વીકાર્યા હોય અને જે પુરાવા વ્યાજબી રીતે એ નિષ્કર્ષને સમર્થન આપી શકે કે કસૂરવાર અધિકારી ચાર્જ માટે દોષિત છે, તો પુરાવાની સમીક્ષા કરવી અને પુરાવા પર સ્વતંત્ર તારણ પર પહોંચવું એ હાઈકોર્ટનું કાર્ય નથી. હાઈકોર્ટ દખલ કરી શકે છે જ્યાં ખાતાકીય સત્તાવાળાઓએ કસૂરવાર સામે કાર્યવાહી કુદરતી ન્યાયના નિયમો સાથે અસંગત રીતે હાથ ધરી હોય અથવા તપાસની પદ્ધતિ નિર્ધારિત કરતા વૈધાનિક નિયમોના ઉલ્લંઘનમાં અથવા જ્યાં સત્તાવાળાઓએ પુરાવા અને કેસના ગુણદોષથી બાહ્ય કેટલાક કારણોસર ન્યાયી નિર્ણય પર પહોંચવાથી પોતાને અક્ષમ કર્યા હોય અથવા અસંબંધિત કારણોથી પોતાને પ્રભાવિત થવા દીધા હોય અથવા જ્યાં નિષ્કર્ષ તેના ચહેરા પર જ એટલો સંપૂર્ણપણે મનસ્વી અને તરંગી હોય કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ ક્યારેય તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે નહીં. ખાતાકીય સત્તાવાળાઓ, જો તપાસ અન્યથા યોગ્ય રીતે હાથ ધરવામાં આવી હોય, તો હકીકતોના એકમાત્ર નિર્ણાયક છે અને જો કેટલાક કાનૂની પુરાવા હોય

જેના પર તેમના તારણો આધારિત હોઈ શકે, તો તે પુરાવાની પર્યાપ્તતા અથવા વિશ્વસનીયતા એ એવી બાબત નથી કે જેને કલમ ૨૨૬ હેઠળ રિટ માટેની કાર્યવાહીમાં હાઈકોર્ટ સમક્ષ ચર્ચા કરવાની મંજૂરી આપી શકાય. ૨૨. ફરીથી, આ કોર્ટે રેલવે બોર્ડ, યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, નવી દિલ્હીનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા પિ. નિરંજન સિંહ (એઆઈઆર ૧૯૬૯ એસસી ૯૬૬) માં કહ્યું કે હાઈકોર્ટ શિસ્ત સત્તાધિકારીના નિષ્કર્ષમાં દખલ કરતી નથી જ્યાં સુધી તારણને કોઈપણ પુરાવા દ્વારા સમર્થન મળતું ન હોય અથવા એવું કહી શકાય કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ આવા તારણ પર પહોંચી શકે નહીં. નિરંજન સિંહના કેસમાં આ કોર્ટે ઠરાવ્યું કે હાઈકોર્ટે એ ચાર્જ પર શિસ્ત સત્તાધિકારીના તારણોમાં દખલ કરવામાં તેની સત્તાની બહાર કામ કર્યું છે કે પ્રતિવાદી ૩૧ મે, ૧૯૫૬ ના રોજ સવારે ૮.૧૫ વાગ્યે એર કોમ્પ્રેસર બંધ કરવાની ફરજ પાડવામાં નિમિત્ત હતો. આ કોર્ટે કહ્યું કે તપાસ સમિતિને લાગ્યું કે બે વ્યક્તિઓના પુરાવા કે પ્રતિવાદીએ હડતાળ કરનારાઓના જૂથનું નેતૃત્વ કર્યું હતું અને તેમને તેમનું કોમ્પ્રેસર બંધ કરવાની ફરજ પાડી હતી તે તેના મૂળ સ્વરૂપમાં સ્વીકારી શકાય નહીં. જનરલ મેનેજર તે મુદ્દા પર તપાસ સમિતિ સાથે સંમત ન હતા. જનરલ મેનેજરે પુરાવા સ્વીકાર્યા. આ કોર્ટે કહ્યું કે જનરલ મેનેજર માટે આવું કરવું ખુદ્દું હતું અને તે સમિતિ દ્વારા પહોંચેલા નિષ્કર્ષથી બંધાયેલા ન હતા. આ કોર્ટે ઠરાવ્યું કે શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા પહોંચેલો નિષ્કર્ષ પ્રબળ હોવો જોઈએ અને હાઈકોર્ટે નિષ્કર્ષમાં દખલ કરવી જોઈતી ન હતી.

૨૩. કલમ ૨૨૬ હેઠળ સર્ટીઓરારીની રિટ જારી કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર એક દેખરેખ અધિકારક્ષેત્ર છે. કોર્ટ તેનો ઉપયોગ અપીલ કોર્ટ તરીકે કરતી નથી. પુરાવાના મૂલ્યાંકનના પરિણામે નીચલી અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પહોંચેલા હકીકતના તારણો રિટ કાર્યવાહીમાં ફરીથી ખોલવામાં આવતા નથી અથવા પ્રશ્ન કરવામાં આવતા નથી. કાયદાની ભૂલ જે રેકૉર્ડના ચહેરા પર સ્પષ્ટ છે તેને રિટ દ્વારા સુધારી શકાય છે, પરંતુ હકીકતની ભૂલ નહીં, ભલે તે ગમે તેટલી ગંભીર દેખાતી હોય. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા હકીકતના તારણના સંદર્ભમાં, જો એવું દર્શાવવામાં આવે કે ઉક્ત તારણ નોંધવામાં, ટ્રિબ્યુનલે ભૂલથી સ્વીકાર્ય અને ભૌતિક પુરાવા સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, અથવા ભૂલથી અસ્વીકાર્ય પુરાવા સ્વીકાર્યા હતા જેણે આક્ષેપિત તારણને પ્રભાવિત કર્યું હતું તો રિટ જારી કરી શકાય છે. ફરીથી જો હકીકતનું તારણ કોઈ પુરાવા પર આધારિત ન હોય, તો તેને કાયદાની ભૂલ ગણવામાં આવશે જે સર્ટીઓરારીની રિટ દ્વારા સુધારી શકાય છે. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા હકીકતના તારણને એ આધાર પર પડકારી શકાય નહીં કે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા સંબંધિત અને ભૌતિક પુરાવા તારણને ટકાવી રાખવા માટે અપૂરતા અથવા અપર્યાપ્ત છે. મુદ્દા પર રજૂ કરાયેલા પુરાવાની પર્યાપ્તતા અથવા પૂરતાપણું અને ઉક્ત તારણ પરથી કાઢવામાં આવતું હકીકતનું અનુમાન ટ્રિબ્યુનલના વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્રમાં છે. જુઓ સૈયદ યાકુબ વિ. કે.એસ. રાધાકૃષ્ણન (એઆઈઆર ૧૯૬૪ એસસી ૪૭૭).

૨૪. વર્તમાન કેસમાં હાઈકોર્ટે સમગ્ર પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન કર્યું અને તેના પોતાના નિષ્કર્ષ પર આવી. હાઈકોર્ટ આમ કરવા માટે વાજબી ન હતી. હાઈકોર્ટ એ આધાર પર હકીકતના તારણને સુધારતી નથી કે પુરાવા પૂરતા અથવા પર્યાપ્ત નથી તે પાસા ઉપરાંત, વર્તમાન કેસમાં પુરાવા કે જે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા હતા તે હાઈકોર્ટ દ્વારા એ નિષ્કર્ષને વાજબી ઠેરવવા માટે સ્કેન કરી શકાતા નથી કે એવા કોઈ પુરાવા નથી જે ટ્રિબ્યુનલના તારણને વાજબી ઠેરવશે કે પ્રતિવાદીએ મુસાફરી કરી ન હતી. ટ્રિબ્યુનલે તેના નિષ્કર્ષો માટે કારણો આપ્યા હતા. હાઈકોર્ટ માટે એમ કહેવું શક્ય નથી કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે નહીં. હાઈકોર્ટે પુરાવાની સમીક્ષા કરી, પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું અને પછી કોઈ પુરાવા ન હોવા તરીકે પુરાવાને નકારી કાઢ્યા. સર્ટીઓરારીની રિટ જારી કરવાના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં હાઈકોર્ટે બરાબર એવું જ ન કરવું જોઈએ."

૧૬ આ સિદ્ધાંતોને જીવંત દંતકથા અને શતાયુ ન્યાયમૂર્તિ વી. આર. કૃષ્ણ અચ્યર દ્વારા હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય વિરુદ્ધ રતન સિંહ [(૧૯૭૭) ૨ એસસીસી ૪૯૧] માં સંક્ષિપ્તમાં સારાંશ આપવામાં આવ્યો છે. અજોડ અને અનન્ય અભિવ્યક્તિઓને ટાંકવા માટે:

"૪. સ્થાનિક તપાસમાં ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ હેઠળ પુરાવાના કડક અને જટિલ નિયમો લાગુ ન પણ થઈ શકે. તે તમામ સામગ્રી જે સમજદાર મન માટે તાર્કિક રીતે સાબિત કરી શકાય તેવી હોય તે સ્વીકાર્ય છે. અફવા પુરાવાઓ પ્રત્યે

કોઈ એલર્જી નથી જો તેમાં વ્યાજબી જોડાણ અને વિશ્વસનીયતા હોય. તે સાચું છે કે ખાતાકીય સત્તાવાળાઓ અને વહીવટી ટ્રિબ્યુનલોએ આવી સામગ્રીનું મૂલ્યાંકન કરવામાં સાવચેત રહેવું જોઈએ અને ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ હેઠળ સખત રીતે સુસંગત ન હોય તેવા મુદ્દાઓને સરળતાથી સ્વીકારવા જોઈએ નહીં. આ દરખાસ્ત માટે નિર્ણયો અથવા પાઠ્ય પુસ્તકો ટાંકવાની જરૂર નથી, જોકે બંને પક્ષોના વકીલો દ્વારા અમને કેસ-લો અને અન્ય સત્તાવાળાઓ દ્વારા લઈ જવામાં આવ્યા છે. ન્યાયિક અભિગમનો સાર ઉદ્દેશ્યતા, બાહ્ય સામગ્રી અથવા કારણોને બાકાત રાખવા અને કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું પાલન છે. અલબત્ત, ન્યાયી રમત એ આધાર છે અને જો વિકૃતિ અથવા મનસ્વીતા, પક્ષપાત અથવા ચુકાદાની સ્વતંત્રતાનું શરણાગતિ પહોંચેલા નિષ્કર્ષોને દૂષિત કરે છે, તો આવા તારણ, ભલે તે સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલના હોય, સારા માની શકાય નહીં....."

૧૭ ચેન્નાઈ વોટર સપ્લાય એન્ડ સીવરેજ બોર્ડ વિ. ટી. ટી. મુરલી બાબુ (૨૦૧૪) ૪ એસસીસી ૧૦૮ (એઆઈઆર ૨૦૧૪ એસસી ૧૧૪૧) ના તાજેતરના સુધી આ કોર્ટના અનુગામી તમામ નિર્ણયોમાં, આ સિદ્ધાંતોનું સતત પાલન કરવામાં આવ્યું છે અને વ્યવહારીક રીતે કંઈપણ ઉમેર્યા વિના અથવા કંઈપણ બદલ્યા વિના.

૧૮ આર્ટિકલ ૧ પર, શિસ્ત સત્તાધિકારીએ, ૨૮.૦૨.૨૦૦૦ ના આક્ષેપિત આદેશમાં ફરજિયાત નિવૃત્તિની સજા લાદતી વખતે, નીચેના તારણો પર પહોંચ્યા હતા:

"આર્ટિકલ-1 કેસમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી તપાસ સત્તાધિકારી દ્વારા સાબિત થયેલું માનવામાં આવ્યું હતું. કેસના સંજોગોમાં, આધાર રાખવામાં આવેલ પુરાવા એટલે કે, શ્રી પી. ગુણશેખરન દ્વારા લખાયેલ ૧૧.૧૨.૯૨ નો પત્ર, તેમની સામે ઘડવામાં આવેલા ચાર્જ સાથે વ્યાજબી જોડાણ પૂરું પાડે છે અને તેમણે તપાસ દરમિયાન ઉક્ત પત્ર તારીખ ૧૧.૧૨.૯૨ ની સામગ્રીનો વિરોધ કર્યો ન હતો. ન તો તેમણે ૨૩.૧૧.૯૨ ના રોજ પરવાનગી પર ઓફિસ છોડી હતી તે સહિતના તેમના દાવાઓને સમર્થન આપવા માટે તપાસ દરમિયાન કોઈ બચાવ પક્ષનો સાક્ષી રજૂ કર્યો હતો. એવું દર્શાવવા માટે કંઈ નથી કે તેઓ તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી રજૂ કરવામાં અસમર્થ હતા."

૧૯ શિસ્ત સત્તાધિકારી, તપાસ રિપોર્ટ સ્કેન કરવા પર અને તેને સ્વીકાર્યા પછી, ચાર્જ પર ઉપલબ્ધ અને સ્વીકાર્ય પુરાવાઓની ચર્ચા કર્યા પછી, અને સેન્ટ્રલ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલે શિસ્ત સત્તાધિકારીના મતને સમર્થન આપ્યા પછી, હાઈકોર્ટ માટે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬/૨૨૭ હેઠળના તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવું બિલકુલ ખુલ્લું ન હતું.

૨૦ સમાન રીતે, હાઈકોર્ટ માટે, ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬/૨૨૭ હેઠળના તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને, સજાની પ્રમાણસરતામાં ઉતરવું ખુલ્લું ન હતું જ્યાં સુધી સજા કોર્ટની અંતરાત્માને આંચકો ન આપે. વર્તમાન

કેસમાં, શિસ્ત સત્તાધિકારી એ નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે કે પ્રતિવાદીમાં અખંડિતતાનો અભાવ હતો. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે, સેવા ન્યાયશાસ્ત્રમાં અખંડિતતા શું છે તેના કોઈ માપી શકાય તેવા ધોરણો નથી પરંતુ ચોક્કસપણે આવા મૂલ્યાંકન માટે સૂચકાંકો છે. ઓક્સફોર્ડ શબ્દકોશ મુજબ અખંડિતતા એટલે "નૈતિક પ્રામાણિકતા; પ્રમાણિકતા". તે તેના વ્યાપમાં, પ્રામાણિકતા, નિર્દોષતા, વિશ્વાસપાત્રતા, નિખાલસતા, નિષ્ઠા, દોષરહિતતા, નિષ્કલંકતા, નીતિમત્તા, સચ્ચાઈ, સફળતા, ધાર્મિકતા, ભલાઈ, સ્વચ્છતા, શિષ્ટાચાર, સન્માન, પ્રતિષ્ઠા, ખાનદાની, નિષ્કલંકતા, શુદ્ધતા, આદરણીયતા, વાસ્તવિકતા, નૈતિક ઉત્કૃષ્ટતા વગેરે લે છે. ટૂંકમાં, તે નૈતિક મૂલ્યોના કોડના દ્રઢ પાલન સાથે ઉત્કૃષ્ટ ચારિત્ર્ય દર્શાવે છે."

૨૧ ઉપરોક્ત ચુકાદામાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સમજાવવામાં આવેલી કાયદાની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, હું આ બાબતના સંબંધિત પાસાઓ પર વિચાર કરવા આગળ વધું છું.

૨૨ રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી એવું જણાય છે કે નિમણૂકની તારીખથી લગભગ ત્રણ વર્ષના સમયગાળા પછી, પ્રતિવાદીઓને ફરિયાદ મળી હતી કે રિટ અરજદારે છેતરપિંડીથી એટલે કે ખોટો અનુભવ પ્રમાણપત્ર આપીને નિમણૂક મેળવી હતી. પ્રતિવાદીઓને વિજિલન્સ વિભાગને પ્રારંભિક તપાસ હાથ ધરવા કહેવાનું યોગ્ય લાગ્યું. એવું લાગે છે કે વિજિલન્સ ઓફિસર મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અંગે પ્રારંભિક તપાસ હાથ ધરવા માટે ૩ ઓક્ટોબર ૧૯૯૧ ના રોજ દિલ્લી ગયા હતા.

વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટરે તે અંગે પોતાનો લેખિત અહેવાલ દાખલ કર્યો જે નીચે મુજબ છે:

"ડેપ્યુટી ચેરમેનના આદેશ મુજબ, હું ૩/૧૦/૯૧ ના રોજ દિલ્હી જવા રવાના થયો અને ૫/૧૦/૯૧ ના રોજ પહોંચ્યો. મેં શ્રી અગ્રવાલ, સેક્શન ઓફિસર (વિજિલન્સ) ની મુલાકાત લીધી, તેમણે મને યોગ્ય સરનામું આપ્યું. મેં તે જ દિવસે શાહદરાની મુલાકાત લીધી. પહોંચ્યા પછી, જાણવા મળ્યું કે આ સરનામે આવી કોઈ કંપની નથી. ત્યાં એક ગેરેજ-કમ-રિપેરિંગની દુકાન હતી અને પાછળની બાજુએ કેટલાક લોકો રહેતા હતા. તેઓ વિગતો આપી શક્યા નહીં અને નજીકના કિરાણા વેપારી પાસેથી પૂછપરછ કરતા જાણવા મળ્યું કે ત્યાં એક ફેક્ટરી છે અને કોઈ કુમાર સાહેબ તેના માલિક હતા. તેણે વધુમાં જણાવ્યું કે તેણે ડાક ખાના પાસે વિવેક વિહાર વિસ્તારમાં એક નવી કંપની શરૂ કરી છે. તેથી, હું વિવેક વિહાર ગયો અને પૂછપરછ કર્યા પછી, કુમાર સાહેબની વિગતો મેળવી. તેમનું સાચું નામ રાજેન્દ્ર કુમાર છે. તેણે વિકાસ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ તરીકે તેના પુત્રના સંચાલન હેઠળ નવી ફેક્ટરી શરૂ કરી અને તે મેનેજર તરીકે કાર્ય કરે છે.

શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારે માહિતી આપી કે ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ જાન્યુઆરી, ૧૯૮૭ માં શ્રી જયકિશન બંસલ સાથે ભાગીદારી હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને સપ્ટેમ્બર'૯૦ માં ઝઘડાને કારણે, તેમણે ભાગીદારી છોડી દીધી. તે પછી, શ્રી જયકિશન એકલાએ ફેક્ટરી ચલાવી અને તેમના કહેવા મુજબ, કંપની ૧૯૯૦ ના અંતની આસપાસ બંધ થઈ ગઈ. તેમણે કહ્યું કે તેમને કંપનીમાંથી કોઈ હિસ્સો

મબ્યો નથી અને વિવાદ ચાલુ છે. જ્યારે મેં તેમને પ્રમાણપત્રની નકલ બતાવી, ત્યારે તેમણે માહિતી આપી કે જાન્યુઆરી, ૧૯૮૭ સુધી આવી કોઈ કંપની ન હતી અને પ્રમાણપત્ર પરની સહી પણ તેમના ભાગીદાર પર તેમની ન હતી અને આવો કોઈ ફાઈલ નંબર અસ્તિત્વમાં નથી. તેમણે એમ પણ જણાવ્યું કે ઓફિસનું સંચાલન ફક્ત તેમના દ્વારા કરવામાં આવે છે અને કોઈ ઓફિસ સ્ટાફ ન હતો, ફક્ત થોડા મજૂરો દરરોજ કામે રાખવામાં આવે છે. પૂછપરછ કરતા તેમણે જણાવ્યું કે ભારતમાં ક્યાંય પણ કોઈ બ્રાન્ચ ઓફિસ નથી. મેં તેમને આ હકીકત લેખિતમાં આપવા કહ્યું અને તેમણે માહિતી આપી કે પ્રમાણપત્ર ૧૯૮૧ નું છે જ્યારે કોઈ કંપની ન હતી. કંપની ૧૯૮૭ માં જ શરૂ થઈ હતી અને તેમને કંપની સાથે કોઈ સંબંધ નથી અને પૂરી પાડવામાં આવેલી હકીકતો સાચી છે. મેં શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારને આ અંગે નિવેદન આપવા અથવા ઓછામાં ઓછું મારા દ્વારા આપવામાં આવેલ ઉપરોક્ત આધાર પર મારા દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવનાર નિવેદન પર સહી કરવા વિનંતી કરી. જોકે, તેમણે નમ્રતાપૂર્વક જણાવ્યું કે તેઓ તેમના જૂના ભાગીદાર દ્વારા હેરાન થવાના ડરથી બેમાંથી એક કરવા તૈયાર નથી. ત્યારબાદ, તેણે અન્ય ભાગીદારનું સરનામું આપ્યું અને વધુ માહિતી માટે તેની મુલાકાત લેવાની સલાહ આપી.

મેં અન્ય ભાગીદાર મેસર્સ જગદીશ પ્રસાદ શિવકુમાર, કિરાણા મર્યન્ટ કમિશન એજન્ટ, ગલી કિનારી, નયા બાશ, ખારી બાવલી, નવી દિલ્હી-૧૧૦૦૦૬ ની મુલાકાત લીધી.

દુકાનમાંથી જાણવા મળ્યું કે તે શહેરની બહાર છે અને તે ક્યારે પાછો ફરશે તે કહી શકાય નહીં. તે ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ વિશે કંઈ કહી શક્યો નહીં અને કોઈપણ માહિતી ફક્ત તેના દ્વારા જ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે.

શ્રી અગ્રવાલ, સેક્શન ઓફિસર (વિજિલન્સ) સાથે ચર્ચા કરતી વખતે તેમણે સલાહ આપી કે કેસ ગંભીર જણાય છે અને લેવાયેલા પગલાંની જાણ સમય સમય પર મંત્રાલયને કરવામાં આવે છે. તેમણે એવો પણ અભિપ્રાય આપ્યો કે સંજોગોમાં કદાચ શ્રેષ્ઠ માર્ગ ઉમેદવાર સામે નિયમિત ખાતાકીય કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો છે."

૨૩ વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા દાખલ કરાયેલ રિપોર્ટ મળ્યા પછી, પ્રતિવાદીઓને નિયમિત ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરવાનું યોગ્ય લાગ્યું અને તે મુજબ, રિટ અરજદારને ખાતાકીય ચાર્જશીટ જારી કરવામાં આવી. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી એવું પણ જણાય છે કે પ્રતિવાદીઓએ ૧૧/૧૨ સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૧ ના રોજ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સને એક પત્ર લખીને રિટ અરજદારે આપેલી સેવા સંબંધિત જરૂરી માહિતી આપવા વિનંતી કરી હતી. પ્રતિવાદી ટ્રસ્ટના ડેપ્યુટી ચેરમેન અને ચીફ વિજિલન્સ ઓફિસર દ્વારા લખવામાં આવેલો પત્ર નીચે મુજબ છે:

"મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ,
ઈ-૧૨૮, દિલશાદ ગાર્ડન,
ઝુલ્ફા બંગાળ પાછળ, જીટી રોડ,

નવી દિલ્હી.

સાહેબ,

વિષય: શ્રી હરેન્દ્રનાથ ઠાકુર દ્વારા આપવામાં આવેલી સેવા સંબંધિત માહિતી પૂરી પાડવા વિનંતી – અંગે.

શ્રીમતી કંચન એન. વિનાયકે આ સંસ્થામાં ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ તરીકે ૨/૧૧/૧૯૮૯ થી જોડાયા. તેમની નિમણૂક સમયે, તેમણે ઉદ્દેશ કર્યો કે તેમણે ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે તમારી સંસ્થામાં ઓફિસર-ઇનચાર્જ તરીકે કામ કર્યું હતું. તેણીએ આ અસર માટે તમારા દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૨૧/૪/૧૯૮૧ નું સેવા પ્રમાણપત્ર નં. સીઈઆર/એમએએફ/બી/એફ પાછું રજૂ કર્યું. તેણીના અગાઉના અનુભવ સંબંધિત ખોટું પ્રમાણપત્ર રજૂ કર્યું હોવાનો આક્ષેપ કરતી ફરિયાદ મળ્યા પછી, સંબંધિત અગાઉના એમ્પ્લોયરોને સંદર્ભો આપવામાં આવ્યા હતા. આકસ્મિક રીતે, કરવામાં આવેલી ચકાસણી પર, આચાર્ય, સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજ, અમદાવાદે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે આ ઉમેદવાર જેનું લગ્ન પૂર્વેનું નામ કુમારી કંચનમાલા હરેન્દ્રનાથ ઠાકુર હતું, તે જૂન, ૧૯૭૯ થી એપ્રિલ, ૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજ, અમદાવાદની માન્ય વિદ્યાર્થીની હતી. આવું હોવાથી, અમે સમજી શક્યા નથી કે તેણી ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે અને ખાસ કરીને જૂન, ૧૯૭૯ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે તમારી સંસ્થામાં ઓફિસ-ઇનચાર્જ તરીકે

કેવી રીતે કામ કરી શકે જે સમયગાળા દરમિયાન તે અમદાવાદની કોલેજમાં ગ્રેજ્યુએશનનો અભ્યાસ કરી રહી હતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, અમદાવાદની કોલેજમાં એકસાથે પોતાનો અભ્યાસ ચાલુ રાખતી વખતે, નવી દિલ્હીની તમારી કંપનીમાં પ્રમાણપત્રમાં દર્શાવેલ સમયગાળા માટે તે તમારી સાથે કામ કરી શકી ન હોત. જ્યારે શ્રીમતી કંચન એન. વિનાયકને આ મુદ્દો સ્પષ્ટ કરવા કહેવામાં આવ્યું, ત્યારે તેમણે જવાબ આપ્યો કે કંપની વતી તેમનું પોસ્ટિંગ અમદાવાદમાં હતું અને એકસાથે તેમનો અભ્યાસ કરી રહી હતી.

૨

કેસની વધુ તપાસ કરવા અમને સક્ષમ બનાવવા માટે, હું તમને વિનંતી કરું છું કે કૃપા કરીને તેણીના અગાઉના રેકૉર્ડની ચકાસણી કરો અને પુષ્ટિ કરો કે શું કુમારી કંચનમાલા નામની ઉમેદવાર, શ્રી હરેન્દ્રનાથ ઠાકુરની પુત્રી ૫/૮/૧૯૭૮ થી ૧૮/૨/૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે તમારી સાથે ઓફિસર-ઇન-ચાર્જ તરીકે કામ કરતી હતી. એ પણ પુષ્ટિ કરી શકાય છે કે સંબંધિત સમયગાળા દરમિયાન તમારી અમદાવાદ ખાતે કોઈ શાખા હતી કે નહીં અને જો એમ હોય તો ઉપરોક્ત ઉમેદવારે તમારી દિલ્હી ઓફિસમાં અથવા અમદાવાદ શાખામાં તે ક્ષમતામાં કામ કર્યું હતું કે કેમ.

૩

આ અંગે વહેલા જવાબની ખૂબ પ્રશંસા કરવામાં આવશે.
આપનો વિશ્વાસુ,

સહી/–

(પી.એસ.એન. મૂર્તિ)

ડેપ્યુટી ચેરમેન અને

ચીફ વિજિલન્સ ઓફિસર."

૨૪ પ્રતિવાદીઓને મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ તરફથી એક પત્ર મળ્યો, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

"ડેપ્યુટી ચેરમેન અને ચીફ વિજિલન્સ

ઓફિસર,

કંડલા ડોક લેબર બોર્ડ,

કંડલા.

આદરણીય સાહેબ,

અમને તમારો પત્ર નં. કેડીએલબી/વિજીલ/મિસે/૪૦૧/૧૬૨ તારીખ ૧૨/૮/૧૯૯૧ મળ્યો છે. આ પત્ર મારા નવા ઓફિસ સ્ટાફ દ્વારા પ્રાપ્ત થયો હતો, જેઓ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના મૂળ ભાગીદારો છે. મને ખેદ છે કે હું અત્યાર સુધી જવાબ આપી શક્યો નથી. ૧લી સપ્ટેમ્બર ૯૧ થી એક મહિનાના સમયગાળા માટે હું વિદેશ ગયો હતો. હું સમજું છું કે મારા ભૂતપૂર્વ ભાગીદારમાંથી એક એટલે કે શ્રી રાજેન્દ્રકુમારે તમને અને મારી અગાઉની કંપનીની પ્રતિષ્ઠાને નુકસાન પહોંચાડવાના ઇરાદાપૂર્વકના હેતુ સાથે અમારી ભૂતપૂર્વ કંપનીને લગતી ખોટી માહિતી આપી. એ પણ સમજું છું કે બીજા એક ભૂતપૂર્વ ભાગીદાર શ્રી

જગદીશ પ્રસાદ શિવકુમાર દ્વારા પણ આવું કરવામાં આવ્યું છે. એવું પણ લાગે છે કે, એક વિજિલન્સ ઓફિસર અમારી નવી ઓફિસે આવ્યા અને મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને તેના ભૂતપૂર્વ કર્મચારીઓ વિશે પૂછપરછ કરી. મારી ગેરહાજરીમાં તેઓ કોઈપણ વ્યાપારી માહિતી પૂરી પાડવા માટે અધિકૃત ન હોવાથી, તેઓએ મારી વિગતો આપી ન હતી.

૨

મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ સંબંધિત હકીકતો અને અમારી કંપનીમાં કુમારી કે.એચ. ઠાકુર દ્વારા આપવામાં આવેલી સેવાઓ વિશેની સમજૂતી નીચે મુજબ હોવાનું જણાયું:—

(૧)

તમારી માહિતી માટે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ મૂળ રૂપે ૧૯૭૭ માં મારા દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ અન્ય બે ભાગીદારો પેઢીમાં જોડાયા હતા. તેમાંથી એક બિઝનેસ પાર્ટનર અને બીજો ઓફિસ અને એસ્ટાબ્લિશમેન્ટનું સંચાલન કરતો સક્રિય પાર્ટનર હતો. વધુમાં અમે જે વ્યવસાય કરતા હતા તે ગુજરાત અને મહારાષ્ટ્ર રાજ્યમાં ગ્રાહકોને વિવિધ પ્રકારના ઇલેક્ટ્રિક અને ઇલેક્ટ્રોનિક્સ સાધનો સપ્લાય કરવાનો હતો. વ્યવસાયના હેતુ માટે અમારી પાસે અમદાવાદ અને પુણે ખાતે નોંધપાત્ર સ્ટોર્સ સાથે નાની શાખા કચેરીઓની દુકાનમાં છૂટક આઉટલેટ્સ હતા. અમે નવી દિલ્લી ઓફિસમાં ત્રણ ઓફિસ સ્ટાફ અને ઓફિસ ઇનચાર્જ તેમજ અમદાવાદ અને પુણે ખાતેની અમારી નાની વ્રાન્ચ

ઓફિસમાં સ્ટોર ઇનચાર્જ રાખ્યા હતા.

(૨)

અમારી પેઢીમાં ત્રણ વેચાણ પ્રતિનિધિઓ ચતુરાઈથી પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા જેઓ ગ્રાહકો પાસેથી ઓર્ડર બુક કરવાનું કામ ઝડપથી કરી શકતા હતા અને બદલામાં અમદાવાદ અને પુણે બ્રાન્ચના અમારા ઓફિસ-ઇનચાર્જને સંબંધિત ગ્રાહકોને માલ મોકલવા અને યોગ્ય હિસાબ જાળવવા સૂચના આપી શકતા હતા. જ્યાં સુધી અમારી અમદાવાદ બ્રાન્ચનો સંબંધ છે તે ૧૯૭૮ થી ૧૯૮૧ ના સમયગાળા દરમિયાન જબી, એ/વાય સોસાયટી, નારણપુરા, અમદાવાદ-૧૩ ખાતે સ્થાપિત કરવામાં આવી હતી.

(૩) અમે શૈક્ષણિક અને પારિવારિક પૃષ્ઠભૂમિની વિસ્તૃત પસંદગી અને પૂછપરછ કર્યા પછી કુમારી કે.એચ. ઠાકુરને અમદાવાદ ઓફિસમાં અમારા ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ તરીકે નિયુક્ત કર્યા હતા. તે સમયે તે તેના ડિગ્રી કોર્સનો અભ્યાસ કરી રહી હોવાનું નોંધવામાં આવ્યું હતું. અમે વિશેષ છૂટછાટ તરીકે સવાર અને સાંજ બંને સમયે તેમના કુલ ઓફિસ કામકાજના કલાકોને એવી રીતે ગોઠવ્યા કે જેથી તે તેમના કોલેજના સમયને અનુકૂળ આવે. આ ઉમેદવાર અમારા માટે ખૂબ જ ઉપયોગી હતી અને નિષ્ઠાવાન હતી જે અમારા વેચાણમાં સુધારો કરવા માટેનું એક પરિબળ હતું. તેણીએ ઓક્ટો. ૧૯૭૮ થી ફેબ્રુ. ૮૧ ના સમયગાળા માટે નિયમિત ધોરણે અમારી અમદાવાદ બ્રાન્ચમાં ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ તરીકે કામ કર્યું હતું અને છોડતી વખતે તે દર મહિને રૂ. ૧,૧૫૦/- નો

પગાર લેતી હતી.

(૪) તેથી હું પ્રમાણિત કરું છું કે કુમારી કે.એચ. ઠાકુરે અમારી અમદાવાદ ઓફિસમાં નિયમિત ધોરણે કામ કર્યું હતું અને તેના દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતી અસલ છે.

(૫) આકસ્મિક રીતે હું એ ઉલ્લેખ કરી શકું છું કે અમારી મૂળ સંબંધિત મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ જે મૂળ રૂપે વર્ષ ૧૯૭૮ માં સ્થાપિત કરવામાં આવી હતી તે અમારા ભાગીદારો વચ્ચેના કેટલાક મતભેદને કારણે ૧૯૮૧ ના અંત સુધીમાં અસ્થાયી રૂપે બંધ કરવામાં આવી હતી. ફરીથી અમે વર્ષ ૧૯૮૭ માં એ જ નામની કંપની મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સનું નવીનીકરણ કર્યું અને તે ૧૯૯૦ ના અંત સુધી કાર્યરત હતી. આ સમયગાળા દરમિયાન મારા ઉપરાંત બીજો એક ભાગીદાર હતો. અમારા પારિવારિક કારણો તેમજ મતભેદોને કારણે અમે ૧૯૯૦ ના અંત સુધીમાં મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ બંધ કરી દીધી. જાન્યુ. ૧૯૯૧ થી મેં ચેમ્પ ઓટોવર્ક્સ એન્ડ સ્પેર પાર્ટ્સ નામની બીજી સંસ્થા ખોલી છે જે દિલ્હીમાં ચલાવવામાં આવી રહી છે.

(૬) હું આશા રાખું છું કે, ઉપરોક્ત માહિતી તમારા હેતુ માટે પૂરતી હશે.

આભાર,

આપનો વિશ્વાસુ,

સહી/—

મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ વતી."

તે પ્રતિવાદીઓનો કેસ નથી કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ તરફથી તેમને મળેલો પત્ર બનાવટી પત્ર છે અથવા ઉક્ત પત્રની સામગ્રી ખોટી છે. પ્રતિવાદીઓને મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ પાસેથી માહિતી જોઈતી હતી અને તેના માટે બોલાવ્યા હતા અને તેના જવાબમાં, મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ સ્પષ્ટતા કરી અને જરૂરી માહિતી પૂરી પાડી.

૨૬ એક્ઝિડેવિટ-ઇન-રિપ્લાયમાં, વધુ ખાસ કરીને તેના ફક્ત ૨૪ માં, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના 'નિલ' તારીખના જવાબ એક્ઝિડેવિટ:૧૫ પર તપાસમાં આધાર રાખવામાં આવ્યો ન હતો, કારણ કે તેમાં 'નિલ' તારીખ હતી અને પત્ર લખનારની સહી વાંચી શકાય તેવી ન હતી. પ્રતિવાદીઓએ લેટરહેડ અને તેના પર છપાયેલા ટેલિફોન નંબરોમાં પણ ખામી શોધી કાઢી. જોકે નોંધવા જેવી મહત્વની વાત એ છે કે પ્રતિવાદીઓ તરફથી એ વાત પર સ્પષ્ટ મૌન છે કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ તરફથી તેમને આવો પત્ર મળ્યો ન હતો. જો પ્રતિવાદીઓનો એવો કેસ ન હોય કે આવો પત્ર મળ્યો ન હતો, તો પછી તેમના ૧૨ સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૧ ના પત્ર એક્ઝિડેવિટ: ૧૪ નો મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ દ્વારા કેવી રીતે જવાબ આપવામાં આવ્યો તે સમજાવવાની જવાબદારી તેમના પર છે. એવું કહેવું અતિશયોક્તિ છે કે એક્ઝિડેવિટ: ૧૫ પણ રિટ અરજદારની જ ઉપજ છે.

હું એ હકીકતની નોંધ લઉં છું કે ચાર્જનો આર્ટિકલ ઘડવાના હેતુથી વિભાગ દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોની સૂચિમાં, શ્રી રામકુમારની સહી સાથે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, નવી દિલ્હી પાસેથી પ્રાપ્ત 'નિલ' તારીખના સ્વીકૃતિ પત્ર તેમજ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના માલિક પાસેથી ૨૮ ઓક્ટોબર ૧૯૯૧ ના રોજ પ્રાપ્ત 'નિલ' તારીખના પત્રનો સંદર્ભ છે. આમ, જ્યારે વિભાગ દ્વારા જ દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા અને તેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે એવું કહેવું અતિશયોક્તિ છે કે પત્રમાં તારીખ ન હોવાથી, તેને વિચારણામાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યો હતો.

૨૮

હવે હું સેવા અનુસાર અનુભવની વિગતો જોઉં. ચાર્ટ નીચે મુજબ છે:

અહીં આપેલી માહિતીને ટેબલના ફોર્મેટમાં ગોઠવવામાં આવી છે:

ક્રમ નં.	પેઢીનું નામ	હોદ્દો	સમયગાળો થી	સુધી	કુલ અનુભવ
૧	મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા, દિલ્હી	ઓફિસ-ઇન-ચાર્જ	૦૫/૦૮/૧૯૭૮	૧૮/૦૨/૧૯૮૧	૨ વર્ષ ૬ મહિના ૧૩ દિવસ
૨	ફૂડ ક્રાફ્ટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ અમદાવાદ	પ્રિન્સિપાલના પી.એ.	૦૮/૦૬/૧૯૮૨	૦૪/૦૧/૧૯	- ૬ મહિના ૨૬ દિવસ

ક્રમ નં.	પેઢીનું નામ	હોદ્દો	સમયગાળો થી	સુધી	કુલ અનુભવ
				૮૩	
૩	અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રીસિટી કંપની લિ. અમદાવાદ	જુનિયર ક્લાર્ક	૦૫/૦૧/૧૯૮૩	૨૫/૧૧/૧૯૮૫	૨ વર્ષ ૧૦ મહિના ૨૦ દિવસ
૪	માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામ	પ્રાથમિક શિક્ષક	૨૯/૦૭/૧૯૮૫	૦૪/૦૪/૧૯૮૭	૧ વર્ષ ૮ મહિના ૫ દિવસ

કુલ અનુભવ ૭ વર્ષ ૮ મહિના ૪ દિવસ થાય છે.

૨૯ ઓવરલેપિંગ સમયગાળો કાઢી નાખ્યા પછી અનુભવની વિગતો નીચે મુજબ છે:

અનુભવની વિગતો

(અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રીસિટી કંપની લિ., અમદાવાદ અને માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામના ઓવરલેપિંગ સમયગાળાને કાઢી નાખ્યા પછી. મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, દિલ્લીના અનુભવને પણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો નથી)

અહીં આપેલી માહિતીને ટેબલના ફોર્મેટમાં ગોઠવવામાં આવી છે:

ક્રમ નં.	પેઢીનું નામ	હોદ્દો	સમયગાળો થી	સુધી	કુલ અનુભવ	ઓવરલેપિંગ સમયગાળો
૧	ફૂડ કાફ્ટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ અમદાવાદ	પ્રિન્સિપાલના પી.એ.	૦૮/૦૬/૧૯૮૨	૦૪/૦૧/૧૯૮૩	—૭ મહિના	
૨	અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપની લિ. અમદાવાદ	જુનિયર ક્લાર્ક	૦૫/૦૧/૧૯૮૩	૨૮/૦૭/૧૯૮૫	૨ વર્ષ ૬ મહિના	૨૯/૦૭/૧૯૮૫ થી ૨૫/૧૧/૧૯૮૫
૩	માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ, ગાંધીધામ	પ્રાથમિક શિક્ષક	૨૯/૦૭/૧૯૮૫	૦૪/૦૪/૧૯૮૭	૧ વર્ષ ૪ મહિના	૨૯/૦૭/૧૯૮૫ થી ૨૫/૧૧/૧૯૮૫

કુલ અનુભવ ૪ વર્ષ ૧૦ મહિના થાય છે.

૩૦ મારો મત છે કે કસૂરવારના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તેમની તપાસ કરવાના હેતુથી શ્રી આર.જે. બહલની ઓળખ પ્રથમ સ્થાપિત કરવાનો તપાસ અધિકારીનો આગ્રહ વાજબી ન હતો. એવું લાગે છે કે કોઈપણ ભોગે,

પ્રતિવાદીઓ રિટ અરજદારને સેવામાંથી દૂર કરવા માંગતા હતા અને તેઓએ તે કર્યું. જો તપાસ અધિકારીને શ્રી બહલની વાસ્તવિકતા અથવા ઓળખ અંગે કોઈ શંકા હોત, તો તપાસમાં પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલ અધિકારી તેમની ઉલટતપાસ કરી શક્યા હોત. યોગ્ય ઉલટતપાસ દ્વારા તેમની વિશ્વસનીયતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાયો હોત, પરંતુ રિટ અરજદારની શ્રી બહલને તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવાની વિનંતીને સીધી નકારી કાઢવી કાયદામાં સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય હતી. તપાસ અધિકારીની ફરજ સ્પષ્ટ હતી. તેમણે આ બાબતમાં તમામ જરૂરી પગલાં લેવા પડ્યા હોત, વ્યાજબી રીતે તેમની સત્તાની અંદર, ભલે તેઓ કોર્ટ ન હોય અથવા સાક્ષીઓની હાજરી લાગુ કરવાની સત્તા ધરાવતું સંપૂર્ણ ટ્રિબ્યુનલ ન હોય અને તેઓ કસૂરવાર દ્વારા વિનંતી મુજબ બચાવ પક્ષના સાક્ષીને બોલાવવાનો ઇનકાર માત્ર ખાસ અને પૂરતા કારણોસર કરી શક્યા હોત, જે તેમના દ્વારા લેખિતમાં નોંધવાના હોય પરંતુ ચોક્કસપણે, માત્ર તે જ પ્રાથમિક આધાર પર નહીં કે કસૂરવાર શ્રી બહલની ઓળખ સ્થાપિત કરી શક્યા નથી અથવા બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, શ્રી બહલ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદારોમાંના એક હતા તે સ્થાપિત કરવા માટે પૂરતા પુરાવા રજૂ કરી શક્યા નથી. એવું કહી શકાય નહીં કે કસૂરવાર દ્વારા શ્રી બહલને તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસવાની પરવાનગી આપવાની વિનંતી અથવા પ્રાર્થના બોનાફાઇડ (bonafide) ન હતી અથવા કોઈ ગુપ્ત હેતુથી કરવામાં આવી હતી. તપાસ અધિકારીની ફરજ હતી કે તેઓ આ બાબતમાં તમામ જરૂરી

પગલાં લે, ભલે તે આખરે નકામા સાબિત થાય, અને તેઓ પોતાના ધૂન અને તરંગો પર પ્રાર્થના અથવા વિનંતીને નકારી કાઢવાનો ઇનકાર કરી શકે નહીં. શ્રી બહલની તપાસ દરમિયાન પણ, વિભાગ એ સાબિત કરવા માટે જરૂરી દસ્તાવેજ પુરાવા માંગી શક્યો હોત કે કોઈક સમયે, તે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદારોમાંના એક હતા.

૩૧ ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, અપીલ સત્તાધિકારી દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારાણોને ટાંકવા દો. અપીલ સત્તાધિકારીએ, તેના આદેશમાં, નીચે મુજબ નોંધ્યું છે:

"૧ શ્રીમતી વિનાયકે જણાવ્યું હતું કે તપાસ અધિકારીએ તેમને બચાવ પક્ષના સાક્ષી શ્રી આર.જે. બહલ, જેઓ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, શાહદરા (દિલ્હી) ના ભાગીદાર હોવાનું કહેવાય છે, તેમને રજૂ કરવાની તક આપી ન હતી, જેમના પુરાવા તેમના મતે ખૂબ જ જરૂરી હતા. કેસ પેપર્સ અને ફાઈલ પર મૂકવામાં આવેલા અન્ય પુરાવાઓની ચકાસણી દર્શાવે છે કે તપાસ અધિકારીએ તપાસની કાર્યવાહી દરમિયાન ૧૨ ઓગસ્ટ, ૧૯૯૨ ના રોજ તેમને પૂછ્યું હતું કે શું તેઓ તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષીની ઉલટતપાસ કરવા માંગે છે કે નહીં. તપાસ અધિકારીએ એ પણ પૂછ્યું હતું કે શું તેઓ તેમની સામે ઘડવામાં આવેલા ચાર્જ સંબંધિત સુસંગતતા અથવા ભૌતિક અસર ધરાવતા કોઈ દસ્તાવેજ પુરાવા રજૂ કરવા માંગે છે કે નહીં. શ્રીમતી વિનાયક શ્રી આર.જે. બહલને પછીના તબક્કે તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે રજૂ કરવા માંગતા હતા. કેસ પેપર્સની ચકાસણી દર્શાવે છે કે શ્રી આર.જે. બહલ, જેમને બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે

પાછળથી ટાંકવામાં આવ્યા હતા તે આ મુદ્દા પર સુસંગત સાક્ષી ન હતા કારણ કે તેમણે અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ ૨૧મી એપ્રિલ, ૧૯૮૧ ના રોજનું સેવા પ્રમાણપત્ર નં. સીઈઆર/એમએએફ/બી/જી/(કેડીએલબી ફાઇલનું એકિઝબિટ XVII પૃષ્ઠ-૧૩૩) પર સહી કરી ન હતી. શ્રી આર.જે. બહલ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદાર હતા કે નહીં તે પણ સ્થાપિત થયું ન હતું. મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સની ભાગીદારીની ચાટી તેમના દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી ન હતી. તેઓ તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષીમાં ભાગીદાર તરીકે શ્રી આર.જે. બહલને કેમ રજૂ કરવા માંગતા હતા, તે તપાસ અધિકારીને સમજાવવામાં આવ્યું ન હતું. શ્રેષ્ઠ રીતે તેઓ ૨૧મી એપ્રિલ, ૧૯૮૧ ના રોજ તેમની તરફેણમાં પ્રમાણપત્ર જારી કરનાર વ્યક્તિની ઉલટતપાસ માટે બોલાવી શક્યા હોત. એ પણ જોવા મળે છે કે આ કેસમાં ચાર્જશીટ જુલાઈ, ૧૯૮૨ મહિનામાં વિભાગ દ્વારા તેમને આપવામાં આવી હતી અને તપાસની કાર્યવાહી ૧૨મી ઓગસ્ટ, ૧૯૮૨ થી શરૂ થઈ હતી અને ૮ થી ૯ મહિનાનો સમય વીતી ગયો હોવા છતાં, તેઓ તેમના બચાવમાં સાક્ષીઓ અને દસ્તાવેજોની સૂચિ રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. કેસ પેપર્સ દર્શાવે છે કે તપાસ અધિકારીએ અપીલકર્તાને તેમના સમર્થનમાં સાક્ષીઓ અને દસ્તાવેજો રજૂ કરવા માટે પૂરતો સમય આપ્યો હતો. જ્યારે સિંગલ પાર્ટીના ધોરણે પ્રમાણપત્રના મુદ્દા પર તેમની સુસંગતતા સ્થાપિત કર્યા વિના બચાવ પક્ષના સાક્ષી શ્રી આર.જે. બહલનું નામ પાછળના તબક્કે ટાંકવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે તપાસ અધિકારીએ યોગ્ય રીતે તેમની માંગ નકારી

કાઢી હતી. પ્રમાણપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરનાર તરીકે શ્રી આર.જે. બહલની ઓળખ શ્રીમતી વિનાયક દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવી ન હતી. અપીલકર્તાની એ દલીલ કે તપાસ અધિકારીએ શ્રી આર.જે. બહલને તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે બોલાવવાની તેમની વિનંતી પર વિચાર કર્યો ન હતો, તે સ્વીકાર્ય નથી. શ્રી પી.બી. જાડેજા (કેડીએલબી ફાઇલનું એક્ઝિબિટ XXVI પૃષ્ઠ ૧૨૪) નો રિપોર્ટ શ્રી બહલને મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદાર તરીકે દર્શાવતો નથી અને ઉક્ત પેઢી વર્ષ ૧૯૮૧ માં અસ્તિત્વમાં ન હતી.

૨ શ્રીમતી વિનાયકે જણાવ્યું હતું કે શ્રી પી.બી. જાડેજા, પ્રોસિક્યુશન સાક્ષી નં. ૨, તેમના મૌખિક પુરાવાને સમર્થન આપવા માટે અધિકૃત પુરાવા રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા અને તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલ રિપોર્ટ પર શ્રી રાજેન્દ્ર કુમાર દ્વારા સહી કરવામાં આવી નથી. કેસ પેપર્સ અને ડેપ્યુટી ચેરમેનના તપાસ અહેવાલની સમીક્ષા દર્શાવે છે કે આ મુદ્દા પર તેમના દ્વારા વિગતવાર ચર્ચા કરવામાં આવી છે. શ્રી પી.બી. જાડેજા, વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટર કે જેમને શ્રીમતી વિનાયકને પ્રમાણપત્ર આપવા અંગે દિલ્હીમાં વિગતવાર તપાસ માટે મોકલવામાં આવ્યા હતા, તેઓ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ, દિલ્હીના ભૂતપૂર્વ ભાગીદાર શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારનો સંપર્ક કરવામાં સક્ષમ રહ્યા હતા. કેડીએલબી ફાઇલના એક્ઝિબિટ XXVI પૃષ્ઠ ૧૨૪ પર મૂકવામાં આવેલો તેમનો ૧૫મી ઓક્ટોબર, ૧૯૮૧ નો અહેવાલ દર્શાવે છે કે નાશ પામેલી કંપની મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સની વિગતો શોધવામાં તેમને ઘણી મુશ્કેલી પડી હતી. તેઓ

ભાગીદારોમાંના એક, એટલે કે કુમાર સાહેબ તરીકે લોકપ્રિય શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારને મળ્યા, જેમણે કહ્યું કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ક્યારેય ૧૯૮૧ ના વર્ષમાં અસ્તિત્વમાં ન હતી જે વર્ષમાં કંપનીનું પ્રમાણપત્ર શ્રીમતી વિનાયક દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હોવાનું કહેવાય છે, શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારે કહ્યું કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ જાન્યુઆરી, ૧૯૮૭ પછી અસ્તિત્વમાં આવી અને ભાગીદારો વચ્ચેના મતભેદોને કારણે, કંપની ૧૯૯૦ ના અંતમાં બંધ થઈ ગઈ. તેમણે અપીલકર્તાને આવું પ્રમાણપત્ર આપ્યાનો પણ ઇનકાર કર્યો. શ્રી પી.બી. જાડેજા નાશ પામેલી કંપનીના બીજા ભાગીદારનું સરનામું એકત્ર કરવામાં સક્ષમ રહ્યા હતા અને પેઢી મેસર્સ જગદીશ પ્રસાદ શિવકુમાર, નયા બાશ, ખત્રી બાવલી, નવી દિલ્હીમાં તેમનો સંપર્ક કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ઉક્ત ભૂતપૂર્વ ભાગીદારનો સંપર્ક થઈ શક્યો ન હતો કારણ કે તેઓ શહેરની બહાર હતા. શ્રી પી.બી. જાડેજાએ શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારની સહીઓ અને અન્ય ભાગીદારોની વિગતો મેળવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો પરંતુ કંપની પહેલેથી જ બંધ હોવાથી, શ્રી રાજેન્દ્ર કુમાર પ્રમાણપત્રના મુદ્દા પર કાનૂની કાર્યવાહીમાં પોતાને સામેલ કરવા માંગતા ન હતા. પરંતુ ૧૯૮૭ પહેલા કંપની અસ્તિત્વમાં ન હતી તે હકીકત માનવી પડશે કારણ કે આનાથી વિપરીત કોઈ પુરાવા શ્રીમતી વિનાયક દ્વારા ૧૯૮૧ થી ૧૯૮૭ સુધી પેઢી કાર્યરત હતી અને અસ્તિત્વમાં હતી તે સમર્થન આપવા માટે ૧૯૮૧ માં જારી કરાયેલ તેમના પ્રમાણપત્ર સિવાય રજૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા. કંપનીના ભાગીદારે સહી

કરવાનો ઇનકાર કર્યો હોવાથી અને શ્રી પી.બી. જાડેજાએ દિલ્હીની મુલાકાત લીધી હતી અને કંપની અને વર્તમાન એન્ટરપ્રાઇઝમાં કામ કરતા ભૂતપૂર્વ ભાગીદારો વિશે સંબંધિત ઉપલબ્ધ વિગતો એકત્રિત કરી હતી તે હકીકત દર્શાવે છે કે તેઓ યોગ્ય લોકો શોધી શક્યા હતા અને તેમણે તેમની પાસેથી સંબંધિત વિગતો પણ મેળવી હતી, ખાસ કરીને પ્રમાણપત્ર જારી કરવા અને સહી કરવા બાબતે. શ્રીમતી વિનાયકની એ દલીલ કે શ્રી પી.બી. જાડેજાએ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદાર દ્વારા લેખિત નિવેદન રજૂ કર્યું ન હતું, તે સુસંગત નથી કારણ કે સંજોગોમાં શ્રી જાડેજા માટે ભૂતપૂર્વ ભાગીદારોનું લેખિત નિવેદન રજૂ કરવું શક્ય ન હતું, ખાસ કરીને જ્યારે તેમાંથી એકે તેના પર સહી કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. આ ગણતરી પર તેમની દલીલ તેથી યોગ્ય રીતે નકારી કાઢવામાં આવી છે.

(૩) શ્રીમતી વિનાયકે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તપાસ અધિકારી દ્વારા શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારનું નિવેદન નોંધવા માટે ડિપોનન્ટ શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારની ઉલટતપાસ કરવાની તક તેમને આપવામાં આવી ન હતી. કેસ પેપર્સ અને તપાસ રિપોર્ટની સમીક્ષા દર્શાવે છે કે શ્રી પી.બી. જાડેજાએ મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદાર શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારનો તેમના વર્તમાન સરનામે સંપર્ક કર્યો હતો અને મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ૧૯૮૧ માં અપીલકર્તાને પ્રમાણપત્ર આપવા અંગેની દરેક સંબંધિત પૂછપરછ કરી હતી. ૧૫મી ઓક્ટોબર, ૧૯૯૧ ના રોજ વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા સબમિટ કરવામાં આવેલા રિપોર્ટને ધ્યાનમાં રાખીને

શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારની ઉલટતપાસ કરવાની તેમની માંગ સ્વીકાર્ય લાગતી નથી. શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારે જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તાની તરફેણમાં આવું કોઈ પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું ન હતું અને ૧૯૮૧ માં મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ નામની કોઈ પેઢી અસ્તિત્વમાં ન હતી. તેમણે નિવેદન પર સહી કરવાનો પણ ઇનકાર કર્યો કારણ કે તેઓ કોઈ કાનૂની કાર્યવાહીમાં પોતાને સામેલ કરવા માંગતા ન હતા. સીઈઆર/એમએએફ/બી/જી નંબર ૨૧-૪-૧૯૮૧ ના રોજ જારી કરાયેલા પ્રમાણપત્રની સમીક્ષા દર્શાવે છે કે તેમાં પ્રમાણપત્ર આપનાર ભાગીદારનું નામ નથી પરંતુ શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારે કહ્યું કે પ્રમાણપત્ર તેમના દ્વારા સહી કરેલ નથી. ૧૫મી ઓક્ટોબર, ૧૯૮૧ ના શ્રી જાડેજાના નિવેદનમાં સમજાવવામાં આવેલા કેસના સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલકર્તા દ્વારા ઉલટતપાસ કરવા માટે શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારને કંડલા બોલાવવાનું સુસંગત ન હતું. વધુમાં, શ્રી પી.બી. જાડેજાના રિપોર્ટની તેમની દ્વારા યોગ્ય રીતે ઉલટતપાસ કરવામાં આવી છે. તેમની એ દલીલ કે તેમને શ્રી રાજેન્દ્ર કુમારની ઉલટતપાસ કરવાની તક આપવામાં આવી ન હતી, તેથી, તે સ્વીકાર્ય નથી."

૩૨ મારા મતે, વિજિલન્સ ઓફિસર શ્રી પી.બી. જાડેજાના પુરાવાને, અન્યથા, રિટ અરજદારને ચાર્જ માટે દોષિત ઠેરવવાના હેતુસર ભાગ્યે જ કાનૂની પુરાવા કહી શકાય અને એ જ રિપોર્ટ એટલે કે એકિઝબિટ: ૨૬ પર, આધાર રાખવામાં આવે છે અને બચાવ પક્ષના સાક્ષીની તપાસ કરવાની તક ન આપવા અંગે અપીલના મેમોમાં ઉઠાવવામાં આવેલા કારણો નકારી કાઢવામાં આવ્યા હતા.

૩૩ વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટરે નવી દિલ્હીમાં શ્રી કુમારનું લેખિત નિવેદન નોંધવાનું પણ યોગ્ય ન સમજ્યું. અફવા પુરાવાના આધારે, તપાસ અધિકારી એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે શ્રી બહલ, કોઈ પણ સમયે, મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદારોમાંના એક ન હતા. જો એવું હોય, તો મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ તરફથી વિનંતી મુજબ જરૂરી માહિતી પૂરી પાડતો પત્ર પ્રતિવાદીઓને કેવી રીતે મળી શકે.

૩૪ મારી તર્કની રેખા અમુક અંશે એવી લાગી શકે છે કે જાણે કે હું રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરી રહ્યો છું, પરંતુ હું આપું કરી રહ્યો છું કારણ કે નોંધાયેલા તારણો નોંધપાત્ર હદે વિકૃત છે. રિટ અરજદારને શ્રી આર.જે. બહલને રજૂ કરવાની અને બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તેમની તપાસ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈતી હતી અને તક આપવી જોઈતી હતી. તપાસ અધિકારી બચાવ પક્ષના સાક્ષીના પુરાવા સાથે સમગ્ર પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન કરી શક્યા હોત. શ્રી બહલની તપાસ કરીને રિટ અરજદાર માત્ર એટલું જ સ્થાપિત કરવા માંગતી હતી કે તે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સમાં કાર્યરત હતી અને અમદાવાદની ઓફિસમાં કામ કરી રહી હતી. જો રિટ અરજદાર આટલું રેકૉર્ડ પર લાવવાની સ્થિતિમાં હોત, તો ખોટા અથવા બોગસ અનુભવ પ્રમાણપત્ર બનાવવાનો આખો ચાર્જ પતાના મહેલની જેમ પડી ગયો હોત.

૩૫ એ સુસ્થાપિત છે કે બચાવ પક્ષના સાક્ષીના પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન એ જ રીતે થવું જોઈએ જે રીતે વિભાગ દ્વારા રજૂ કરાયેલા સાક્ષીના પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન

કરવામાં આવે છે. બચાવ પક્ષના સાક્ષીના પુરાવાઓને સમાન વજન આપવું જોઈએ. તપાસ અધિકારી શ્રી બહલને બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસવાની રિટ અરજદારને મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર માત્ર એ આધારે કરી શક્યા હોત કે શ્રી બહલ કોઈ મહત્વના સાક્ષી ન હતા અને તેમના પુરાવા અસંગત રહેશે. તેનાથી વિપરીત, શ્રી બહલના પુરાવા, જો રજૂ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હોત, તો સમગ્ર મુદ્દાને શંકામાં છોડવાને બદલે બાબતોને વધુ સ્પષ્ટ કરી શકી હોત. રિટ અરજદારને તેના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે શ્રી બહલની તપાસ કરવા દેવાની પ્રાર્થના અથવા વિનંતી મોડા તબક્કે આવી હોવાની પ્રતિવાદીઓ વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતથી પણ હું સંતુષ્ટ કે પ્રભાવિત નથી.

૩૬ જેમ કે સુપ્રીમ કોર્ટે સ્ટેટ બેંક ઓફ પટિયાલા (સુપ્રા) માં ઠરાવ્યું છે કે પ્રક્રિયાગત જોગવાઈઓમાં પણ, કેટલીક જોગવાઈઓ હોઈ શકે છે જે મૂળભૂત પ્રકૃતિની હોય છે જે કિસ્સામાં સબસ્ટેન્શિયલ કમ્પ્લાયન્સ નો સિદ્ધાંત અથવા પૂર્વગ્રહ ની કસોટી લાગુ ન થઈ શકે. કસૂરવારને બચાવ પક્ષના સાક્ષીની તપાસ કરીને પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી ન આપવી એ મૂળભૂત પ્રકૃતિની પ્રક્રિયાગત જોગવાઈઓના ભંગના ઉદાહરણોમાંનું એક છે. રાજેન્દ્રકુમાર દ્વારા કરવામાં આવેલ એક મૌખિક નિવેદન અને તેને સંપૂર્ણ સત્ય માનવામાં આવ્યું જેનાથી રિટ અરજદારનું ભવિષ્ય સીલ થઈ ગયું.

૩૭ ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, હવે હું તે નિર્ણયો પર નજર કરું જેના પર રિટ અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી પાહવા દ્વારા મજબૂત આધાર રાખવામાં

આવ્યો છે.

૩૮ રમેશ ચંદ્ર શર્મા (સુપ્રા) માં, અલાહાબાદ હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજે ફકરા ૧૯, ૨૦, ૩૧ અને ૩૨ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૧૯. તપાસ અધિકારી સમક્ષ તપાસવામાં આવેલા સાક્ષીઓ અંગે, અરજદારે પિટિશનના સમર્થનમાં દાખલ કરેલા તેના એફિડેવિટના ફકરા ૨૦ (iii) માં જણાવ્યું છે કે આ સાક્ષીઓની કોઈ સરતપાસ કરવામાં આવી ન હતી, કે સાક્ષીઓએ તેમની વાર્તા શું હતી તે અંગે કોઈ નિવેદન આપ્યું ન હતું. અરજદારને કોઈ પણ સરતપાસની ગેરહાજરીમાં સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. એફિડેવિટના ફકરા ૨૩(ii) માં આવું જ નિવેદન આપવામાં આવ્યું છે. કાઉન્ટર-એફિડેવિટના ફકરા ૨૯ માં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે તપાસ અધિકારીએ ચાર્જના દરેક હેડ હેઠળ પુરાવાઓ ધ્યાનમાં લીધા છે, એટલે કે જે દરેક ચાર્જમાં "ચાર્જના સમર્થનમાં ધ્યાનમાં લેવાના પ્રસ્તાવિત પુરાવા" શીર્ષક હેઠળ ઉલ્લેખિત છે. જે વ્યક્તિઓએ આ પત્રો લખ્યા હતા અથવા શેરો માર્યા હતા તેમને સાક્ષીઓ તરીકે બોલાવવામાં આવ્યા હતા. અરજદારે સાક્ષીઓને પ્રશ્નો પૂછ્યા હતા. તપાસ અધિકારીએ પણ જ્યારે પણ મુદ્દાઓ સ્પષ્ટ કરવા જરૂરી લાગ્યા ત્યારે સાક્ષીઓ અને અરજદારને પ્રશ્નો પૂછ્યા હતા.

૨૦. અરજદારની ફરિયાદ એ છે કે સાક્ષીઓના નિવેદનો તપાસ અધિકારી દ્વારા તેમની હાજરીમાં નોંધવામાં આવ્યા ન હતા. તપાસ અધિકારી દ્વારા સબસ્ટેન્શિયલી જે પ્રક્રિયા અપનાવવામાં આવી હતી તે એ હતી કે તેણે કેટલાક

સાક્ષીઓ દ્વારા લખાયેલા અથવા તેમના દ્વારા શેરો મારેલા અમુક પત્રોમાં રહેલા નિવેદનોને તેમના મુખ્ય નિવેદનો તરીકે ગણ્યા હતા. આ દસ્તાવેજોની નકલ અગાઉ અરજદારને પૂરી પાડવામાં આવી હોવાથી તપાસ અધિકારીએ વિચાર્યું કે અરજદારને તે પત્રો અને શેરામાં રહેલા નિવેદનોની જાણ હતી અને અરજદારને જે એકમાત્ર તક આપવી જરૂરી હતી તે એ હતી કે તેને આ સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે અને ફરીથી અરજદાર સમક્ષ તેમના નિવેદનો નોંધવાની જરૂર ન હતી. એ વાતનો ઇનકાર કરી શકાય નહીં કે કેટલાક સાક્ષીઓ દ્વારા અમુક પત્રો લખવામાં આવ્યા હતા અને કેટલાક સાક્ષીઓએ માત્ર તે પત્રોમાં શેરા માર્યા હતા. પરંતુ સાક્ષીઓના જે નિવેદનો તપાસ અધિકારી ધ્યાનમાં લેવા માંગતા હતા અથવા તેમના તારણો આપતી વખતે ધ્યાનમાં લીધા હતા તે રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવ્યા ન હતા. સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલની દલીલ એ છે કે આવી તપાસમાં પુરાવાના નિયમોનું પાલન કરવું જરૂરી ન હતું અને ભલે તપાસ અધિકારી દ્વારા કોઈ સરતપાસ નોંધવામાં ન આવી હોય તો પણ અરજદાર જાણતા હતા કે આ સાક્ષીઓના પુરાવા શું હતા અને તેમને ક્યા હેતુ માટે બોલાવવામાં આવ્યા હતા અને તેમણે આ સાક્ષીઓની સંપૂર્ણ ઉલટતપાસ કરી હતી. આ સંજોગોમાં એવું કહી શકાય નહીં કે તેમને તેમના કેસનો બચાવ કરવા માટે કોઈ વાજબી તક આપવામાં આવી ન હતી.

ચાર્જશીટમાં એવા સાક્ષીઓ અને દસ્તાવેજોના નામ દર્શાવવામાં આવ્યા હતા જેના પર વિભાગ ચાર્જ સાબિત કરવા માટે આધાર રાખવા માંગતો હતો. આ

સાક્ષીઓ કઈ રીતે ચાર્જ સ્થાપિત કરવાના હતા અને ચાર્જને સમર્થન આપતી તેમની જુબાની હકીકતમાં શું હશે તે ચાર્જશીટમાં જ દર્શાવી શકાય નહીં. આ એવો કેસ ન હતો કે જ્યાં તેમને ફક્ત કેટલાક પત્રો સાબિત કરવા માટે બોલાવવામાં આવ્યા હોય જે તેમના દ્વારા પહેલાથી જ લખવામાં આવ્યા હતા અથવા તેમના દ્વારા શેરો મારવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ તેઓ હકીકતના સાક્ષીઓ હતા જેના પર ચાર્જ આધારિત હતો અને જ્યાં સુધી તેમના નિવેદનો રેકૉર્ડ પર ન લાવવામાં આવે ત્યાં સુધી ચાર્જના સમર્થનમાં કોઈ પુરાવો કહી શકાય નહીં. અરજદારને વાસ્તવમાં શૂન્યાવકાશ માં ઉલટતપાસ કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું.

તે સાચું છે કે વર્તમાન કેસમાં અરજદારને અગાઉ બે વાર બરતરફ કરવામાં આવ્યા હતા, તેમની સામે વર્ષ ૧૯૫૨ માં ચાર્જ લગાવવામાં આવ્યા હતા. ત્રણ ચાર્જનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું હતું અને તે જાણતા હતા કે તેમની સામે વિભાગની ફરિયાદ શું હતી, પરંતુ દરેક સાક્ષી તેમની સામે શું કહેવાનો હતો તે તેમને જાણી શકાયું ન હતો. સાક્ષીઓ દ્વારા લખાયેલા કેટલાક દસ્તાવેજોના ઔપચારિક પુરાવાની કદાચ જરૂર ન હોય પરંતુ જો તેમના તારણોના સમર્થનમાં ન્યાયાધીશના સ્થાને રહેલા તપાસ અધિકારી દ્વારા તેમના નિવેદનો પર આધાર રાખવાનો હોય તો તે જરૂરી હતું કે નિવેદનો અરજદારની હાજરીમાં લેવા જોઈતા હતા. સ્ટેટિંગ કાઉન્સેલ દ્વારા ખૂબ જ આગ્રહપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારે સંપૂર્ણ શોધખોળવાળી ઉલટતપાસ કરી હતી તે હકીકત જ સૂચવે છે કે સાક્ષીઓના નિવેદનો ન નોંધવાથી તેમને કોઈ પણ રીતે નુકસાન થયું ન હતું.

તે સાચું છે કે કેસમાં લાંબી ઉલટતપાસ કરવામાં આવી છે; પરંતુ રેકૉર્ડ પર સાક્ષીઓના કોઈ નિવેદનો ન હોવાના કારણે ઉલટતપાસને સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા પુરાવા સાથે કોઈ સંબંધ હોવાનું કહી શકાય નહીં. દલીલનો સાર એ છે કે જો અરજદારે સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હોત તો તે કાયદેસર રીતે દલીલ કરી શક્યો હોત કે સરતપાસ ન નોંધવાથી તેને નુકસાન થયું હતું. પરંતુ કારણ કે તેણે સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવાનું નક્કી કર્યું હતું જેને માત્ર એવો આદેશ આપી શકાય કે તે સાક્ષીઓને અમુક પ્રશ્નો પૂછવા માટે સંમત થયો હતો, તે હવે એમ કહેવા માટે હકદાર નથી કે તેને તેના બચાવમાં કોઈ પણ રીતે નુકસાન થયું છે. એ પણ ધ્યાન દોરવું જોઈએ કે પ્રશ્ન એ નથી કે શું અરજદાર અસરકારક ઉલટતપાસ કરી શકે છે પરંતુ નક્કી કરવા માટેનો વાસ્તવિક પ્રશ્ન એ છે કે સંજોગોમાં એવું કહી શકાય કે અરજદારને તેના કેસનો બચાવ કરવાની વાજબી તક આપવામાં આવી હતી."

"૩૧ અરજદાર દ્વારા ખેંચવામાં આવેલો બીજો મુદ્દો એ હતો કે અરજદારને કાનૂની સલાહ લેવાની પૂરતી સુવિધા આપવામાં આવી ન હતી. તે સાચું છે કે ખાતાકીય ટ્રાયલોમાં અરજદાર કાનૂની સલાહ માટેની સુવિધાના અધિકાર તરીકે દાવો કરવા માટે હકદાર નથી, પરંતુ કાનૂની સલાહ લેવાની વાજબી તક આપવાનો ઇનકાર જ્યારે અન્ય સંજોગોના પ્રકાશમાં જોવામાં આવે છે ત્યારે તે કાયદેસર રીતે એવા નિષ્કર્ષ તરફ દોરી શકે છે કે અરજદારને વાજબી તક આપવામાં આવી ન હતી.

૩૨. મેં ઉપર દર્શાવેલા તથ્યોની વિગતવાર તપાસ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તમામ

સાક્ષીઓની સરતપાસ અરજદારની હાજરીમાં નોંધવામાં આવી ન હતી. અરજદારની ગેરહાજરીમાં સાક્ષીઓ દ્વારા અગાઉ કરવામાં આવેલા કેટલાક નિવેદનો પર તપાસ અધિકારી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે; બીજું, કે કેટલાક ચાર્જ અંગે ઉલટતપાસ દરમિયાન તપાસ અધિકારીએ પોતાનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે અરજદાર સામે ચાર્જ સાબિત થયો હતો; ત્રીજું, કે શ્રી એસ. એન. મિશ્રાની ઉલટતપાસ અચાનક બંધ કરી દેવામાં આવી હતી જોકે કેટલાક ચાર્જની ઉલટતપાસ ચોક્કસપણે અન્ય સાક્ષીઓના પુરાવા નોંધાયા પછી મુલતવી રાખવામાં આવી હતી; ચોથું, બચાઈ આહિરના ક્વોટેશન અને રસીદ પરના અંગૂઠાના નિશાન અસલી હતા કે નહીં તે અંગે તપાસ અધિકારીનું તારણ યોગ્ય તારણ ગણી શકાય નહીં કારણ કે અગાઉના તબક્કે તેમને નિષ્ણાત પાસે મોકલવાની અરજદારની વિનંતી નકારી કાઢવામાં આવી હતી, અને અરજદારને કેસના સંજોગોમાં આ બાબતે કાનૂની સલાહ લેવાની તકથી વંચિત રાખવું જોઈતું ન હતું; અને છેલ્લે એવું જણાશે કે અરજદારને વિભાગ દ્વારા બે વાર બરતરફ કરવામાં આવ્યો છે, ત્રણ ચાર્જ સામાન્ય હતા, અરજદાર સામે માત્ર એક વધારાનો ચાર્જ ઘડવામાં આવ્યો છે અને બરતરફીના અગાઉના આદેશને આ કોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યો હતો. ચાર્જ ભૂતકાળમાં બનેલી ઘટનાઓ સંબંધિત હતા અને અરજદારે શરૂઆતથી જ તેની આશંકા વ્યક્ત કરી હતી કે જ્યાં સુધી તપાસનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી વિભાગનું વલણ એવું લાગતું હતું કે તેનામાં કોઈ વિશ્વાસ પ્રેરિત થતો નથી. આ સંજોગોમાં અરજદારે એવા અધિકારી દ્વારા

તપાસની માંગણી કરી હતી જેનો વિભાગ સાથે કોઈ સંબંધ ન હોય. એવું બની શકે કે જે અધિકારીએ તપાસ કરી હોય તે અરજદાર પ્રત્યે અનુકૂળ ન પાડા હોય, પરંતુ વર્તમાન કેસના સંજોગોમાં અરજદારને વાજબી આશંકા હોઈ શકે છે કે વિભાગના અધિકારીઓના હાથે તેની સાથે ન્યાયી વ્યવહાર કરવામાં આવશે નહીં અને તમામ સંજોગોની તપાસ કરવાથી વાજબી અનુમાન કાઢી શકાય છે કે અરજદારને ચાર્જ સામે કારણ દર્શાવવાની વાજબી તક આપવામાં આવી ન હતી. આ જોડાણમાં ડૉ. કે. સુબ્બા રાવ વિ. સ્ટેટ (S) એઆઈઆર ૧૯૫૭ આંધ્રપ્રદેશ ૪૧૪ (Y) ના કેસનો સંદર્ભ આપી શકાય. તે કેસમાં કેટલાક અવલોકનોનો સંદર્ભ આપવો ઉપયોગી થશે, જેની સાથે હું વ્યાપકપણે સંપૂર્ણ સંમત છું. અહેવાલના પૃષ્ઠ ૪૧૬ પર એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું: –

"સિવિલ સર્વિસનો દરેક સભ્ય રાજ્યની મરજી પર તેની નોકરી ધરાવે છે. પરંતુ તેને બરતરફ કરવાની રાજ્યની નિર્ધિષ્ટ સત્તા બંધારણની કલમ ૩૧૧ ની જોગવાઈઓ દ્વારા નિયંત્રિત છે. કલમ ૩૧૧ ના સબ-ક્લોઝ (૨) ના પ્રોવિઝો દ્વારા સંચાલિત કેસના અપવાદ સિવાય, આવા નોકરને તે સત્તાધિકારીની તાબાની સત્તાધિકારી દ્વારા બરતરફ કરી શકાશે નહીં અથવા દૂર કરી શકાશે નહીં કે જેના દ્વારા તેની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને તેને ફક્ત તેના સંદર્ભમાં પ્રસ્તાવિત પગલાં સામે કારણ દર્શાવવાની વાજબી તક આપવામાં આવ્યા પછી જ દૂર કરી શકાય છે.

સિવિલ સર્વિસના સંબંધમાં પ્રસ્તાવિત પગલાંની જાણ તપાસ હાથ ધર્યા પછી

અને સંબંધિત સત્તાધિકારી ગુણદોષના આધારે કામચલાઉ નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા પછી જ જાણ થશે, કારણ કે, સજા સિવિલ સર્વન્ટ દ્વારા આચરવામાં આવેલા ગુનાની ગંભીરતા પર આધારિત હશે. તેથી તપાસ માટે રાજ્ય દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી કોઈપણ સિસ્ટમ, પછી ભલે તે કોઈ એક એક્ઝિક્યુટિવ અધિકારી દ્વારા હોય અથવા શિસ્તબદ્ધ કાર્યવાહી માટેના ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા હોય, શરૂઆતથી લઈને અધિકારી પર સજા લાદવામાં આવે ત્યાં સુધીની સમગ્ર તપાસ એક પ્રક્રિયા છે. તે નોંધરૂં દૂર કરવાની સત્તા ધરાવતા સત્તાધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવતી તપાસ છે. જોકે તપાસ બે તબક્કામાં હાથ ધરવી પડી શકે છે, એક જ્યાં સુધી સત્તાધિકારી સિવિલ સર્વન્ટ દ્વારા આચરવામાં આવેલા ગુનાના પ્રશ્ન પર નિષ્કર્ષ પર ન આવે અને બીજો તબક્કો જ્યાં તેને સંબંધિત પ્રસ્તાવિત પગલાં સામે કારણ દર્શાવવા નોટિસ આપવામાં આવે છે, સિવિલ સર્વન્ટને તેના સંદર્ભમાં પ્રસ્તાવિત પગલાં સામે કારણ દર્શાવવાની વાજબી તક આપવામાં આવી હતી કે કેમ તે ચકાસીને સમગ્ર તપાસની પ્રક્રિયાની ચકાસણી કરવી પડશે. કારણ દર્શાવવાની તક "વાજબી" શબ્દ દ્વારા લાયક છે. દરેક કેસના તથ્યો પર સમગ્ર રેકૉર્ડની ચકાસણી કરીને એવા નિષ્કર્ષ પર આવવું કોર્ટ માટે છે કે શું સિવિલ સર્વન્ટને આવી વાજબી તક આપવામાં આવી હતી.

જો હકીકત તરીકે, સિવિલ સર્વન્ટને સાક્ષીઓની તપાસ કરીને અને પ્રોસિક્યુશન સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરીને પોતાનો બચાવ કરવાની દરેક તક આપવામાં આવી હોય તો બીજો તબક્કો પહોંચ્યા પછી સત્તાધિકારીને સમગ્ર તપાસનું

પુનરાવર્તન કરવા દબાણ કરવું ગેરવાજબી રહેશે. તે સાચું છે કે પ્રસ્તાવિત પગલાં સામે કારણ દર્શાવવાની વાજબી તકમાં તે નિષ્કર્ષ પર આવવાના કારણોની સાચીતા પર ચર્ચા કરવાની તકનો સમાવેશ થાય છે.

સિવિલ સર્વન્ટ એવું કહીને કારણ દર્શાવી શકે છે કે ટ્રિબ્યુનલનો રિપોર્ટ તેના દ્વારા કરવામાં આવેલી ગંભીર અનિયમિતતાઓ દ્વારા અથવા કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉદ્ધંધન કરીને દૂષિત છે જેમ કે તેને તેના સાક્ષીઓની તપાસ કરતા અથવા તેના સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરતા અથવા તેની સામે બોલનારા સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરતા અથવા સમાન અન્ય લોકો કરતા અટકાવવા. જો ટ્રિબ્યુનલનું તારણ પ્રસ્તાવિત સજા માટેનો આધાર હોય, તો તે તારણ પુરાવા પર આધારિત ન હતું અથવા પુરાવા દ્વારા સમર્થિત નથી તે દર્શાવીને તારણની સાચીતા પર પણ હુમલો કરી શકે છે" અન્ય જગ્યાએ તે અવલોકન કરવામાં આવે છે: –

"કોઈપણ તબક્કે તપાસ સાથે કામ કરતી વ્યક્તિ ન્યાયાધીશના સ્થાને હોય છે, અને કુદરતી ન્યાયના નિયમો માંગ કરે છે કે તેણે પોતે કેસમાં વ્યક્તિગત રીતે રસ લેવો જોઈએ નહીં.... તેણે મુદ્દાનો પૂર્વ-નિર્ણય (prejudge) લેવો જોઈએ નહીં.

તે ન્યાયાધીશ અને સાક્ષી બંને તરીકે કામ કરી શકતો નથી... કારણ દર્શાવવાની નોટિસ જારી કરનાર વ્યક્તિને જાતે જ તેનો પ્રયાસ કરવામાં કોઈ અવરોધ નથી. એ સિદ્ધાંત કે પ્રોસિક્યુટર ન્યાયાધીશ ન હોઈ શકે તે ખાતાકીય તપાસ માટે કડક

રીતે લાગુ પડતો નથી... પરંતુ તેણે પોતાને સામાન્ય પ્રોસિક્યુટરના સ્તરે નીચો ન લાવવો જોઈએ, એટલે કે એવી વ્યક્તિ જે કોઈ પણ કિંમતે આરોપીનો ગુનો સાબિત કરવાનું પોતાનું કાર્ય માને છે. તેણે ન્યાયાધીશની નિરપેક્ષતા સાથે કાર્ય કરવું જોઈએ, કારણ કે તે તે ગૌરવપૂર્ણ કાર્ય કરવાનું સ્વીકારે છે.

જો તપાસ કરવા માટે કોઈ વ્યક્તિની પસંદગી કરવામાં સરકાર દ્વારા તે મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવામાં ન આવે, તો તપાસ એક મજાક બની જશે અને સંબંધિત અધિકારીને પોતાનો બચાવ કરવાની વાજબી તક આપવાનું કોઈ પણ અર્થમાં કહી શકાય નહીં."

રિપોર્ટના પૃષ્ઠ ૪૧૮ પર એવું વધુ નોંધવામાં આવ્યું છે કે:

–"સાચું કે ખોટું જ્યારે અરજદારને વાજબી આશંકા હતી કે તપાસ મેડિકલ વિભાગ તરફથી પૂર્વ-નિર્ધારિત યોજના અને સંગઠિત કાર્યવાહીનું પરિણામ હતું, ત્યારે વ્યાવસાયિક મદદ માટેની તેમની વિનંતી ચોક્કસપણે વાજબી હતી અને તપાસ અધિકારીએ તેમને તે તક આપવી જોઈતી હતી. તે સરળ વિનંતીનો સ્વીકાર કરવાનો ઇનકાર ચોક્કસપણે અરજદારને કેસના સંજોગોમાં પોતાનો બચાવ કરવાની તકથી વંચિત કરે છે."

૩૯

ઉપરોક્ત નિર્ણય પર આધાર રાખીને, સુશ્રી પાહવા એ રજૂઆતમાં વાજબી છે કે તપાસ અધિકારી વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટરના અફવા પુરાવા પર આધાર રાખી શક્યા ન હોત અને વધુ ખાસ કરીને, મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સના ભાગીદાર હોવાનો

દાવો કરતા શ્રી કુમારના લેખિત નિવેદનની ગેરહાજરીમાં.

૪૦ કેસોરામ કોટન મિલ્સ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં, સુપ્રીમ કોર્ટ ફકરા ૧૩, ૧૪ અને ૧૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૧૩. હવે સંદર્ભના બીજા શબ્દ પર આવતા, અમને જણાય છે કે જે પાંચ કામદારો સાથે અમારે સંબંધ છે તેમના કિસ્સામાં તપાસ કરવામાં આવી હતી. જોકે પ્રતિવાદીઓએ દાવો કર્યો હતો કે તપાસ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો અનુસાર ન હતી કારણ કે સાક્ષીઓની તપાસ અધિકારી સમક્ષ સરતપાસ કરવામાં આવી ન હતી. તપાસમાં ખરેખર એવું બન્યું હતું કે જ્યારે સાક્ષીઓને રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા, ત્યારે સાક્ષીઓના અગાઉ તૈયાર કરેલા સહી કરેલા નિવેદનો તેમને વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યા હતા અને તેમને પૂછવામાં આવ્યું હતું કે શું નિવેદનો સાચા છે, અને શું તેઓએ તેના પર સહી કરી હતી. કામદારોને નિવેદનો પણ વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યા હતા અને સમજાવવામાં આવ્યા હતા અને પછી તેમને સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. કામદારોને કોઈપણ સમયે સાક્ષીઓના નિવેદનોની નકલો પૂરી પાડવામાં આવી ન હતી. ટ્રિબ્યુનલે ઠરાવ્યું છે કે તપાસ અધિકારી દ્વારા અનુસરવામાં આવેલી આ પ્રક્રિયા વાંધાજનક હતી અને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ હતી અને સાક્ષીઓની સરતપાસ તે કામદારોની હાજરીમાં થવી જોઈતી હતી જેમની સામે તપાસ ચાલી રહી હતી. કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોની આવશ્યકતાઓ આ કોર્ટ દ્વારા યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિ. ટી. આર. વર્મા ૧૯૫૮ એસસીઆર ૪૯૯: ((S) એઆઈઆર

૧૯૫૭ એસસી ૮૮૨) માં નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી જ્યાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું—

"કુદરતી ન્યાયના નિયમો જરૂરી છે કે પક્ષકારને તે તમામ સંબંધિત પુરાવા રજૂ કરવાની તક મળવી જોઈએ જેના પર તે આધાર રાખે છે, વિરોધીના પુરાવા તેની હાજરીમાં લેવામાં આવે, અને તેને તે પક્ષ દ્વારા તપાસવામાં આવેલા સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવાની તક આપવામાં આવે, અને તેમને સમજાવવાની તક આપ્યા વિના તેમની સામે કોઈપણ સામગ્રી પર આધાર રાખવો જોઈએ નહીં. જો આ નિયમો સંતોષાય છે, તો તપાસ એ આધારે હુમલો કરવા માટે ખુલ્લી નથી કે પુરાવા અધિનિયમમાં નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું સખતપણે પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું".

૧૪. આ બાબતને સ્ટેટ ઓફ મૈસુર વિ. શિવબાસપ્પા શિવપ્પા. એઆઈઆર ૧૯૬૩ એસસી ૩૭૫ માં વધુ વિચારણા કરવામાં આવી હતી જ્યાં નીચેના અવલોકનો કરવામાં આવ્યા હતા:

"જ્યારે પુરાવા મૌખિક હોય, ત્યારે સામાન્ય રીતે સાક્ષીની તપાસ સંપૂર્ણપણે ચાર્જ કરાયેલ પક્ષકાર સમક્ષ થશે, જેને તેની ઉલટતપાસ કરવાની સંપૂર્ણ તક મળશે. સ્થિતિ સમાન છે જ્યારે સાક્ષીને બોલાવવામાં આવે છે, પક્ષકારની પીઠ પાછળ અગાઉ આપેલું નિવેદન તેના સમક્ષ મૂકવામાં આવે છે; અને પુરાવામાં સ્વીકારવામાં આવે છે, તેની નકલ પક્ષકારને આપવામાં આવે છે, અને તેને તેની ઉલટતપાસ કરવાની તક આપવામાં આવે છે. તે કિસ્સામાં એવું માંગવું કે

અગાઉના નિવેદનની સામગ્રી સાક્ષી દ્વારા શબ્દશઃ અને વાક્ય દ્વારા વાક્ય પુનરાવર્તિત થવી જોઈએ, તે માત્ર તકનીકીતાઓનો આગ્રહ રાખવા સમાન છે, અને કુદરતી ન્યાયના નિયમો સ્વરૂપના નહીં પણ સારના વિષય છે. અમારા મતે જ્યારે સાક્ષીઓ દ્વારા અગાઉ આપવામાં આવેલા નિવેદનો તેમને વાંચી સંભળાવવામાં આવે છે, તેમની સ્વીકૃતિ પર ચિહ્નિત થાય છે, તેની નકલો ચાર્જ કરાયેલ વ્યક્તિને આપવામાં આવે છે, અને તેને તેમની ઉલટતપાસ કરવાની તક આપવામાં આવે છે ત્યારે તેનું પૂરતા પ્રમાણમાં પાલન થાય છે".

૧૫. અપીલકર્તા વતી એવો આગ્રહ કરવામાં આવે છે કે કુદરતી ન્યાયના નિયમો સમાન છે ભલે તે આર્ટ ૩૧૧ હેઠળની તપાસમાં અથવા કામદારો દ્વારા ગેરવર્તણૂક સંબંધિત મેનેજમેન્ટ દ્વારા સ્થાનિક તપાસમાં લાગુ પડે. એ સ્વીકારી શકાય કે કુદરતી ન્યાયના નિયમો ટ્રિબ્યુનલથી ટ્રિબ્યુનલમાં બદલાતા નથી. તેમ છતાં કુદરતી ન્યાયના નિયમોનો હેતુ તે વ્યક્તિની સ્થિતિને સુરક્ષિત કરવાનો છે જેની સામે તપાસ ચાલી રહી છે જેથી તે તેની સામે લગાડવામાં આવેલા ચાર્જનો યોગ્ય રીતે સામનો કરી શકે. તેથી તપાસની પ્રકૃતિ અને જે વ્યક્તિ સામે તપાસ ચાલી રહી છે તેની સ્થિતિ કુદરતી ન્યાયના નિયમોની લઘુત્તમ આવશ્યકતાઓ શું હોવી જોઈએ તેના પર થોડી અસર કરશે. જ્યાં, ઉદાહરણ તરીકે, તપાસ કરતી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ વકીલોને મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને જે પક્ષકાર સામે તપાસ ચાલી રહી છે તેનું પ્રતિનિધિત્વ વકીલ દ્વારા કરવામાં આવે છે, ત્યાં એવું કહેવું શક્ય છે કે તપાસમાં ઉપયોગમાં લેવાતી સામગ્રીનું માત્ર વાંચન ક્યારેક

પૂરતું હોઈ શકે છે: (જુઓ ન્યુ પ્રકાશ ટ્રાન્સપોર્ટ કંપની લિ. વિ. ન્યૂ સુવર્ણ ટ્રાન્સપોર્ટ કંપની લિ. ૧૯૫૭ એસસીઆર ૯૮: (એસ) એઆઈઆર ૧૯૫૭ એસસી ૨૩૨), પરંતુ ઔદ્યોગિક બાબતમાં સ્થાનિક તપાસમાં જ્યાં વકીલોને મંજૂરી નથી, ત્યાં ઔદ્યોગિક કામદારના હિતનું રક્ષણ કરવા માટે ઉપયોગમાં લેવાતા નિવેદનોના માત્ર વાંચન કરતાં વધુ કંઈક જરૂરી રહેશે. વધુમાં આપણે એ હકીકતની ન્યાયિક નોંધ લઈ શકીએ છીએ કે અમારા ઘણા ઔદ્યોગિક કામદારો અભણ છે અને ક્યારેક મજૂર સંઘના પ્રતિનિધિઓ પણ તેમનો બચાવ કરવા હાજર ન હોઈ શકે. આવા કિસ્સામાં થોડીવારમાં તૈયાર નિવેદન વાંચવું અને પછી કામદારોને ઉલટતપાસ કરવા કહેવું એ કુદરતી ન્યાયના નિયમોની જરૂરિયાત મુજબ કામદારોને પોતાનો બચાવ કરવાની તકની મજાક ઉડાવવા સમાન છે. તેથી અમને એવું લાગે છે કે ઔદ્યોગિક બાબતોમાં સ્થાનિક તપાસ સાથે કામ કરતી વખતે મેનેજમેન્ટ માટે યોગ્ય માર્ગ એ છે કે તપાસમાં જ કામદારની હાજરીમાં શરૂઆતથી અંત સુધી સાક્ષીઓની તપાસ કરવી. મૌખિક તપાસમાં સમાન લંબાઈના તૈયાર નિવેદનના માત્ર વાંચન કરતાં હંમેશા વધુ સમય લાગે છે અને જે વ્યક્તિની સામે તપાસ ચાલી રહી છે તેના સુધી પુરાવા વધુ સ્પષ્ટ રીતે પહોંચાડે છે. તેથી સામાન્ય રીતે કહીએ તો અમે મેનેજમેન્ટ દ્વારા આ પ્રકારની સ્થાનિક તપાસની અપેક્ષા રાખીએ છીએ. તેમ છતાં, અમે અપીલકર્તા વતી દલીલના બળને ઓળખીએ છીએ કે કુદરતી ન્યાયના મુખ્ય સિદ્ધાંતો ટ્રિબ્યુનલથી ટ્રિબ્યુનલમાં બદલાઈ શકતા નથી અને તેથી સ્થાનિક તપાસ હાથ ધરવાની

બીજી પદ્ધતિ હોવી શક્ય છે (જોકે અમે ફરીથી પુનરાવર્તન કરીએ છીએ કે આ નિયમ નહીં પણ અપવાદ હોવો જોઈએ) અને તે શિવબસપ્પાના કેસ, એઆઈઆર ૧૯૬૩ એસસી ૩૭૫ માં નિર્ધારિત રીતે છે. ચાર્જ કરાયેલ વ્યક્તિની હાજરીમાં તપાસમાં સાક્ષીઓની શરૂઆતથી જ તપાસ કરવામાં આવતી નથી ત્યાં અમે ઓછામાં ઓછી અપેક્ષા રાખીએ છીએ કે ચાર્જ કરાયેલ વ્યક્તિને સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિવેદનોની નકલ આપવામાં આવે જે તપાસ શરૂ થાય તે પહેલાં પૂરતા સમય અગાઉ તપાસમાં ઉપયોગમાં લેવાની હોય અને જ્યારે અમે એમ કહીએ છીએ કે નિવેદનોની નકલ પૂરતા સમય અગાઉ આપવી જોઈએ ત્યારે અમારો અર્થ એ છે કે તે તપાસ શરૂ થવાના ઓછામાં ઓછા બે દિવસ પહેલાં આપવી જોઈએ. જો આમ કરવામાં ન આવે અને તેમ છતાં તપાસમાં સાક્ષીઓની સરતપાસ સંપૂર્ણ રીતે કરવામાં ન આવે, તો અમે એવું માનતા નથી કે એવું કહી શકાય કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો જે પૂરા પાડે છે કે ચાર્જ કરાયેલ વ્યક્તિને પોતાનો બચાવ કરવાની પૂરતી તક મળવી જોઈએ તે ઔદ્યોગિક બાબતમાં સ્થાનિક તપાસના કિસ્સામાં પાલન કરવામાં આવે છે. વર્તમાન કેસમાં જે કંઈ બન્યું હતું તે એ હતું કે તૈયાર નિવેદનો ચાર્જ કરાયેલા કામદારોને વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યા હતા અને તેમને સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. તેઓ સ્વાભાવિક રીતે આમ કરવામાં અસમર્થ હતા અને સંજોગોમાં અમે ટ્રિબ્યુનલ સાથે સંમત છીએ – જોકે અલગ અલગ કારણોસર – કે તપાસમાં કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. તેથી ટ્રિબ્યુનલનો

આદેશ સાચો છે કે તપાસ કુદરતી ન્યાયના નિયમોની અવગણનાથી દૂષિત હતી. જોકે, અમે ઉમેરી શકીએ છીએ કે ઉપરોક્ત તારણ હોવા છતાં, ટ્રિબ્યુનલે આ પાંચમાંથી ચાર કામદારોની સેવા સમાપ્ત કરવાની મંજૂરી આપી અને માત્ર એકને જ ફરીથી નોકરી પર રાખ્યો. અમે આ બાબતના પાસા પર આગળ વિચાર કરીશું જ્યારે કામદારોની અપીલ પર વિચાર કરીશું."

૪૧ સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (સુપ્રા) માં, સુપ્રીમ કોર્ટે ફક્ત ૮ માં નીચે મુજબના અવલોકનો કર્યા છે:

"૮. જોકે, અમને જણાય છે કે પ્રથમ ચાર્જના અન્ય ઘટકો પર, ટ્રિબ્યુનલ એવા નિષ્કર્ષ પર આવવામાં વાજબી હતી કે તપાસ અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલા તારણો વિફળ હતા. ટ્રિબ્યુનલે કારણ આપ્યું હતું કે આ તારણો અફવા પુરાવા પર આધારિત હતા. ટ્રિબ્યુનલનો આ મત સંપૂર્ણપણે વાજબી લાગે છે. નંદ કિશોર દ્વારા પ્રતિવાદીને ૩૦,૪૦૦ રૂપિયાની ચુકવણી અને મેસર્સ ગુપ્તા આયર્ન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ દ્વારા દોરવામાં આવેલા બીલ નિવૃત્ત કરવા માટે કેટલાક લોકોની કંપનીમાં પ્રતિવાદીના મુઝફ્ફરનગર જવાના ચાર્જના પ્રથમ અને ત્રીજા ઘટકો આંતરિક ઓડિટર, એન.એન. વઝીફદારના પુરાવા દ્વારા તપાસ અધિકારી સમક્ષ સાબિત કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ બાદમાં તે કોઈ સીધો પુરાવો આપી શક્યા નહીં, કારણ કે જ્યારે પ્રતિવાદીને પૈસા ચૂકવવામાં આવ્યા ત્યારે અથવા જ્યારે પ્રતિવાદી મુઝફ્ફરનગર જવા રવાના થયા ત્યારે તેઓ હાજર ન હતા. તેમણે એવું નિવેદન આપીને ચાર્જના આ ઘટકોને સાબિત કરવાનો દાવો

કચો હતો કે નંદ કિશોરે તેમને એવું નિવેદન આપ્યું હતું કે નંદ કિશોરે પ્રતિવાદીને ૩૦,૪૦૦ રૂપિયા ચૂકવ્યા હતા અને તે પછી, પ્રતિવાદી બે વ્યક્તિઓની કંપનીમાં મુઝફ્ફરનગર જવા રવાના થયા હતા. તપાસ અધિકારીએ વઝીફદારના આ પુરાવાને સ્વીકાર્યા, પરંતુ એ હકીકતની અવગણના કરી કે વઝીફદારનો પુરાવો સાબિત થવાના ચાર્જના ઘટકોના સંદર્ભમાં પ્રત્યક્ષ પુરાવો ન હતો, અને વઝીફદાર માત્ર નંદ કિશોરના અગાઉના નિવેદનને સાબિત કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા, જે, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યા મુજબ, અફવા પુરાવા સમાન હશે. નંદ કિશોરને ખુદને પણ સાક્ષી તરીકે તપાસવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ, તેમના પુરાવાઓમાં, જે મૂળભૂત પુરાવા તરીકે સ્વીકાર્ય હતા, તેમણે એવું કોઈ નિવેદન આપ્યું ન હતું કે આ ૩૦,૪૦૦ રૂપિયાની રકમ તેમના દ્વારા પ્રતિવાદીને ચૂકવવામાં આવી હતી અથવા પ્રતિવાદી મેસર્સ ગુપ્તા આચર્ન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ દ્વારા દોરવામાં આવેલા બીલ નિવૃત્ત કરવા માટે કેટલાક લોકોની કંપનીમાં મુઝફ્ફરનગર જવા રવાના થયા હતા. હકીકતમાં, નંદ કિશોરે તો એવું પણ નકારી કાઢ્યું હતું કે તેમણે વઝીફદારને વઝીફદાર દ્વારા જણાવ્યા મુજબનું કોઈ નિવેદન આપ્યું હતું. તપાસ અધિકારી, અલબત્ત, પોતાનો અભિપ્રાય રચવા અને નંદ કિશોરની તુલનામાં વઝીફદાર પર વિશ્વાસ કરવા હકદાર હતા; પરંતુ આ આધારે, સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલ માત્ર એવું તારણ નોંધી શકતી હતી કે તેમની સમક્ષ આપેલું નંદ કિશોરનું નિવેદન ખોટું હતું અને નંદ કિશોરે વઝીફદાર દ્વારા જણાવ્યા મુજબ વઝીફદાર સમક્ષ નિવેદનો આપ્યા હતા. જોકે, નંદ કિશોર દ્વારા વઝીફદારને

આપવામાં આવેલા તે નિવેદનો ચાર્જનો ભાગ બનાવતા આ ઘટકોની સાચીતા સાબિત કરવા માટે મૂળભૂત પુરાવા બની શકતા નથી. આ સંદર્ભમાં, ઉપર ટાંકેલા કેસોમાં આ કોર્ટ દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા મંતવ્યો મહત્વ ધરાવે છે, જ્યાં એવું દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલનું તારણ વિકૃત હોઈ શકે છે જો તેને કોઈ કાનૂની પુરાવા દ્વારા સમર્થન મળતું ન હોય. તે સાચું છે કે અસંખ્ય કેસોમાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તપાસ અધિકારી જેવા સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલો ભારતીય પુરાવા અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ પુરાવા વિશેના તકનીકી નિયમોથી બંધાયેલા નથી; પરંતુ ક્યાંય પણ એવું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું નથી કે મૂળભૂત નિયમો, જે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભાગ બને છે, તેને પણ સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલો દ્વારા અવગણી શકાય છે. જે હકીકત સાબિત કરવાની છે તે જે વ્યક્તિની સામે તપાસ કરવામાં આવી રહી છે તેની હાજરીમાં આપવામાં આવેલા નિવેદનો દ્વારા સમર્થિત હોવી જોઈએ અને ચાર્જ કરાયેલ વ્યક્તિની પીઠ પાછળ આપવામાં આવેલા નિવેદનોને મૂળભૂત પુરાવા તરીકે ગણવામાં ન આવે તે સિદ્ધાંત એ મૂળભૂત સિદ્ધાંતોમાંનો એક છે જેને માત્ર એ આધારે અવગણી શકાય નહીં કે સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલો પુરાવા અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ પ્રક્રિયાના તકનીકી નિયમોથી બંધાયેલા નથી. હકીકતમાં, અપીલકર્તા બેંકના વિદ્વાન વકીલ એવો કોઈ કેસ બતાવવામાં અસમર્થ હતા જ્યાં આ કોર્ટ અથવા અન્ય કોઈ કોર્ટ દ્વારા એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હોય કે સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલ તે તારણોના સમર્થનમાં કોઈ પ્રત્યક્ષ અથવા સંજોગોવશાત પુરાવા વિના અફવા પુરાવાના આધારે તેના તારણો

નોંધવામાં વાજબી રહેશે."

જર સ્ટેટ બેંક ઓફ પંજાબ (સુપ્રા) માં, સુપ્રીમ કોર્ટે ફકરા ૧૭, ૧૮ અને ૨૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

"૧૭. હાઈકોર્ટે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે તપાસ અધિકારી, બિશંબર દાસે પાંચ અધિકારીઓને બોલાવવામાં બેદરકારી ન દાખવવી જોઈએ જેમણે પ્રતિવાદી વિશે અહેવાલો આપ્યા હતા અને તપાસમાં તપાસ માટે ઉપલબ્ધ હતા. તેઓ ચુનીલાલ મલ્હોત્રા, ચૌધરી રોશન લાલ, ડેપ્યુટી કમિશનર, શ્રી ઇસ્માઈલ, શ્રી હોસિડે અને શ્રી સંત પ્રકાશ સિંહ હતા. હાઈકોર્ટના મતે તપાસમાં પ્રતિવાદીનો બચાવ એ હતો કે તેમની સામેના અહેવાલો કોઈ પૂરતા ડેટા પર આધારિત ન હતા અને/અથવા ડેપ્યુટી સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ઓફ પોલીસ દ્વારા સાંપ્રદાયિક બાબતોના આધારે ડિસ્ટ્રિક્ટ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ઓફ પોલીસના મનમાં ઝેર ભરવાને કારણે અંશતઃ કરવામાં આવ્યા હતા, પ્રતિવાદી તેના બચાવના સંસ્કરણને સાબિત કરી શકે તેવો એકમાત્ર રસ્તો તપાસ દરમિયાન રિપોર્ટિંગ અધિકારીઓને પ્રશ્નો પૂછીને હોઈ શકે જો તેઓ ઉપલબ્ધ હોય. ઉપરોક્ત અધિકારીઓમાંથી એક શમશેર સિંહની વાસ્તવમાં દાવામાં પ્રતિવાદીના સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તેમના પુરાવા દર્શાવે છે કે તેમણે ૧૯૪૬ ના રિપોર્ટમાં પ્રમાણિકતા માટેની કોલમ ખાલી છોડી દીધી હતી કારણ કે તેમણે પ્રતિવાદીને તેના કામ પર જોયો ન હતો. આ પુરાવા એ દર્શાવવા માટે હતા કે જો તપાસ અધિકારી દ્વારા તેમની તપાસ કરવામાં આવી હોત તો પ્રતિવાદી સામે ધ્યાનમાં લેવામાં આવેલા

રિપોર્ટનો એક ભાગ પાયાવિહોણો જણાયો હોત. અન્ય અધિકારી, ચુનીલાલ મલ્હોત્રા જોકે તપાસ અધિકારી સમક્ષ તપાસવામાં આવ્યા ન હતા પરંતુ દાવામાં બચાવ પક્ષમાં બોલાવવામાં આવ્યા હતા. તેઓ માત્ર એટલું જ કહી શક્યા કે તેમને પ્રતિવાદી સામે ફરિયાદો મળી હતી પરંતુ તેમને યાદ નથી કે તે મૌખિક હતી કે લેખિત. હાઈકોર્ટે વાજબી રીતે ટિપ્પણી કરી હતી કે તપાસ અધિકારી દ્વારા ચુનીલાલ મલ્હોત્રાને બોલાવવાનો ઇનકાર કરવા માટે કોઈ પૂરતું કારણ ન હતું. હકીકતોની એકંદર વિચારણા પર, હાઈકોર્ટે એવો મત લીધો હતો કે:

"તપાસ અધિકારીનો અભિગમ એવો હતો કે અન્ય સાક્ષીઓની જુબાની ગમે તે હોય, તે પ્રતિવાદી વિશે ઉપરી અધિકારીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા અહેવાલોની અસરને નકારી શકે નહીં."

બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો તપાસ અધિકારીએ મોટી સંખ્યામાં સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલી જુબાની તરફ ધ્યાન આપ્યું ન હતું જેમાં ડેપ્યુટી કમિશનર, અન્ડર સેક્રેટરી, બે સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ઓફ પોલીસ, થોડા મેજિસ્ટ્રેટ અને કેટલાક ડેપ્યુટી સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ઓફ પોલીસનો સમાવેશ થાય છે જેમણે પ્રતિવાદીની પ્રતિષ્ઠા અને કામ વિશે પુરાવા આપ્યા હતા."

"૧૯

અમારા મતે હાઈકોર્ટ સાચા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી અને આ કેસના તથ્યો પર એવું માનવું અશક્ય છે કે પ્રતિવાદીને તપાસ અધિકારી સમક્ષ પોતાનો બચાવ કરવાની વાજબી તક આપવામાં આવી હતી. અમે જે જણાવ્યું છે તેના પરથી તે

સ્પષ્ટ છે કે જો તપાસ અધિકારીએ ઓછામાં ઓછા એવા સાક્ષીઓને બોલાવ્યા હોત જેઓ ઉપલબ્ધ હતા અને જેઓ પ્રતિવાદી સામે કરવામાં આવેલા અહેવાલો પર થોડો પ્રકાશ પાડી શક્યા હોત તો અહેવાલ કદાચ અલગ હોત. આપણે એ હકીકતને પણ નજરઅંદાજ કરી શકતા નથી કે વર્ષ ૧૯૪૧ અને ૧૯૪૨ ના અહેવાલો પર આધારિત ચાર્જ પ્રતિવાદી સામે લગાવવા જોઈતા ન હતા."

"૨૫. અમારા મતે ઉલટતપાસના અધિકારની મર્યાદા સંબંધિત ઉપરોક્ત અવલોકન તે સંદર્ભથી અલગ છે જેમાં તે કરવામાં આવ્યું હતું તે અપીલકર્તાને મદદ કરી શકતું નથી. જોકે આ કેસ ૧૯૬૩ માં સુધારા પહેલાની કલમ ૩૧૧ દ્વારા સંચાલિત છે, પ્રતિવાદીને બરતરફીની કાર્યવાહી સામે રજૂઆત કરવાના અસરકારક અધિકારથી વંચિત કરી શકાય નહીં. અમારા મતે તેમના ચારિત્ર્ય સામે સામાન્ય ટિપ્પણી કરનારા અને તપાસમાં તપાસ માટે ઉપલબ્ધ સાક્ષીઓની તપાસ કરવાના અધિકારનો ઇનકાર કાર્યવાહી સામે કારણ દર્શાવવાની વાજબી તકના ઇનકાર સમાન છે."

૪૩ સ્ટેટ બેંક ઓફ પટિયાલા (સુપ્રા) માં, સુપ્રીમ કોર્ટે ફક્ત ૧૧ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૧૧. એવું અમારા ધ્યાન પર લાવવામાં આવ્યું નથી કે સ્ટેટ બેંક ઓફ પટિયાલા (ઓફિસર્સ') સર્વિસ રેગ્યુલેશનમાં સી.પી.સી. ની કલમ ૯૯ અથવા સીઆર.પી.સી. ની કલમ ૪૬૫ ને અનુરૂપ કોઈ જોગવાઈ છે. શું તેનો અર્થ એ છે કે નિયમોનું કોઈપણ અને દરેક ઉલ્લંઘન તપાસ અને સજાને રદબાતલ કરે છે

અથવા શું સી.પી.સી. ની કલમ ૯૯ અને સીઆર.પી.સી. ની કલમ ૪૬૫ હેઠળ રહેલો સિદ્ધાંત શિસ્તબદ્ધ કાર્યવાહીના કિસ્સામાં પણ લાગુ પડે છે. અમારા મતે, આવા કિસ્સાઓમાં કસોટી પૂર્વગ્રહની હોવી જોઈએ, જે પછીથી આ ચુકાદામાં સમજાવવામાં આવશે. પરંતુ આ નિવેદન એક શરતને આધીન છે. નિયમોમાં મૂળભૂત જોગવાઈઓ હોઈ શકે છે, ઉદાહરણ તરીકે, કોઈ ચોક્કસ કર્મચારી/અધિકારી પર ચોક્કસ સજા લાદવા માટે કયા સત્તાધિકારી સક્ષમ છે. આવી જોગવાઈઓનું ચુસ્તપણે પાલન થવું જોઈએ. પરંતુ એવી અનેક પ્રક્રિયાગત જોગવાઈઓ હોઈ શકે છે જે અલગ સ્તર પર હોય છે. આપણે એ ઉમેરવાની ઉતાવળ કરવી જોઈએ કે પ્રક્રિયાગત જોગવાઈઓમાં પણ, કેટલીક જોગવાઈઓ હોઈ શકે છે જે મૂળભૂત પ્રકૃતિની હોય છે જે કિસ્સામાં સબસ્ટેન્શિયલ કમ્પ્લાયન્સ નો સિદ્ધાંત લાગુ ન થઈ શકે. ઉદાહરણ તરીકે, એવો કેસ લો જ્યાં કોઈ નિયમ સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરતો હોય કે કસૂરવાર અધિકારી/કર્મચારીને બીજા પક્ષના પુરાવા બંધ થયા પછી તેના કેસના સમર્થનમાં પુરાવા/સામગ્રી રજૂ કરવાની તક આપવામાં આવશે. જો આવી કોઈ તક વિનંતી કરવા છતાં બિલકુલ આપવામાં ન આવે, તો એવું કહેવું મુશ્કેલ છે કે તપાસ દૂષિત નથી. પરંતુ ઘણી પ્રક્રિયાગત જોગવાઈઓના સંબંધમાં, સબસ્ટેન્શિયલ કમ્પ્લાયન્સ નો સિદ્ધાંત અથવા પૂર્વગ્રહની કસોટી લાગુ કરવી શક્ય છે, જે પણ કેસ હોય. આ સ્થિતિ નીચેના શબ્દોમાં જણાવી શકાય છે: (૧) નિયમો જે મૂળભૂત પ્રકૃતિના છે તેનું પાલન થવું જોઈએ અને આવી જોગવાઈઓના કિસ્સામાં, સબસ્ટેન્શિયલ

કમ્પ્લાયન્સ નો સિદ્ધાંત ઉપલબ્ધ રહેશે નહીં. (૨) પ્રક્રિયાગત જોગવાઈઓમાં પણ, કેટલીક મૂળભૂત પ્રકૃતિની જોગવાઈઓ હોઈ શકે છે જેનું પાલન થવું જોઈએ અને જેના કિસ્સામાં, સબસ્ટેન્શિયલ કમ્પ્લાયન્સ નો સિદ્ધાંત ઉપલબ્ધ ન પણ હોઈ શકે. (૩) મૂળભૂત પ્રકૃતિ સિવાયની અન્ય પ્રક્રિયાગત જોગવાઈઓના સંબંધમાં, સબસ્ટેન્શિયલ કમ્પ્લાયન્સ નો સિદ્ધાંત ઉપલબ્ધ રહેશે. આવા કિસ્સાઓમાં, આ બાબતની ફરિયાદ/વાંધાનો નિર્ણય પૂર્વગ્રહની કસોટી પર થવો જોઈએ, જે આ ચુકાદામાં પછીથી સમજાવવામાં આવ્યું છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કસોટી એ છે કે: બધી બાબતો ધ્યાનમાં લેતા શું કસૂરવાર અધિકારી/કર્મચારીને ન્યાયી સુનાવણી મળી હતી કે નહીં. અમે સ્પષ્ટ કરી શકીએ છીએ કે કઈ જોગવાઈ કઈ શ્રેણીમાં આવે છે તે સંબંધિત જોગવાઈની પ્રકૃતિ અને લક્ષણને ધ્યાનમાં રાખીને દરેક કેસમાં નક્કી કરવાની બાબત છે."

જજ ચાર્જ નં. ૧ સુધી, બે સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી: (i) શ્રી બકુલ જે. મહેતા અને (ii) શ્રી પી.બી. જાડેજા, વિજિલન્સ ઈન્સ્પેક્ટર. સાક્ષી નં. ૧ એ એવી જુબાની આપી નથી કે ૫ ઓગસ્ટ ૧૯૭૮ થી ૧૮ ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૧ ના સમયગાળા માટે રિટ અરજદારની તરફેણમાં મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ લિમિટેડ દ્વારા જારી કરાયેલ અનુભવ પ્રમાણપત્ર બનાવટી છે. તેમણે ફક્ત એટલી જ જુબાની આપી છે કે તેમને કંડલા ડોક લેબર બોર્ડ સચિવાલયમાં એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ ટેબલ પર ઉક્ત પ્રમાણપત્ર મળ્યું ન હતું.

જપ જ્યાં સુધી વિજિલન્સ ઈન્સ્પેક્ટરનો સંબંધ છે, તેણે એક શબ્દ પણ કહ્યો

નથી કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ દ્વારા જારી કરાયેલ અનુભવ પ્રમાણપત્ર ખોટું છે. તેણે જુબાની આપી છે કે દિલ્હીની મુલાકાત દરમિયાન, તે વિકાસ ઇલેક્ટ્રોનિક્સના નામે ચાલતી દુકાને શ્રી કુમાર નામના એક વ્યક્તિને મળ્યો હતો. શ્રી કુમારે કથિત રીતે મૌખિક માહિતી આપી હતી કે મેસર્સ ત્રિવેણી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ૧૯૮૭ માં અસ્તિત્વમાં આવી હતી અને રિટ અરજદારે ઉક્ત ઓફિસ સાથે ક્યારેય કામ કર્યું ન હતું. શ્રી પી.બી. જાડેજાના પુરાવાને નીચેના કારણોસર અવગણવા જોઈએ;

- (i) તપાસમાં શ્રી કુમારની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી.
- (ii) વિજિલન્સ ઇન્સ્પેક્ટરે શ્રી કુમારનું લેખિતમાં નિવેદન નોંધ્યું ન હતું.
- (iii) શ્રી કુમારને પ્રમાણપત્ર આપનાર વ્યક્તિ સાથે કેટલાક વિવાદો હતા.
- (iv) પ્રેઝન્ટિંગ ઓફિસર દ્વારા ઉક્ત નિવેદન કાનૂની રીતે સાબિત થયું હોવાનું કહી શકાય નહીં.

૪૬ જ્યાં સુધી ચાર્જ નં. ૨ નો સંબંધ છે, એવું જણાય છે કે રિટ અરજદાર પ જાન્યુઆરી ૧૯૮૩ ના રોજ અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપનીમાં જોડાયા હતા. ૧૯૮૫ માં તેના લગ્ન થયા અને તે 'વિધાઉટ પે લીવ' પર હતી. ત્યારબાદ તે માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલમાં જોડાઈ. ત્યારબાદ તેણે ૨૫ નવેમ્બર ૧૯૮૫ ના રોજ અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપનીમાંથી રાજીનામું આપ્યું. તેણે એમ પણ સમજાવ્યું છે કે રાજીનામું મોડા તબક્કે આપવામાં આવ્યું હતું, કારણ કે તે શરતી હતું. તેણે એ પણ સમજાવ્યું છે કે તેના લગ્ન પછી, તેના ભાઈએ અમદાવાદ

ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપનીમાં જોડાવાનું નક્કી કર્યું, અને તેથી, તે વિવાદિત સમયગાળા માટે 'વિધાઉટ પે લીવ' પર રહી અને તેના ભાઈના અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપનીમાં જોડાયા પછી જ રાજીનામું આપ્યું. હકીકતોનું નિવેદન એ છે કે રિટ અરજદારે ૨૫ નવેમ્બર ૧૯૮૫ ના રોજ રાજીનામું આપ્યું હતું. અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપનીએ ૫ જાન્યુઆરી ૧૯૮૩ થી ૨૫ નવેમ્બર ૧૯૮૫ ના સમયગાળા માટે એક પ્રમાણપત્ર જારી કર્યું છે જે રેકૉર્ડ પર છે. રિટ અરજદાર વિવાદિત સમયગાળા માટે રજા પર હતી, જેની પુષ્ટિ અમદાવાદ ઇલેક્ટ્રિસિટી કંપની દ્વારા જારી કરાયેલા પ્રમાણપત્ર એક્ટિબિટ: ૧૮ અને માઉન્ટ કારમેલ હાઈસ્કૂલ દ્વારા જારી કરાયેલા પ્રમાણપત્ર એક્ટિબિટ: ૧૧ દ્વારા થાય છે. તપાસ અધિકારીએ રિટ અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલી દરેક બાબત ખોટી હોવાનું જણાવીને સગવડતાપૂર્વક તેની અવગણના કરી છે.

૪૭ આ વર્તમાન જેવા કેસોમાં તપાસ અધિકારીઓએ કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું પાલન કરવું જોઈએ, જેની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે, અને બરતરફી વગેરેના આદેશો સામે રિટ કાર્યવાહીના અવકાશ વિશે અહીં થોડાક શબ્દો કહેવા અપ્રસ્તુત નહીં ગણાય. સ્ટેટ ઓફ મધ્ય પ્રદેશ વિ. ચિંતામણ, એઆઈઆર ૧૯૬૧ એસસી ૧૬૨૩ માં ગજેન્દ્રગડકર જે. ના શબ્દો કૃતજ્ઞતાપૂર્વક ઉછીના લેતા;

"તેનો ઇનકાર કરી શકાય નહીં કે જ્યારે કોઈ જાહેર સેવક સામે બરતરફીનો આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે તેને કલમ ૨૨૬ હેઠળ હાઈકોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવેલી પિટિશન દ્વારા પડકારવામાં આવે છે ત્યારે તે હાઈકોર્ટે

વિચારવાનું છે કે શું કલમ ૩૧૧(૨) ની બંધારણીય જરૂરિયાતો સંતોષાઈ છે કે નહીં. આવા કિસ્સામાં એ દલીલ કરવી વ્યર્થ હશે કે જાહેર અધિકારી જે ખામીઓ પર આધાર રાખે છે તે તપાસ અધિકારી પાસે રહેલા વિવેકાધિકારના ઉપયોગથી ઉદ્ભવે છે. તપાસ અધિકારીએ સદ્ભાવનાપૂર્વક કામ કર્યું હોઈ શકે છે પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે તેના દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવેકાધીન આદેશો અંતિમ અને નિર્ણાયક છે. જ્યારે પણ હાઈકોર્ટ સમક્ષ એવો આગ્રહ કરવામાં આવે છે કે આવા આદેશોના પરિણામે જાહેર અધિકારીને વાજબી તકથી વંચિત રાખવામાં આવ્યો છે ત્યારે હાઈકોર્ટ માટે આ બાબતની તપાસ કરવી અને કલમ ૩૧૧(૨) ની જરૂરિયાતો સંતોષાઈ છે કે નહીં તે નક્કી કરવું ખુદ્દું રહેશે. આવી બાબતોમાં કોઈ સામાન્ય નિયમો નક્કી કરવા મુશ્કેલ અને અયોગ્ય છે; સંબંધિત અધિકારીને વાજબી તક મળી છે કે નહીં તે હંમેશા દરેક કેસના તથ્યો પર આધાર રાખશે. આ સંબંધમાં માત્ર એક જ સામાન્ય નિવેદન સુરક્ષિત રીતે કરી શકાય છે કે ખાતાકીય તપાસમાં કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું પાલન કરવું જોઈએ અને જો તે ન્યાયી અને યોગ્ય રીતે હાથ ધરવામાં આવે તો તપાસ અધિકારીઓ દ્વારા ગુણદોષ પર પહોંચેલા નિર્ણયોને એવા આધારે પડકારવા માટે ખુદ્દા નથી કે અનુસરવામાં આવેલી પ્રક્રિયા કાયદાની અદાલતોમાં અનુસરવામાં આવતી પ્રક્રિયા સાથે બરાબર સુસંગત ન હતી. જેમ વેંકટરામ ઐય્યર, જે. એ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિ. ટી.આર. વર્મા, ૧૯૫૮ એસસીઆર ૪૯૯ પૃષ્ઠ ૫૦૭ પર: ((S) એઆઈઆર ૧૯૫૭ એસસી ૮૮૨ પૃષ્ઠ ૮૮૫ પર) અવલોકન કર્યું છે:

'વિસ્તૃત રીતે જણાવતા અને સંપૂર્ણ હોવાનો ઇરાદો રાખ્યા વિના એવું અવલોકન કરી શકાય છે કે કુદરતી ન્યાયના નિયમો જરૂરી છે કે પક્ષકારને તે તમામ સંબંધિત પુરાવા રજૂ કરવાની તક મળવી જોઈએ જેના પર તે આધાર રાખે છે, વિરોધીના પુરાવા તેની હાજરીમાં લેવામાં આવે, અને તેને તે પક્ષ દ્વારા તપાસવામાં આવેલા સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવાની તક આપવામાં આવે અને તેમને સમજાવવાની તક આપ્યા વિના તેમની સામે કોઈપણ સામગ્રી પર આધાર રાખવો જોઈએ નહીં.'

તે પર ભાર મૂકવો ભાગ્યે જ જરૂરી છે કે તેની સામે પુરાવા આપનાર સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવાનો અધિકાર ખૂબ જ મૂલ્યવાન અધિકાર છે અને જો એવું લાગે છે કે તપાસ અધિકારી દ્વારા અધિકારીને સંબંધિત દસ્તાવેજો ન આપીને આ અધિકારના અસરકારક ઉપયોગને અટકાવવામાં આવ્યો છે જેના માટે તે હકદાર છે તો તેનું અનિવાર્ય પરિણામ એ હશે કે તપાસ કુદરતી ન્યાયના નિયમો અનુસાર કરવામાં આવી ન હતી."

જગદીશ પ્રસાદ સક્સેના વિ. સ્ટેટ ઓફ મધ્ય ભારત એઆઈઆર ૧૯૬૧

એસસી ૧૦૭૦ માં સમાન બેંચ વતી બોલતા સમાન વિદ્વાન ન્યાયાધીશે

અવલોકન કર્યું હતું:

".....તે અત્યંત મહત્વનું છે કે જાહેર સેવક સામે શિસ્તબદ્ધ કાર્યવાહી કરતી વખતે તેની સામે યોગ્ય ખાતાકીય તપાસ થવી જોઈએ: તેને ચાર્જ-શીટ પૂરી પાડ્યા પછી અને તેને ચાર્જ-શીટમાં સમાવિષ્ટ આક્ષેપોનો સામનો કરવા માટે

વાજબી તક આપવામાં આવવી જોઈએ."

અને ફરીથી

"ખાતાકીય તપાસ કોઈ ખાલી ઔપચારિકતા નથી; તે એક ગંભીર કાર્યવાહી છે જેનો હેતુ સંબંધિત અધિકારીને ચાર્જનો સામનો કરવાની અને તેની નિર્દોષતા સાબિત કરવાની તક આપવાનો છે. આવી કોઈ તપાસની ગેરહાજરીમાં અપીલકર્તા સામે હકીકતોને ખેંચવી અને એવું માનવું યોગ્ય રહેશે નહીં કે તેના દ્વારા કરવામાં આવેલી કબૂલાતોને ધ્યાનમાં રાખીને તપાસ કોઈ ઉપયોગી હેતુ પૂરો પાડશે નહીં. તે અનુમાનની બાબત છે જે જાહેર સેવકોની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાના આદેશો સંબંધિત કેસોમાં સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય છે."

૪૮ તે સેવા ન્યાયશાસ્ત્રના પ્રાથમિક સિદ્ધાંતોમાંનો એક છે કે જેની સામે કાર્યવાહી કરવામાં આવી રહી છે તે વ્યક્તિને લાગવું જોઈએ કે તેની અથવા તેણીની સાથે ન્યાયી અને નિષ્પક્ષ વ્યવહાર કરવામાં આવી રહ્યો છે.

૪૯ અત્યાર સુધીમાં, રિટ અરજદારે પ્રતિવાદીઓ સાથે ૨૭ વર્ષની સેવા પૂર્ણ કરી હોત. તેણી વર્ષ ૨૦૧૮ માં નિવૃત્ત થઈ ગઈ હોત.

૫૦ આ સમયે પ્રતિવાદીઓને રિટ અરજદારને શ્રી બહલની તેમના બચાવ પક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવાની મંજૂરી આપવાનો નિર્દેશ આપવો એ નિરર્થક કવાયત હશે. મારો મત છે કે લગભગ સત્તાવીસ વર્ષના સમયગાળા પછી પાછલા પગાર સાથે સેવામાં ફરીથી નોકરી આપવી પણ વધુ પડતું હશે. ન્યાયના હેતુઓ પૂરા થશે જો પ્રતિવાદીઓને રિટ અરજદારને વળતર તરીકે લમ્પસમ રકમ

ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે.

૫૧ પરિણામે, આ રિટ અરજી આંશિક રીતે સફળ થાય છે. શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલ આક્ષેપિત આદેશ અને શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને માન્ય રાખતો અપીલ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલો આદેશ પણ રદ કરવામાં આવે છે અને બાજુ પર રાખવામાં આવે છે. પ્રતિવાદીઓને આ આદેશની પ્રાપ્તિની તારીખથી ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર નાણાકીય વળતર પેટે રૂ. ૫,૦૦,૦૦૦/- (માત્ર પાંચ લાખ રૂપિયા) ની રકમ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. ડાયરેક્ટ સર્વિસની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

(જે.બી.પારડીવાલા, ન્યાયામુર્તિશ્રી)

ચંદ્રેશ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be*

authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.